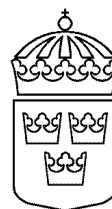

Riksdagens protokoll

1999/2000:87

Tisdagen den 28 mars

Protokoll
1999/2000:87

Kl. 14.00 – 16.28
18.00 – 21.44

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 22 mars.

2 § Information från regeringen om de lokala investeringsprogrammen – sammantagen effekt av beslutsomgång 1998, 1999 och 2000

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Mälardalens kulturlandskap har en rik biologisk mångfald på grund av den långvariga traditionen av slåtter och beteshävd samt förekomsten av ädellövskog i kombination med det gynnsamma klimatet. Nu hotas dess djur och växter genom att det öppna landskapet växer igen när slåtter och bete upphör. I Kungsörs kommun ska man nu genomföra en restaurerande grovröjning av vegetationen i områden som är mer eller mindre igenvuxna samt stängsling för att möjliggöra bete. I samband med projektet ska nya skötselmetoder utformas för att ge största möjliga naturvårdsnytta i de olika vegetationstyperna. Och i samband med utvärderingen av insatserna planeras ett samarbete med Centrum för biologisk mångfald vid SLU i Ulltuna.

Erfarenheten visar att insatserna för att bevara kulturlandskapet har stora effekter för den biologiska mångfalden. Vid tidigare inventeringar av vedlevande insekter kring de gamla ekarna och lindarna har man bl.a. funnit 68 rödlistade skalbaggsarter.

Insatserna för att återskapa strandängar i de aktuella projekten kommer att gynna fågelarter som storspov, tofsvipa, gulärta, skedand, årtå och svarthakedopping. Hävden av strandängarna ökar deras värde som rastlokaler för flyttfåglar och som häckningslokaler.

I strandzonen kan floran antas öka från fem sex arter per kvadratmeter till tio–tolv arter per kvadratmeter när strandängen hävdas. På friskängen ovanför översvåmningszonen ökar i regel antalet växtarter från tio–tolv till över trettio per kvadratmeter efter hävd. Enstaka arter ökar också från enstaka exemplar till tusental. Den hävdgynnade floran har också betydelse för djurs näringssök, och ett flertal mollusker och groddjur gynnas. En hävdad äng fungerar dessutom som närsaltsfälla genom att näringsämnen kontinuerligt tas upp i vegetationen, som sedan förs bort i slåtter.

Detta är, fru talman, ett av ungefär 2 300 projekt som vi har kunnat stödja inom ramen för de lokala investeringsprogrammen, och detta är ett av de projekt som vi stöder i årets beslut.

Företaget REN Kemprodukter i Lidköping ska bygga en modellanläggning för tillverkning av tvätt- och diskmedelskuddar. Kuddarna är baserade på naturliga och förnybara råvaror och anpassade till den lokala kvaliteten på vattnet samt den typ av reningsverk som finns i respektive kommun. Genom att produkten tillverkas som tvätt- och diskmedel inbäddad i en kudde med tvättaktiv, löslig polymerfilm runtom, där även filmen är baserad på förnybara råvaror, undviker man resursslöseri, överdosering, hudkontakt med kemikalierna, onödigt slöseri med förpackningar och minskad transportvolym. Det är ett annat av de här projekten.

Lövskogsdominerade skogsbestånd, gamla grova lövträd och död lövved är några av de mest omtalade bristvarorna i vårt nutida landskap. I ett naturtillstånd där bl.a. eld, vind och vatten hade fria tyglar skapades dessa kvaliteter i en ständigt återkommande dynamik. Många arter är i dag missgynnade och hotade av att dessa i grunden naturliga processer har upphört. Under de senaste decennierna har det moderna skogsbruket ytterligare minskat tillgången till lämpliga biotoper och substrat. Vår kanske främsta värdemätare för biologisk mångfald i skogslandskapet, den vitryggiga hackspetten, är i dag akut hotad. Vitryggens tillbakagång är en stark signal om en pågående utarmning av biotoper och substrat viktiga för många andra vanliga och ovanliga arter.

Kommunalförbundet i Dalsland ska genomföra en lövskogssatsning som stärker den biologiska mångfalden och förskönar landskapet på ett sätt som kan engagera människor och samtidigt långsiktigt bidra till sysselsättning. En plan finns framtagen av Skogsvårdsstyrelsen. Den benämns lövskogsplanen. För delar av denna plan söker Kommunalförbundet bidrag. Den totala kostnaden i det här projektet beräknas till 37 miljoner kronor, och vi beviljar bidrag med 8,2 miljoner. Kostnader som beviljas bidrag är merkostnader för röjning, gallring, föryngringsavverkning och återväxtarbete. Dessutom ingår kostnader för information och uppföljning. Det är ytterligare ett av de konkreta projekt som vi nu kan stödja.

Regionen Falun–Borlänge investerar i en anläggning för att producera biogas på deponin Fågelmyra. Den här anläggningen är ett samarbetsprojekt mellan Falun och Borlänge och tar emot källsorterat, komposterbart hushållsavfall från båda kommunerna. Anläggningen ägs av Borlänge Energi.

Projektet innebär investeringar i en anläggning för slutlig rening av biogasen till fordonsbränslekvalitet, anpassningar i Borlänges avloppsreningsverk för att det ska kunna fungera som reservanläggning vid driftstopp, tre mobila anläggningar för distribution av biogasen, två till Falun och en till Borlänge, samt två tankställen, en i vardera av de två städerna. Kommunerna kommer också att köpa in biogasdrivna fordon, sammanlagt 50 stycken, och söker bidrag för de merkostnader det innebär jämfört med konventionella fordon.

Ett mål för åtgärden är att öka användningen av biobränslen samt minska användningen av fossila bränslen i Falun och Borlänge. Mängden

fossila bränslen som kan ersättas med biogas motsvarar 1 200 megawattimmar per år. Detta leder självfallet till minskade utsläpp av koldioxid.

Fru talman! Detta är fyra av de många projekt som vi har kunnat stödja. Vill man i stället försöka summera dem på ett mer övergripande sätt kommer de bidrag som vi lämnar i år för perioden 2000–2002 att belöpa sig till ungefär 1,2 miljarder kronor. Dessa pengar kommer att leda till direkta, miljörelaterade investeringar på ungefär 4,3 miljarder kronor.

Sammantaget under de tre beslutsomgångar som har ägt rum vid det här laget innebär det att 125 kommuner har beviljats bidrag, varav flera kommuner två gånger. Det har blivit totalt 4,9 miljarder kronor i bidrag. Det motsvarar en total investeringsvolym på 21,5 miljarder kronor, och det motsvarar ungefär en investering för varje invånare i Sverige med 2 400 kr i en bättre, mer hållbar samhällsutveckling. Det ger också ca 15 600 årsarbeten under perioden 1998–2002.

Vad är då syftena med de här satsningarna? Till att börja med är det självfallet att åstadkomma miljöförbättringar. Det är att stimulera processer på lokal nivå, där inte minst anknytningen till det på väldigt många håll mycket livaktiga Agenda 21-arbetet är viktigt. Det är att främja samverkan mellan kommuner och andra aktörer. Det är att ge miljöfrågor högre prioritet i kommunerna, att öka människors miljömedvetenhet och att ge möjlighet till genomförande av Agenda 21:s handlingsplaner.

Låt mig se lite på miljöeffekterna, eftersom de ändå naturligtvis måste stå i centrum för en sådan här redovisning. De program som vi hittills beslutat om kommer att ge en energibesparing på 2,1 miljarder kilowattimmar per år. De kommer att innebära en energiomställning som motsvarar 2,3 miljarder kilowattimmar per år i omställning från fossila bränslen till förnybara, vilket motsvarar den totala energianvändningen i ungefär 92 000 villor. Det kommer att innebära 500 000 ton mindre avfall per år på deponi, vilket motsvarar ungefär 10 % av den mängd avfall som deponeras i Sverige. Det kommer att minska koldioxidutsläppen med 1 570 000 ton per år eller 2,8 % av de totala utsläppen. Det motsvarar en halvering av utsläppen från den tunga lastbilstrafiken i Sverige.

Självfallet kommer de lokala effekterna att vara större i de kommuner som nu med stor entusiasm och med stort engagemang satsar på att göra sina kommuner mer koldioxidfria. I Mariestad minskar utsläppen med 22 % och i Växjö med 8 %, för att ta två exempel.

Utsläpp till vatten minskar med 2 460 ton kväve per år och 180 ton fosfor per år.

Det är några av de direkta miljöeffekterna. Men det är inte bara de direkta miljöeffekterna som är viktiga. Av väldigt stor betydelse är självfallet också den kunskap och den erfarenhet som vi kan samla genom de här programmen. Detta kan analyseras, spridas och användas vid andra typer av investeringar och kommer förmodligen att kunna användas under lång tid framöver.

Fru talman! Det här programmet har vi debatterat tidigare här i kamaren. Det är ett nytt program. Vi har haft det under tre år. När det infördes var det naturligtvis behäftat med vissa barnsjukdomar. Det har varit föremål för omfattande analyser från Riksdagens revisorer och från Riksrevisionsverket. Vi har från departementets sida varit mycket angelägna om att ta fasta på den sakliga och konstruktiva kritik som har fun-

Prot.

1999/2000:87

28 mars

*Information från
regeringen*

nits vid sidan av den som kanske inte har varit så saklig och konstruktiv. Det innebär att detta program har förändrats hela tiden sedan det sattes i sjön.

Vi har skärpt kraven på kommunernas redovisningar av miljöeffekter, lönsamhet, konkurrenspåverkan, m.m. Vi har startat dialoger med alla kommuner. Det har utvecklats samarbete med länsstyrelser och sektorsmyndigheter. Vi har inrättat myndigheten Centrum för kunskap om ekologisk hållbarhet för att ge stöd till kommunerna. Vi har lämnat löpande information till kommunerna och andra via webbplatsen Hållbara Sverige. Vi har byggt upp en omfattande databas för information om och uppföljning av programmen. Och vi kommer nu också, vilket var föremål för debatten när vi senast diskuterade detta program här i kammaren, att lämna skriftliga redovisningar om motiven för avslag till de kommuner som inte får bidrag.

Fru talman! Jag är glad över att på mitt lilla sätt kunna lämna ett bidrag till detta program, som är en viktig del för den omställning till ekologisk hållbarhet som jag tror att vi alla här i kammaren ställer oss bakom. Den omställningen kräver engagemang och många eldsjälar runtom i Sverige, och det engagemanget och de eldsjälarna finns. Jag har träffat väldigt många av dem och stött på väldigt mycket av det engagemanget under mina resor. Men det kräver också pengar för investeringar som kanske ligger lite grann vid sidan av vad man under ekonomins knappa villkor skulle satsa på i kommunerna utan att detta program fanns.

Jag tycker att den redovisning som jag har lämnat över de omfattande investeringar som nu kommer till stånd och de väldigt positiva miljöeffekter som de leder till – och det är en omfattande aktivitet runtom i kommunerna, bland kommunalpolitiker, bland kommunaltjänstemän och också bland alla de människor i kommunerna som aktivt verkar för en bättre miljö – är väldigt positiv.

Anf. 2 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Tack för informationen, miljöministern. Ministern slutar med att konstatera att det har riktats mycket stark kritik från olika instanser mot detta lokala investeringsprogram. Ministern nämnde Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer. Det finns en särskild forskarrapport i vilken man menar att det inte är på miljösaklig grund som beslut har fattats utan att det är på någon sorts partipolitisk grund som beslut har fattats när det gäller fördelningen av dessa medel.

Ministern redovisade också mycket tydligt att man ju tvingas göra kraftfulla förändringar och korrigeringar. Men min fråga är egentligen: Varför har ministern inte tagit steget fullt ut, för att inte få den här typen av debatt, och lagt beslutsfattandet i en myndighet där man har en fullständig miljökompetens? Det är min första fråga.

Det har satsats 4,9 miljarder på dessa projekt. Många är säkert väldigt bra, vällovliga och framåtsyftande. Men vad skulle alternativet ha varit? Jo, att man inte hade rustat ned den ordinarie miljöverksamheten, vilket ju har skett under ett antal år. Och vad skulle 4,9 miljarder ha betytt där, i det vardagsgrå, eller rättare sagt vardagsgröna, arbete som bedrivs kontinuerligt för att säkra den här hållbara utvecklingen i Sverige? Jag kanske tror att det hade varit mera betydelsefullt och långsiktigt om pengarna

hade behållits för det ordinarie miljöarbetet. Man hade fått behålla väldigt mycket kompetens och utveckla detta. Min fråga är: Ser ministern just detta problem, att 4,9 miljarder i det övriga miljöarbetet kanske hade gett en ännu bättre effekt än just dessa projektmedel?

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 3 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det är lite besvärligt att svara på detta. Det måste ju rimligen vara så att miljö- och jordbruksutskottets ordförande vet vilka omfattande förstärkningar av resurserna till miljöpolitiken, vid sidan av de lokala investeringspengarna, som har skett under det senaste ett och ett halvt året och som säkert kommer att ske också för framtiden, vilket vi väl kommer att se när förlåten omkring vårpropositionen kommer att tas bort. Det är mer pengar till ordinarie miljöarbete, om man ska använda det uttrycket, än det har varit på mycket länge. Omfattande förstärkningar av resurserna till marksanering, till skogs- och markinköp, till skyddet av den biologiska mångfalden och till miljöforskning har skett. Och det intressanta är att om man slår samman de nya förstärkta anslagen med dessa omfattande satsningar på lokala investeringsprogram så kan jag nog utan att darra ett dugg på manschetten hävda att det aldrig har tillförts så mycket resurser till miljöarbete som det för närvarande gör.

Dan Ericsson hänvisar på nytt till en forskarrapport. Om det är så att Dan Ericsson har läst den här rapporten kan han orimligen ha trott på den bedömning av den som han själv gjorde nyligen. Jag vill därför fråga honom: Har Dan Ericsson läst rapporten?

Anf. 4 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Miljöministern sade att jag vet vilka omfattande förstärkningar som har skett under de senaste åren. Ja, jag vet att miljöministern under det senaste året och innevarande år har börjat bygga upp miljöresurserna igen på de olika konton som finns just för det kontinuerliga miljöarbetet. Det är väldigt bra. Jag hoppas att det blir ännu bättre i vårpropositionen. Problemet är att vi tappade mark under ett antal år då man alltså avlödade hela den ordinarie miljöpolitiken. Det är ju det som är problemet, att vi har tappat fart, att vi har tappat kompetens och att vi har tappat just den här helhetssynen. Det är alltså det vardagliga miljöarbetet som måste bedrivas varje dag. I stället införde man lokala projektmedel. Men då tappade man helhetssynen, långsiktigheten och farten till fördel för den här typen av projekt.

Miljöministern sade att det kommer att ge dessa effekter. Det är någon sorts exakta beräkningar. Men det vet vi ju inte än. Det är kanske lite tidigt att ta ut vinsterna i förskott. Vi hoppas att detta ger effekt om det genomförs, men vi kan ju inte veta exakt var det kommer att landa.

När det gäller forskarrapporten, Riksdagens revisorers kritik och Riksrevisionsverkets kritik undrar jag om det inte skulle vara enklare, för att slippa hela den debatten, eftersom det skymmer sakfrågan, att ändå lyfta detta till en myndighet som har sakkunskapen och att inte låta detta ligga på ett departement där man trots allt inte har hela den sakkunskap som finns inom en myndighet.

Anf. 5 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Min uppgift är inte att slippa debatt. Hade det varit det så hade jag inte stått i den här talarstolen just nu. Jag är beredd att ta debatten. Jag kan ganska mycket om dessa program, jag vet hur bra de fungerar, jag vet vilken nytta de kommer att göra, och jag vet vilken kraft av dynamo som det här programmet har i det lokala miljöarbetet runtom i Sverige.

Jag gläder mig naturligtvis också åt att vi nu är överens, Dan Ericsson och jag, om att vi ökar resurserna till miljöpolitiken kraftfullt. Sedan vill Dan Ericsson föra en debatt om hur det var för flera år sedan. Eftersom jag inte var med på den tiden, och eftersom Dan Ericsson förmodligen hade mer inflytande över miljöpolitiken då än jag har, finns det ingen anledning för mig att gå in i den debatten.

Det gläder mig att vi är överens om att miljöresurserna ökar, att anslagen ökar kraftigt. Samtidigt kan vi bedriva det arbete som vi nu gör i form av lokala investeringsprogram, med ett pionjärinslag och det nydanande arbete som bedrivs runtom i hela Sverige, i nästan alla kommuner i Sverige.

Anf. 6 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill fråga miljöministern om de förbättringar som miljöministern nu redovisar. Jag är glad att miljöministern säger att den samlade kunskapen ska tas till vara. Det är väldigt viktigt att kommuner kan dra nytta av andra kommuners ansökningar.

Härrör de miljöeffekter som miljöministern talar om från verkliga fakta, eller är det fortfarande utifrån kommunens ansökningar och bedömda fakta som anslagen ges? Vem står för kvalitetssäkringen? Kan kommuner komma att bli återbetalningsskyldiga om de inte uppfyller kraven?

Jag vill också se lite på helheten, hur kontrollen kommer att ske, så att inte enstaka kommuner blir vinnare utan ett strategiskt måluppfyllande och att hela landets kommuner i så fall kan dra nytta av detta. Hur har utvärderingskraven osv. skärpts? Hur har den finansiella kontrollen skärpts? Vem står för den?

Jag har några små frågor till. Har frågan om inomhusmiljön lösts så att man också kan stimulera allergisanering och annat? Det har vi diskuterat tidigare.

Allra sist: Hur kan de privata företagen stimuleras till att bättre komma in? De försvann i den förra vårpropositionen.

Anf. 7 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det här är kommunala program som ska grundas på kommunalt miljömedvetande och kommunalt miljöarbete, lokalt Agenda 21-arbete som ska knytas ihop med bra analyser av miljösituationen i kommunerna, som i sin tur ska leda fram till positiva åtgärder, till investeringar. Staten kan stödja de investeringarna. Vi vill inte ta ifrån kommunerna ansvaret för dessa investeringar, det ligger på kommunerna. Är det så att kommunerna får bidrag men inte kan leva upp till de miljömål som de har satt upp, de löften man har givit om de miljöeffekter som ska uppnås, kommer man att skicka in en rapport till regeringen. Regeringen

tar ställning till om avvikelserna är acceptabla. Är det så att man inte kan leva upp till det som man har sagt får man betala tillbaka pengarna.

Det är ett väldigt viktigt inslag i det här arbetet att det är kommunerna som har ansvaret. Då ska inte staten lyfta av kommunerna ansvaret. Däremot ska staten avkräva kommunerna ansvar om man inte kan åstadkomma det man har fått bidrag för att åstadkomma.

När det sedan gäller insatser för innermiljön är situationen tyvärr i dag precis likadan som den var när Ulla-Britt Hagström och jag debatterade det här i kammaren förra gången för några veckor sedan. Däremot är jag ganska glad över att vi i år har en betydligt större andel företag med än vad vi haft tidigare. Det ser jag som en väldigt positiv utveckling.

Anf. 8 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Jag hyser fortfarande en viss oro för att det blir väldigt orättvisor i det här. Man kan nästan säga att det här har varit Sveriges största miljölotteri. Jag vill inte säga att det kommer att bli så i framtiden. Det görs bra analyser osv. Står det fortfarande kvar att pengarna kan användas till cykelbanor och annat som jag tycker hör till kommunernas eget ansvarsområde? Kommer det att göras några jämförelser mellan de kommuner som bidrar till att öka och lyfta fram miljötankandet och dem som genomför ett vanligt stegvis målmedvetet Agenda 21-arbete, som ju också är positivt för miljön?

Jag är väldigt glad att företagen nu har släppts in på ett annat sätt så att man kan ta till vara deras innovationsinslag för att förbättra miljön.

Anf. 9 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det är inte företagen som har släppts in, utan det är företagen, och kanske också kommunerna, som glädjande nog har ökat sitt intresse för att ha med företagsinvesteringar av olika slag i de lokala investeringsprogrammen. Vi är överens om att vi båda två välkomnar den utvecklingen.

Javisst kan man få stöd för cykelbanor, inte för en kilometers cykelbana bara utslängd någonstans i en kommun, utan om cykelbanan är ett led i en målmedveten satsning på att minska bilismen, ofta kopplad till kollektivtrafiksinvesteringar och kanske investeringar i biobränslen av olika slag. I ett sådant systemtänkande kan man också få stöd för cykelbanor, och det har förekommit och förekommer även i årets ansökningar. Det tycker jag är riktigt.

Får jag avslutningsvis i den här repliken nämna en sak som jag glömde i min information. Vi har varit plågade, åtminstone i år och förra året, över att andelen glesbygdskommuner bland dem som har sökt bidrag och naturligtvis också bland dem som fått bidrag har varit väldigt liten, mycket mindre än genomsnittet. Därför använder vi i år 3,5 miljoner kronor till att ge myndigheten SWECOL i uppdrag att tillsammans med Pajala kommun och Dorotea kommun utveckla metoder för att bättre få med glesbygdskommunerna i det här arbetet. Orsaken till att de inte varit med så mycket ligger förmodligen i att det ofta är små kommuner med kanske en särskilt ansträngd ekonomi. Vi försöker nu hitta metoder att få med dem i det här arbetet på ett bättre sätt än tidigare.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 10 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Av de 1 300 projekten fick vi exempel på några. Jag utgår från – miljöministern nämnde det lite grann – att det här sker en kontinuerlig uppföljning. Enligt förordningen för de lokala investeringsprogrammen ska en kommun som inte lever upp till förordningens text avkrävas att betala tillbaka pengar. Har det hittills skett i något fall?

När det gäller fördelningen över landet kan man konstatera att före den senaste utbetalningen hade kommunerna i tre län inte fått en enda krona. I Västra Götalands län har kommunerna tillsammans fått 731 miljoner. Beror skillnaderna på bristen på idéer från de kommuner som inte har fått några pengar, eller finns det andra förklaringar till de väldigt stora skillnaderna? Norrbottenskommunerna har nästan inte fått någonting. Jag noterar att det har gått drygt 23 miljoner till Norrbotten. Men hur förklarar man de enorma skillnaderna? Det är långt över en halv miljard till ett av länens kommuner?

Anf. 11 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Vi har enligt förordningen inte rätt att ta något slags regionala hänsyn av det slaget att vi kan sprida pengarna jämnt över landet, utan vi ska se på kvaliteten i de lokala investeringsprogrammen, kvaliteten i den bakomliggande miljöanalysen, bedömningen av hur sannolikt det är att man kan genomföra dessa investeringar och få de här effekterna. Det gör att bidragen, vilket också de forskare som Dan Ericsson ofta hänvisar till konstaterar, i regel kommer till kommuner med ett avancerat miljöarbete.

Jag vet inte vad det är som gör att så mycket pengar har hamnat på Västkusten, men min hypotes är att det är det långvariga arbetet med problem knutna till förurning och övergödning av Västerhavet som gör att man där har tvingats att börja arbetet tidigare med den här typen av problem och att det är det som ger utslag när vi fördelar pengarna.

Sedan tror jag att Norrbottenssiffran är en gammal siffra som inte inkluderar årets bidrag, men låt oss titta på det.

Vi genomför självfallet en kontinuerlig uppföljning. Jag nämnde i min information ett antal av de åtgärder som vi vidtar när det gäller uppföljning. Vi har väl inte fysiskt krävt tillbaka pengar än, men det finns ett antal kommuner som har velat förändra sina program, t.ex. att behålla bidraget men minska miljöeffekten. De har konsekvent, kan jag säga, fått mindre bidrag därför att miljöeffekten har minskat.

Anf. 12 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag vill ändå fråga miljöministern: Anser miljöministern att det är en brist i systemet och i förordningen? Jag tolkar svaret på det sättet att det kan vara tillfälligheter som avgör vart pengarna går, inte i första hand angelägenhetsgraden. Vilka satsningar är mest angelägna? Är det här en brist? Om det är så, vad kan man göra åt den?

Anf. 13 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att man håller ögonen öppna för att det kan finnas den här typen av brister. Jag har naturligtvis försökt att hålla ögonen öppna, men jag har inte kunnat hitta några.

Forskarna från Uppsala säger ju att en sak som skiljer de kommuner som fick bidrag 1998 och de kommuner som inte fick det var att det var fråga om mer avancerat miljöarbete i de kommuner som fick bidrag.

Sedan har det också gjorts en annan utvärdering där man har kommit fram till att de projekt och program som har fått pengar har varit bättre än de som inte har fått pengar.

Såvitt det är möjligt att hålla ögonen på att vi verkligen premierar de investeringsprogram som har hög kvalitet tror jag nog att man kan säga att vi har gjort det.

Anf. 14 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag får tacka miljöministern för redovisningen.

Jag kan börja med att konstatera att det är glädjande att miljöministern och regeringen har tagit till sig kritiken från Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer och börjat förändra vissa bitar.

Men det är en bit som också Ulla-Britt Hagström var inne på, och det gäller uppföljningen av de miljöeffekter som man uppnår. Miljöministern nämner här i dagens redogörelse att det har blivit väldigt positiva effekter och att man har åstadkommit mycket stora miljöförbättringar.

Men Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer skriver ju bl.a. att ett av problemen är att det inte finns någon tydlig uppföljning. Min fråga blir då: Har Miljödepartementet påbörjat någon studie av hur man ska kunna göra ordentliga uppföljningar? Även om det nu är kommunernas ansvar borde det väl ligga på regeringen, när man betalar ut pengar, att också göra bedömningen av om miljöeffekterna uppnås eller inte.

Anf. 15 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Självklart är det viktigt att göra en ordentlig uppföljning av det som händer, och det görs på departementet i och med att vi analyserar och går igenom de verksamhetsberättelser som varje år lämnas in från varje kommun som har fått bidrag. Det sker genom den myndighet som är inrättad för detta ändamål, och det kommer också att ske på annat sätt framöver.

Jag kan nog lugna alla med att detta är ett program som – inte minst på grund av den debatt som vi har nu och som vi har haft tidigare – kommer att följas upp mer hårdhänt än kanske något annat program. Och det tycker jag är positivt.

Anf. 16 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Det är skönt att höra att departementet i alla fall är på väg att se över dessa frågor, för de är väldigt väsentliga.

Sedan har jag bara en liten kort fråga till miljöministern. Jag har läst någonstans att miljöministern ändå har funderat på att flytta över hela programmet till en sektorsmyndighet. Jag undrar om vi kommer att få se någonting av det i vårpropositionen eller till hösten. Då skulle mycket av det som tidigare har framkommit när det gäller godtycklighet försvinna.

Anf. 17 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! På samma sätt som jag är öppen för att ta till mig alla synpunkter och eventuell kritik är jag öppen för att göra en egen själv-

Prot.

1999/2000:87

28 mars

*Information från
regeringen*

ständig bedömning och lägga den till grund för förändringar i programmet. Jag är alltså öppen för att fundera över om man ska lägga programmet någon annanstans än i Regeringskansliet.

Än så länge tycker jag inte att det finns några avgörande skäl för att göra den förändringen. Jag tycker att det fungerar bra. Dessutom har vi fått till stånd i det närmaste en tradition av att ha bra debatter här i kamraren om den här programmet, vilket jag också tycker är en del av uppföljningen.

Sedan vill jag också säga att de som vill kritisera det här hämtar mycket näring hos Riksrevisionsverket och hos Riksdagens revisorer. Sedan förstorar man den kritik och de påpekanden som finns nästan intill oigenkännlighet. Jag säger inte att Ewa Thalén Finné har gjort det, men det sker ibland.

Glöm då inte att de analyser som har gjorts av Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer nästan uteslutande gäller 1998 års utdelning – första året som pengar ur det här programmet utdelades. Jag är ganska säker på att en bedömning i dag, med de förändringar som har gjorts under resans gång baserade på kloka synpunkter som vi har fått, skulle ge ett annat resultat.

Anf. 18 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Tack, miljöministern för informationen.

Bland de projekt som miljöministern har redogjort för nämndes inledningsvis ett som innebar att en kommun hade fått bidrag för att hålla ängs- och hagmark öppna och i hävd. Låt oss då först konstatera att det är Sveriges bönder som har skapat och hävdat ifrågakvarande marker under generationer.

Då är min fråga: Tycker inte miljöministern att det skulle ha varit bättre om man hade gett Sveriges bönder jämbördiga förutsättningar med dem som deras kolleger och konkurrenter i andra länder har, så att de hade kunnat hålla dessa marker öppna på ett mera naturligt sätt i stället för att en kommun med hjälp av statsmedel ska åta sig ifrågakvarande uppgift?

Anf. 19 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Sveriges bönder gör redan i dag, och har gjort, en väldigt värdefull insats för att hålla den här typen av marker öppna, för att hävda dem. Det är en viktig både miljöpolitisk och kulturpolitisk gärning som de gör.

Jag är också övertygad om att bönderna kommer att ha en del även i det här projektet. Det kommer inte att vara några kommunalarbetare som går runt på gårderna, utan jag tror att det kommer att kopplas till bönder som finns i närheten och till att man utnyttjar deras vilja att vara med.

Sedan vill jag inte ge mig in i en diskussion huruvida Sveriges bönder är konkurrenshämmade gentemot omvärlden. Det är kanske inte riktigt mitt bord.

Anf. 20 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag kan alltså inte förvänta mig något svar från miljöministern om han ämnar att vidta några åtgärder inom regeringen för att ge Sveriges bönder möjligheter att fullgöra den mycket viktiga uppgift som

jag hoppas att vi är överens om, nämligen att hävda det öppna svenska landskapet som vi alla älskar och vill värna?

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 21 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jovisst vill jag göra det, och det betalas ju ut ganska mycket stöd till de svenska bönderna inom ramen för jordbrukspolitiken också för att hävda den här typen av marker och på det sättet vara med och skydda den biologiska mångfalden.

Man får nästan intrycket av att Eskil Erlandsson menar att bönderna är en grupp som inte alls i något sammanhang vill ta emot stöd, bidrag eller subventioner från staten. Min bild är väl inte riktigt densamma. Det har gått utmärkt att av bönder upphandla olika typer av miljötjänster, och den verksamheten hoppas jag att vi kan utveckla också i framtiden.

Anf. 22 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! Det var intressant att höra den här redovisningen. Jag förstår att miljöministern är stolt över arbetet.

Dalslands lövskogsplan skulle kosta 37 miljoner av 1,2 miljarder från staten. Det måste vara någon annan som också är stolt i dag som betalar merparten här. Från 1,2 miljarder har det blivit 4,3 miljarder. Någon har alltså pungat ut med 2,9 miljarder. Det skulle vara intressant att veta vilka det är.

Miljöministern är ju intresserad av att sänka koldioxidutsläppen. Då vill jag ställa en fråga. Den kolkraftsverksproducerade el från Polen och Danmark som vi begåvas med i och med att vi har stängt kärnkraftverket i Barsebäck, är det något som ligger i planen att också den ska tas bort på något sätt?

Anf. 23 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det måste ha undgått mig att vi plötsligt har börjat att importera en massa kolkraftsbaserad el. Det har inte jag sett röken av.

Det är inte bara så att vi har lagt ned Barsebäck 1. Nu har ju också kärnkraftsindustrin själv lagt ned halva kraftproduktionen i Oskarshamn. Då är det väl så att det är regeringen och kärnkraftsindustrin som delar ansvaret för att vi plötsligt har börjat importera en massa kolproducerad elkraft. Jag har inte sett till någon.

I själva verket är det så att vi både förra året och förrförra året netto-exporterade så mycket el att det motsvarade två Barsebäcksreaktorer. Men det är möjligt att det finns någon nyhet här som har gått mig förbi.

Anf. 24 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! Nu är det så, miljöministern, att de syns inte, så det är inte konstigt att miljöministern inte har sett några utsläpp. Det är ganska svårt att se dem.

Jag skulle också vilja fråga en sak när det gäller arbetstillfällen. Det handlade om 15 600 årsarbetstillfällen. I sitt första inlägg sade miljöministern att han var förvånad över att Norrlandskommunerna, glesbygds-kommunerna inte har efterfrågat pengarna. Då undrar jag om det är så att man vill bidra till arbetslösheten i Norrlandskommunerna, för jag har en känsla av att miljön är bättre i glesbygd än i tätort.

Anf. 25 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det finns ju inget inbyggt syfte att medverka till arbetslöshet i Norrland. Det är klart att av arbetslöshetsskäl hade man kunnat välkomna att det hade varit fler program från de här delarna av Sverige som vi hade kunnat stödja. Då hade man både fått miljöeffekter och sysselsättningseffekter där de kanske behövs allra mest. Men det lokala investeringsprogrammet är inget stöd för i första hand sysselsättning, även om det finns en koppling mellan sysselsättningen, tunga investeringar och miljöverksamhet, utan det är ett program för att stödja övergången till ekologisk hållbarhet. Det finns ju andra och betydligt mer kostnadskrävande program just för arbetslösheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1999/2000:307

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:307 av Yvonne Oscarsson (v) om rättsväsendet i Kongo-Brazzaville.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 23 mars 2000

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

4 § Svar på interpellation 1999/2000:280 om livskraft i hela landet

Anf. 26 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Lennart Daléus har frågat statsministern om han är beredd att snarast ta initiativ för att höja reseavdraget, om han är beredd att ta initiativ för att tillsätta en utredning som bör se över ett nytt landsbygdsavdrag samt vilka åtgärder han är beredd att vidta för att kompensera de kostnader som uppstår på grund av långa avstånd och avsaknad av valfrihet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig börja med reseavdraget. Avdragsbeloppet för resor till och från arbetsplatsen med egen bil är beräknat så att det i princip ska täcka de rörliga kostnaderna för att köra en privat bil, dvs. de kostnader som är direkt beroende av körd vägsträcka. Beloppet höjdes senast den 1 januari 1998 till 15 kr per mil. Beloppet hade då legat på 13 kr sedan 1993. Det var bl.a. mot bakgrund av att bensinpriserna ökat med nära en krona som regeringen ansåg att det då fanns anledning att justera upp nivån. Eftersom den nya nivån borde bestå under flera år bestämdes uppjustering-

en till två kronor per mil. Med hänsyn till statsfinanserna och för att ge åtgärden en tillfredsställande fördelningsprofil höjdes samtidigt gränsen för avdragsgilla kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats från 6 000 kr till 7 000 kr. Konstruktionen att samtidigt höja dels avdragsbeloppet, dels gränsen för avdragsgilla kostnader innebär att åtgärden fick en inriktning mot dem med förhållandevis långa resor mellan bostaden och arbetsplatsen. På detta sätt bidrar avdragsregeln också till en effektivare arbetsmarknad.

Jag har nyligen i ett frågesvar redogjort för att avdragsbeloppet, enligt Finansdepartementets preliminära beräkningar, fortfarande täcker de rörliga kostnaderna för resor med egen bil och att den senaste tidens höjning av bensinpriset därför inte ger anledning att ompröva avdragsbeloppet. Jag ser inte skäl att i dag göra någon annan bedömning.

När det gäller frågan om landsbygdsavdrag vill jag svara följande. Att bo på landsbygden medför naturligtvis ofta att utgifterna för resor blir högre än i storstadsregionen. Vi får dock inte glömma bort att många utgifter är högre för dem som bor i städer och tätorter än för dem som bor på landsbygden. Jag tänker här särskilt på kostnaden för boende. Jag vill även framhålla att skattereglerna så långt det är möjligt bör utformas generellt för hela landet. För att åstadkomma regional utjämning bör i första hand andra medel än skattereglerna användas. Jag avser därför inte att vidta de åtgärder som Lennart Daléus begär.

Anf. 27 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag tackar finansministern för interpellationssvaret, även om det egentligen bara är två av de tre ställda frågorna som får ett grundligt svar.

Skälet, fru talman, till den här diskussionen är att vi från Centerpartiets sida hade begärt att få en särskild debatt i den här frågan, en aktuell debatt här i kammaren, men vi fick inte stöd hos de andra partierna för synen att frågan om de ökade belastningarna på människor som bor på landsbygden förtjänar en alldeles särskild debatt.

I det svar som jag har fått av finansministern är det ett lite kyligt resonemang kring detta med bilkostnader och bensinkostnader. Det är ju faktiskt så att människor ute på landsbygden är trängda mot väggen av dessa kostnader. Problemet är att de inte har några alternativ att välja mellan. Vi som bor i de stora städerna med allmänna kommunikationer har ju ofta andra möjligheter, men det har man inte på landsbygden. Därför spelar den här frågan en så väldigt stor roll.

Vi har föreslagit en höjning av avdragen för reskostnader. Det är det som finansministern nu säger att han inte är med på. Då vill jag fråga: Vid vilket pris på bensin och andra drivmedel anser finansministern att det finns skäl att göra en ny bedömning? Det är dessbättre, fru talman, fråga om kronor och ören, så det borde vara lätt att säga att man vid ett visst bensinpris är beredd att göra en förändring av reskostnadsavdraget.

När det gäller den andra frågan om landsbygdsavdrag säger finansministern att det kostar mycket att bo i stan, och det kan jag intyga. Det är naturligtvis på det sättet. Men han säger också att skattereglerna bör vara generella för hela landet och att man ska använda andra medel än skattereglerna för den regionala utjämningen. Vad tänker han då på?

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag tror t.ex. att det är så att man runtom i landet behöver ha tillgång till det som vi gemensamt känner som bredband, tillgång till informationstekniken i dess allra djupaste mening. Det är väl ett gott exempel. Är finansministern beredd och intresserad av att t.ex. genom en utförsäljning och användning av resurser från Telia se till att man i hela landet får tillgång till den nya tekniken? Det är då inte ett skatteinstrument utan ett annat instrument att använda. Min fråga är alltså om det är en av de möjligheter som finansministern skulle vara beredd att välja.

Jag har dessutom, fru talman, i min tredje fråga berört tillgången till service i hela landet. Jag tror att en av de mest grundläggande frågorna för människor som bor på landsbygden är tillgången till grundservice, tillgång till bank, post, polis och allt detta som är en del av vår vardag i dag. Dessbättre får den åsikten stöd av Glesbygdsverket i en utredning som man redovisar just i dag kring dessa frågor. Glesbygdsverket pekar på att man i opinionsundersökningar kan se att grundservice är det som människor mest behöver.

Min fråga är alltså: Är finansministern beredd att medverka till en lagstiftning om en statligt garanterad grundservice runtom i hela landet som en del i att skapa livskraft i hela landet?

Anf. 28 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är alldeles utomordentligt att Lennart Daléus har ställt den här interpellationen. Han och hans parti behöver inte känna sig ensamma. Vi från Kristdemokraterna tycker nämligen också att det är oerhört centralt att lyfta fram landsbygdsfrågorna och att få mer debatter kring sådant här. Organisationen i både Regeringskansliet och riksdagen är kanske inte riktigt bra. Det blir ingen samlad bild därför att olika delar ligger på olika departement och i olika utskott. En förbättring där är nog något som vi får diskutera.

Sedan gäller det finansministern och svaret här. Ett populärt uttryck de senaste dagarna har ju uttrycket sjukdomsinsikt varit. Men när jag läser finansministerns svar undrar jag om han har sjukdomsinsikt vad gäller situationen på landsbygden, som faktiskt blöder i dag. Här krävs det politisk handlingskraft för att få en vändning och en förändring.

Lennart Daléus pekar i sin interpellation på ett antal förslag som skulle kunna medverka till en uppryckning av situationen. Jordbruket är givetvis basen för landsbygden men det gäller att lätta på skatteryggsäcken – det gäller också andra åtgärder – för att inte tynga lantbruket. Det handlar då om att inte dra in statlig service och om att satsa också på de traditionella vägarna så att vi verkligen har en infrastruktur som fungerar; detta för att kunna både bo och arbeta på landsbygden. Det handlar definitivt också om att inte höja arbetsgivaravgifterna i delar av Norrland, som ju har skett på senare tid.

Jag ska inte utnyttja hela min talartid utan avslutar med en rätt kort frågeställning. Finansministern avslutar sitt svar med att konstatera att det i första hand är andra medel än skatteregler som ska användas för regional utjämning. Han tänker inte göra något åt det som Lennart Daléus har föreslagit. Inledningsvis var jag inne på att det saknas sjukdomsinsikt om att det faktiskt är nödvändigt med handling nu, för annars får vi en ännu kraftfullare klyvning av Sverige med en koncentration till några storstadsområden och med en utglesning på landsbygden. En sådan ut-

veckling kan finansministern ju inte vilja ha. Tvärtom handlar det om att hitta politiska och andra mekanismer som gör att hela landet, att vi tillsammans, kan gå framåt. Landsbygden får definitivt inte lämnas på efterkälken.

Anf. 29 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag tror att det som Lennart Daléus tog upp om en form av servicegaranti måste diskuteras i perspektivet av den kommunala självstyrelsen. Jag tror inte att kommunerna i första hand skulle vara betjänta av att staten preciserar och ger oerhört detaljerade riktlinjer för hur varenda del av den service som ska finnas på olika håll i landet ska se ut.

Naturligtvis ska vi ha en nationell välfärdspolitik där detta med vård, skola och omsorg samt andra obligatoriska uppgifter för kommunerna ska uppfyllas, oavsett om det gäller i storstad eller om det gäller på landsbygden, i glesbygden eller någon annanstans i vårt land. Jag är inte så övertygad om att kommunerna vill att staten ska pilla i varje liten serviceinsats och i varje serviceåtagande som kommunerna ska göra, utan det måste finnas ett mått av självstyrelse också där. Jag tror inte att Lennart Daléus och jag behöver vara oense om att det i allra högsta grad är en fråga för kommunerna och kommunalpolitikerna att göra avvägningar.

Resursinstrumentet för detta är det mest intressanta, nämligen den kommunala skatteutjämningen – den skatte- och kostnadsutjämning som vi har för att ge just kommuner med sämre villkor lika goda förutsättningar som andra kommuner.

Under 90-talet då vi hade en oerhört kärv ekonomi och då det gick dåligt i många år, framför allt i början av 90-talet under den borgerliga regeringen, lyckades vi ändå genom vårt välfärdssystem se till att välfärden utvecklades lika bra på landsbygden och på mindre orter som exempelvis i storstadsområdena. Det visar att vi har ett väl fungerande välfärdssystem.

Reseavdragen tror jag kanske inte är den väg som ska väljas om man speciellt vill gynna landsbygden. Utifrån en utredning som kom för ett par år sedan är det faktiskt så, när det gäller de reseavdrag som vi i dag har och om vi skulle göra förändringar där, att 200 000 personer i Stockholm, Göteborg och Malmö skulle gynnas. Däremot skulle bara ungefär 26 000 personer i glesbygden, huvudsakligen i Norrland, gynnas. Därför är väl ett reseavdrag lika mycket ett avdrag som gynnar storstadsbor. Ja, kanske gynnar det storstadsbor ännu mer än det gynnar glesbygdslor. Från den synpunkten är det alltså inte effektivt om man nu särskilt vill gynna glesbygden.

Detta hänger ihop med att det faktiskt är en ganska jämn spridning beträffande arbetsresorna på olika håll i landet. Sett till de län där man enligt den senaste undersökningen – för något år sedan – hade de längsta arbetsresorna så var det faktiskt i Jämtland och Stockholm som folk hade de längsta arbetsresorna, 45–47 kilometer per person och dag.

Jag är överens med Lennart Daléus om att det som landsbygden nog har störst nytta av under åren framöver är en kombination av en rejäl satsning på bredband och IT men också på väginvesteringar och en bra upprustning av vårt vägnät. Det tror jag är de två stora framgångarna för

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

våra mindre kommuner och för landsbygden. Jag tror inte att det huvudsakligen är fråga om att hitta pengar på det ena eller det andra sättet, utan det är fråga om att hitta en bra, fungerande samverkan mellan statens insatser – regeringen kommer inom kort att presentera sådana insatser i en IT-proposition – och de insatser som marknaden etablerar. Jag tror alltså att en god samverkan mellan marknaden och staten kan ge landsbygden betydligt bättre villkor för framtiden.

Anf. 30 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Finansministern berättar här om vad som *inte* skulle fungera som åtgärder när det gäller kvaliteten på verksamheter och livet på landsbygden, men vi är inte särskilt betjänta av att veta vad som inte fungerar. Det kan väl inte ha undgått finansministern att människor på landsbygden är oroliga bl.a. över bensinkostnader, bensinpriser och reskostnader. Detta är ju en av de absolut viktigaste frågorna för människor som bor ute på landet. Rimligen måste man ha ett förhållningssätt till det, ett svar på det – såvitt man inte tror att alla där ute ljuger, och så är det ju inte.

Det gäller också frågan om lokal service. Vad jag, fru talman, refererar till är – jag säger det återigen – en undersökning som Glesbygdverket har bett SIFO att göra och som kom i dag. De två absolut tyngsta punkterna som människor säger sig vilja ha är lokal service och lägre bensinpriser. Det är två avgörande och viktiga frågor för människor – kanske inte för kommunerna, men det spelar mindre roll. Jag talar om de människor som bor där ute, inte om hur kommunerna uppfattar saker och ting.

Det handlar alltså i stället om vad människor uppfattar och det gäller då just behovet av att få behålla lokal service. Det är klart att man alltid kan säga att det är fråga om en kommunal angelägenhet, men så är det inte. Det finns ju statlig service i form av Posten, polisen och sådana verksamheter. Visst skulle det vara möjligt att lagstifta där och säga att det ska finnas en viss garanterad grundservice gällande sådant som staten kan vara delaktig i runtom ute i landet. Visst skulle det alltså vara möjligt, om man nu vill ha det på det sättet.

Det är klart att man skulle kunna ha ett mer positivt och ett mer offensivt förhållningssätt till de reskostnader som människor har. Ofta behövs det två bilar och det är långa transportsträckor för olika ändamål som inte hänger samman med förvärvsinkomsten.

Vad man blir lite besvårad av är just att finansministern över huvud taget inte vill ha någon åsikt. Han säger att det kostar att bo också i storstäder. Ja, det gör det. Där kan vi ha olika förhållningssätt, och det kan vi åtgärda på olika sätt. Men här gäller det lite speciella kostnader för människor runtom i landet.

Ytterligare ett exempel är kvaliteten på vägarna. Detta är minst lika viktigt och hänger för all del samman med kostnaderna för att transportera sig. Det måste naturligtvis finnas en likvärdig standard på vägarna runtom i landet. Det finns ju ställen i dag där vägarna inte är farbara just för de människor som särskilt har det behovet.

Sedan, fru talman, är det intressant att höra finansministern analysera detta med IT, bredband och marknad respektive stat. Nu ska vi tydligen hitta en samverkan mellan marknad och stat för att se till att få ut bred-

band och IT längst ut i de finmaskiga näten. Tror verkligen finansministern på detta? Tror finansministern att marknaden kommer att ta ansvar för utbyggnaden av det finmaskiga IT-nätet längst ut på den landsbygd som så väl behöver tillgång till just den här tekniken? Tror finansministern verkligen på det, och tycker han egentligen inte själv att den mest angelägna och den riktiga åtgärden skulle vara om staten genom en proposition i morgon talade om att det är ett statligt ansvar att se till att infrastrukturen fungerar, att bredband når alla?

Kan man vänta sig att det finns ett sådant innehåll i IT-proposition i morgon? Eller blir det mest ett dunkelt resonemang om gemensamt ansvar mellan olika aktörer?

Anf. 31 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Det var ett par positiva besked som finansministern tydligt gav här. Det gällde satsningen på IT och bredband och satsningen på vägar, som jag ser fram emot i vårpropositionen. Jag ser fram emot att det ligger ett ordentligt paket där.

Här vill jag bara understryka, fru talman, att jag tror att det är väldigt viktigt att ha en balans i infrastruktursatsningarna så att inte, i dessa IT-tider, de vanliga vägarna, landsvägarna och grusvägarna kommer i stryk-klass. IT och nödvändigheten i den satsningen i alla ära, men finns det inte också möjlighet att rent fysiskt transportera sig kommer inte det att hjälpa. Det måste finnas farbara vägar, goda vägar, för både näringsliv och privatpersoner på landsbygden, så det var positivt.

Men, fru talman, jag tror inte att detta räcker. Det är här jag fortfarande undrar – jag fick inget svar på det – om insikten har trängt igenom i regeringen om de stora problem som landsbygden faktiskt lever under i dag. Det är nödvändigt, som jag ser det, att nu arbeta fram ett ordentligt paket. Man tar ett antal punkter för att stärka landsbygdssidan. Lennart Daléus har pekat på några i sin interpellation. Jag har lyft fram jordbruket som näring och talat om hur man ska backa upp det genom att åtminstone få likvärdiga konkurrensvillkor ur skattehänseende. Det handlar också, som Lennart Daléus var inne på, om den statliga servicen, om att vi inte avlövar den utan får en samordning så att man faktiskt når långt ut på landsbygden med denna service. Bensinskatten är givetvis också väsentlig.

Jag tycker att det här är så viktiga frågor – det finns många punkter till – att regeringen – det kanske är finansministern som ska göra det – borde ta initiativ till att verkligen diskutera, genom ett mer samlat paket, hur vi ska försöka läka samman Sverige igen. Nu håller det på att klyvas. Landet mår inte bra om inte alla får möjlighet att hänga med i en tillväxt och utveckling. Det får inte bli så att detta dras isär. Tvärtom måste det föras samman.

Det är där jag ändå vill fråga: Är finansministern beredd att ta något sådant ytterligare initiativ, förutom förslagen om IT och vägar?

Anf. 32 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är riktigt, som Dan Ericsson säger, att regeringen kommer att återkomma med förslag om både IT, som har stor betydelse för landsbygden, och sådana vägar och upprustningar av vägnätet på landsbygden som är betydelsefulla för framtiden.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Men det finns en aspekt som kanske är minst lika viktig. Det är att se vilka möjligheter man har till sysselsättning. Och då gäller det inte bara den väg som går via IT, utan det finns många andra sätt att stimulera sysselsättningen. Vi har ju haft en tid av arbete bakom oss där de regionala tillväxtavtalen, som har byggts upp i varje län, har haft stor betydelse för att stimulera just samverkan på olika håll i vårt land, inte minst för att utnyttja delar av landsbygden.

Till Lennart Daléus skulle jag vilja säga att jag tycker att han inte riktigt lyssnar på vad jag säger. Han hävdar att ökade reseavdrag skulle gynna landsbygden. Jag sade faktiskt att om man bara vill pricka in insatser för landsbygden är reseavdragen inte särskilt effektiva. Det är nämligen 200 000 stockholmare, göteborgare och malmöbor som skulle få bättre villkor via ökade reseavdrag, men bara 26 000 personer på landsbygden. Det är inte någon särskilt kostnadseffektiv insats.

Jag tror att det finns andra och mer kostnadseffektiva insatser för landsbygden. Det är en kombination av jobbinsatser, IT-insatser och annat som man kan bygga ut i fortsättningen.

Ska man ta servicedelen har Lennart Daléus och jag faktiskt anledning att gemensamt ta åt oss en del av ansvaret för att det kommer att finnas goda möjligheter även för landsbygden att bygga ut sin sjukvård och sin äldreomsorg under åren framöver med de 8–9 miljarder kronor som vi gemensamt har jobbat ihop via försvarsomställningen och på annat sätt. Det är pengar som nu ska ut till landsting och kommuner och som är väldigt viktiga som ett led i att se till att vi får en gemensam service för hela landet.

Anf. 33 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Pengarna till vård och omsorg är bra. De är rätt, och det är naturligtvis i högsta grad en viktig åtgärd. Men den är ju inte så där omedelbart del i ett regionalpolitiskt arbete. Det är någonting som dessbättre kommer alla landsting, alla kommuner, till godo, så om finansministern vill använda det som exempel på en träffsäker regionalpolitisk åtgärd, i motsats till mitt resonemang om reseavdragen, undrar jag liksom hur han egentligen tänker.

När det gäller reseavdragen är det klart att det kan finnas andra åtgärder som är bättre. Det kan ju vara så. Då vore det bra om finansministern berättade om dem. Det går inte att bara nämna jobbåtgärder, som var ett av uttrycken. Jobbåtgärder – vad är det för någonting? Är det något som innehåller någonting? Kan jobbåtgärder t.ex. vara bättre vägar? Kan jobbåtgärder t.ex. vara bättre satsningar på infrastruktur när det gäller IT? Precisionen saknas när finansministern kommer in på diskussioner om regionalpolitik.

Jag tycker, fru talman, att man ofta kan lyssna på vad människor säger. Om människor i t.ex. Övertorneå säger att det är oacceptabelt att få tillbaka en höjd arbetsgivaravgift för en del verksamheter som har haft lägre arbetsgivaravgift, kan man lyssna på det. Man kan förstå att man måste rätta till det, att man inte kan göra så.

Men det gör inte regeringen. Regeringen gör tvärtom. Man höjer återigen arbetsgivaravgifter för en del verksamheter i Norrlands inland.

Man kan lyssna på människor som tycker att det är besvärligt med att vägar inte fungerar och med att resekostnaderna är för höga och som

märker att de inte får tillgång till en grundservice som finns på andra håll i landet.

Det var den diskussionen jag hade önskat att vi kunde ha fått i dag. Det finns ett modernt ord, fru talman, som heter empati. Var är regeringens och finansministerns empati? Var är, kan man säga, förståelsen för att det finns många människor som har det besvärligt att klara situationen på den svenska landsbygden? Var är finansministerns resonemang kring och förståelse för att ge livskraft till hela landet?

Anf. 34 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är riktigt att de insatser som ska göras i fortsättningen när det gäller vård och omsorg om de äldre gäller hela landet. Det är inte speciellt riktat till landsbygden. Men det som var poängen i Lennart Daléus ingång var ju att vi skulle se till att vi hade en servicegaranti som var lika även för mindre orter och för landsbygden. Då tycker jag att de här pengarna är ett bra exempel på att alla får del av dem.

Jag vände på resonemanget och nämnde reseavdragen. Om det är sju åtta gånger fler storstadsbor än landsbygdsbor som får nytta av reseavdragen är det snarast det omvända. Det blir definitivt inte det som i första hand relativt sett skulle vara riktat på ett bra sätt till landsbygden.

Jag tror däremot att det som regeringen inom kort kommer att presentera när det gäller IT-politiken i allra högsta grad kan fylla de mått som Lennart Daléus talar om i fråga om att känna empati för landsbygdens befolkning. Vi vet att de marknadslösningar som nu är på gång på bred front när det gäller att bygga ut bredband täcker kanske 80–90 % av landet, men inte de sista 10, 15, 20 % av landet på ett tillfredsställande sätt. Det är därför jag talar om hur viktigt det är att det sker en samverkan mellan staten och de privata aktörerna på det här området.

Jag tycker att det är viktigt att vi kan stödja exempelvis de kommuner som på egen hand har gjort stora insatser. Jag läste häromdagen i ett reportage i Svenska Dagbladet att Härjedalens kommun på ett föredömligt sätt har gått mycket långt när det gäller bredbandsutbyggnad. Jag tycker att det är stimulerande att finna former för hur staten i samverkan med kommunerna kan bidra till en sådan IT-utbyggnad. Det kommer regeringen inom kort att återkomma till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.08 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna under några minuter på grund av ett tekniskt fel.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.11.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellationerna 1999/2000:230, 260 och 298 om införselreglerna för alkohol

Anf. 35 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat socialministern vilka åtgärder han avser att vidta för att förhindra att nuvarande införselregler upphävs samt hur han avser att utröna vilken typ av forskning på Europainivå som kan ge ytterligare förstärkning för folkhälsoperspektivet som bärande argument.

Elver Jonsson har frågat socialministern om regeringen i de pågående förhandlingarna avser att med kraft hävda de intressen beträffande införselfrågor som riksdagen i ett folkhälsoperspektiv har slagit fast och regeringen genom socialministerns nyss angivna deklaration ställt sig bakom.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna.

Vidare har Carl Erik Hedlund frågat mig vilka åtgärder regeringen planerar att vidta inom skatteområdet, hur tidtabellen för skattesänkningarna ser ut och hur den successiva anpassningen av införselreglerna kommer att ske.

I de diskussioner som pågått mellan Sveriges regering och kommissionen angående Sveriges införselundantag har folkhälsoaspekterna framhållits som skäl för en förlängning av undantaget. Kommissionen har dock vid dessa diskussioner inte varit villig att lägga fram något förslag om en förlängning av det svenska införselundantaget.

I det uppkomna läget tog jag upp frågan på Ekofinrådets möte den 13 mars. På mötet bad jag om övriga medlemsstaters stöd för att uppmana kommissionen att lägga fram ett förslag om förlängning av det svenska införselundantaget. Sverige fick enhälligt stöd från medlemsstaterna för att rådet skulle uppmana kommissionen att lägga fram ett förslag om att förlänga de svenska undantagsreglerna till utgången av år 2003, givet att Sverige överlämnade en formell begäran härom till kommissionen.

Den 17 mars sändes en formell begäran till kommissionen om att kommissionen ska föreslå rådet att Sverige i likhet med Danmark och Finland ska få fortsätta att t.o.m. den 31 december 2003 ha regler som avviker från gällande direktiv.

Det förslag som kommissionen lägger fram kommer att behandlas i rådet och beslutas där efter hörande av EU:s parlament.

Övergångsperioden ger oss tid att se över skattepolitiken. Regeringen ska nu analysera hur de nya reglerna kommer att påverka den svenska beskattningen på alkohol och försäljningen på Systembolaget. Innan detta arbete är slutfört är jag inte beredd att uttala mig om vilka åtgärder som kan bli aktuella på skatteområdet.

Övergångsperioden ger oss också tid att skärpa alkoholpolitiken. Det ska göras genom mer förebyggande insatser som upplysning, utbildning och mer forskning kring alkoholens effekter på folkhälsan.

Inom den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser, som leds av socialministern och där generaldirektörer och chefer för 15 centrala myndigheter och organisationer ingår, pågår arbetet med att ta fram en ny nationell handlingsplan för alkoholförebyggande insatser. Den nationella handlingsplanen ska förutom en mer lång-

siktig strategi även innehålla ett konkret åtgärdsprogram för de närmaste åren. Avsikten är att redovisa handlingsplanen i den kommande alkoholpolitiska propositionen för riksdagens ställningstagande under våren 2001.

På EU-nivå pågår på svenskt initiativ arbetet med en alkoholstrategi på folkhälsoområdet. I mitten av mars hölls en EU-konferens i Portugal där det svenska initiativet presenterades, och mötet uttalade sitt stöd för kravet på att en alkoholstrategi utarbetas för att minska alkoholskadorna inom EU:s medlemsländer. Kommissionen kommer nu att utarbeta ett förslag till en EU-strategi om alkohol, som kan komma att presenteras och diskuteras på Världshälsoorganisationens ministerkonferens, som hålls i Stockholm den 19–21 februari nästa år och förhoppningsvis också kan antas under det svenska ordförandeskapet första halvåret 2001.

Då Carl Erik Hedlund som framställt interpellation nr 298 anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Marietta de Pourbaix-Lundin i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 36 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag ser att finansminister Bosse Ringholm och jag delar åsikten att de införselregler som nu gäller för alkohol bör behållas. Men Bosse Ringholm står ansvarig med förhandlingsverktyget i hand. Tyvärr har det försvagats genom brev och Internetkanaler från bl.a. en moderat riksdagsledamot direkt till kommissionär Frits Bolkestein. EU-kommissionen måste avkrävas en redovisning av den samlade forskning på Europeanivå som behandlar alkoholkonsumtionens inverkan i ett folkhälsooperspektiv, vilket jag har frågat om. Sverige måste vara ledande i denna fråga och inte ge efter. Det är inte acceptabelt att en regering lägger sig platt innan åtminstone EG-domstolen fått säga sitt. Vi har en gång förhandlat till oss detta. Ger vi efter nu underkänner vi ju helt våra egna förhandlare.

Fru talman! Det får inte bli så att EU-lagar får leda till 2 000 svenska dödsfall per år – det har figurerat siffror om mellan 1 000 och 3 000, men jag utgår här från antalet 2 000 – eller till en mer än 10-procentig förlust av friska år. Därför vädjar jag till Bosse Ringholm: Gå till EG-domstolen och kräv oförändrade införselregler för alkohol! Svenska folket har röstat ja till EU förespeglade att vi ska behålla vår strikta alkoholpolitik. Folkhälsooperspektivet är ett skydd för våra ungdomar.

Den svenska alkoholpolitiken har hittills varit framgångsrik. Såväl alkoholkonsumtionen som den alkoholrelaterade dödligheten är klart lägre i Sverige än i övriga Europa. Vi har kommit långt när det gäller alkoholfria graviditetsperioder och arbetsplatser samt när det gäller trafiken. Bosse Ringholm och den svenska regeringen måste skärpa tonen mot EU-kommissionen. Folkhälsoargumenten måste få väga tyngre.

Andelen 15-åringar som berusar sig minst en gång i veckan är dubbelt så hög i Frankrike och Tyskland och i Danmark och Wales tre gånger så hög som i Sverige. Vi har hos oss dessutom släppt ifrån oss vuxenansvaret och föräldraauktoriteten på ett negativt sätt. Våra ungdomar är numera mycket mera hänvisade till kompisgänget och det grupptryck som där uppstår. Att härutöver ge våra ungdomar friare tillgång till sprit på EU-nivå får förödande konsekvenser för dem.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Fru talman! I artikel 152 i Amsterdamfördraget krävs att en hög hälsoskyddsnivå för människor ska säkerställas vid utformning och genomförande av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder. Jag har sett att Bosse Ringholm tidigare har uttryckt sig på detta sätt i brev till EG-kommissionen. Jag undrar: Har Bosse Ringholm fört fram det argumentet ännu tydligare än i detta brev?

Jag har ställt frågan om vilken typ av forskning på Europainivå som kan ge ytterligare förstärkning av folkhälsoperspektivet som bärande argument. Den frågan är inte besvarad. Ministern säger att arbetet med en alkoholstrategi på folkhälsoområdet pågår på svenskt initiativ. Det är bra att det kommer fram under det svenska ordförandeskapet. Men ministern! Det kan väl ändå inte vara så illa att det inte finns någon forskning ute i Europa? Måste jag skriva en särskild interpellation om det för att få svar? Vilken europeisk forskning om alkohol i folkhälsoperspektivet känner ministern till?

Anf. 37 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret. Jag hade hoppats kunna rikta tacket till interpellationens mottagare – socialministern – men han har elegant smugit sig undan frågan genom att skicka över den till finansministern. Varken arbetsfördelningen inom regeringen i denna fråga eller resultatet imponerar.

Därför blir dagens debatt mer en kommentar till den misslyckade förhandling där Sverige fick ett så neslig nederlag, och vars resultat kan bli nog så bekymmersamt.

I finansministerns svar får vi bekräftelse på att frågan har skötts mycket illa. Att frågan inte kom upp förrän den 13 mars på Ekofinrådets möte visar att det handlar om uppenbara försummelser från regeringens sida.

Bakom diskussionen ligger den för länge sedan träffade kompromissen för mer än sex år sedan, dvs. innan Sverige blev medlem i EU. Då gick vi med på att öka införselkvoterna från 1 liter vin och 2 liter öl till 5 liter vin och 15 liter öl. Gränshandeln ökade, och det blev så att man även i Sverige sedan sänkte skatten på starköl. I sin tur har det lett till att det säljs mer starköl än någonsin i Sverige. Systembolagets försäljning av starköl har t.ex. gått upp med hela 30 %.

Knappast något politikområde rymmer så många myter som just alkoholpolitiken. En av dessa är att Sverige inte har gjort någon anpassning till alkoholpolitiken. Men faktum är att alkoholdryckerna under de tio senaste åren har blivit 20 % billigare i reala priser. Fyra monopol har åkt undan – partihandeln, tillverkningen, importen och exporten har avvecklats. Bara detaljhandelsmonopolet, Systembolaget, är kvar.

Nu avvecklas partihandelstillstånden efter en beställning av EU-kommissionen. Möjligheten att skicka alkohol som en s.k. gåva ökar också. Sammantaget blir det ett ökat spelrum för dem som sysslar med alkoholförsäljning.

Finansministerns svar är i den meningen väldigt intetsägende. Statsrådet erkänner ju indirekt att Sverige nu har accepterat EU:s regler när det förlängda undantaget upphör 2003.

Jag tycker att det rör sig om en ren kapitulation. Trots allt har ju riksdagen angett att en bevarad alkoholpolitik är en förutsättning för vår

medverkan i integrationen. 1993 förklarades att integrationsarbetet från svensk sida inte får bedrivas så att en effektiv svensk alkoholpolitik försvåras. När nu avtalet om medlemskap var klart redovisades entydigt i propositionen och i informationen till allmänheten och till Sveriges riksdag att Sverige hade en vetorätt mot en förändring av undantaget.

Jag vill fråga: Har EU-nämnden kunnat föra den här diskussionen efter regeringens information innan regeringen, som jag påstod, kapitulerade?

Vilka ansträngningar har regeringen gjort för det som statsrådet skrev i ett brev till kommissionen den 23 juni i fjol fram till i början av detta år?

Vilken var regeringens plan för att behålla undantaget?

Det blev ju synnerligen brådsnande när det kom på tal här nu på vårvintern. Jag tycker att det känns beklämmande, eftersom Sverige har gjort stora åtaganden. Vi sade t.ex. vid Parismötet 1995 att folkhälsofrågor och begränsning av alkohol och andra droger är ett mycket långtgående program där vi är beredda att begränsa konsumtionen av alkohol och medverka till att den ungdomliga debuten inte sker så tidigt. Vi skulle också medverka till att alkoholskadorna skulle minimeras.

Jag vill påstå, fru talman, att Sveriges problem inte är att vi dricker för lite här, utan att vi dricker i en ökande grad och att det sker allt tidigare i åldrarna. Detta är så bekymmersamt att det borde ha engagerat den svenska regeringen mer då den skulle förhandla. Man borde inte bara brådstörtat ge efter för en militant EU-kommissionär.

Anf. 38 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag får tacka på Carl Erik Hedlunds vägnar för svaret, som i den här interpellationsdebatten är ihopbuntat med två andra interpellationer. Detta gör att svaret på just Carl Erik Hedlunds frågor bara utgör fem rader av två och en halv sida, vilket är beklagligt.

I och för sig kan jag förstå finansministern, för de två andra interpellanternas frågor faller väl honom mer på läppen än de frågor som Carl Erik Hedlund har ställt. De handlar om sänkt alkoholskatt, och en tidsplan för den successiva anpassningen till EU:s införselregler.

Jag hoppas att jag och finansministern i alla fall är överens om två saker. Den 1 juli i år öppnar Öresundsbron, och den 1 juli händer det någonting med införselreglerna. Nu har EU inte fattat sitt definitiva beslut, men jag läste ett pressmeddelande från finansministern från den 17 mars i år där han skriver att Sverige är berett att fr.o.m. den 1 juli 2000 successivt avskaffa restriktionerna på öl och vin i samma takt som Finland. Det innebär således att den skattefria kvoten för öl höjs från 15 till 24 liter fr.o.m. nämnda datum, dvs. den 1 juli. Det händer alltså två saker här i Sverige den 1 juli i år, och det hoppas jag att vi är överens om.

Därför blir jag minst sagt konfunderad när jag ser svaret – de fem rader som berör detta. Finansministern skriver att vi kommer att få en övergångsperiod, att man ska se över skattepolitiken och att man ska analysera vad som kommer att hända med försäljningen och med Systembolaget. Därför är han inte beredd att uttala sig om vad som kan bli aktuellt på skatteområdet. Det inträffar ju saker redan den 1 juli, så det är väldigt märkligt att regeringen inte har lite mer framförhållning.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

När det gäller ölskatten får vi inte glömma att vi i Sverige har 1,47 kr i skatt på volymprocent och liter. Danmark, som är det närmaste landet, har 69 öre och Tyskland har 18 öre! Alla vet att en stor del av det som konsumeras i Sverige inte köps i Sverige. Redan i dag är en tredjedel av ölet inte köpt legalt, utan den har kommit in på något annat sätt.

Detta gör att jag är väldigt konfunderad över det här med att man ska vänta och se och överväga. Det innebär ju en stor risk för att kriminaliteten på området ökar, precis som den gjorde när man höjde tobaksskatten. Den fick man ju sedan sänka, för man insåg att man förlorade greppet totalt. Det finns en väldigt stor risk att samma sak kommer att ske när det gäller i första hand ölet.

När det gäller bryggerinäringen i Sverige så kommer de små bryggerierna förmodligen att försvinna. De kommer inte att kunna konkurrera eftersom det inte blir konkurrens på lika villkor.

Det är detta som gör mig så förvånad – att man inte gör något mycket tidigare, utan att man ska överväga.

Fru talman! Jag konstaterar detta, och undrar: Var finns finansministerns verklighetsinsikt när det gäller detta?

Om han nu har en verklighetsinsikt, vilket jag hoppas, utgår jag från att det kommer något redan i vårpropositionen om sänkt ölskatt.

Mina direkta frågor är: Kommer det inte i vårpropositionen? Har inte finansministern denna verklighetsinsikt?

Anf. 39 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jämfört med alla EU-länder har Sverige den lägsta alkoholkonsumtionen, och kanske också de allra minsta alkoholskadorna. I likhet med Elver Jonsson och Ulla-Britt Hagström tycker jag att det är viktigt att vi också kan slå vakt om den positionen. Vi har samma grundsyn på att vi behöver göra vad vi kan för att skärpa alkoholpolitiken.

Olika insatser görs för att behålla den position som Sverige har. De skador som finns av alkohol i dag ska nämligen inte få växa, utan vi bör snarare arbeta för att få ytterligare en minimering av dessa skador.

Jag är inte särskilt förhoppningsfull om att Marietta de Pourbaix-Lundin är intresserad av att hjälpa till i det avseendet, tyvärr. Hon hade inte ett ord om någon form av insikt i eller kunskap om alkoholskador. Hon tycks helt enkelt vara mer intresserad av möjligheterna att tjäna pengar på ölet än att åstadkomma mindre folkhälsoskador.

Detta är en fråga som är svår i den bemärkelsen att när Sverige ansökte om medlemskap i EU och förhandlade om villkoren för detta skulle jag ha önskat att Marietta de Pourbaix-Lundins partivän, moderaten Ulf Dinkelspiel, hade varit mer framgångsrik som förhandlare än vad han var. Jag skulle ha önskat att han hade varit lika framgångsrik när det gäller alkoholen som han var när det gäller snuset, där Sverige fick ett evigt undantag. Tyvärr har han inte visat sig vara särskilt framgångsrik på detta område. Därför är Ulf Dinkelspiels insteg i detta det att han försatte Sverige och regeringen i en situation som var utomordentligt besvärlig redan 1996, och som är ännu besvärligare nu, år 2000.

Så fort den nya kommissionen tillträdde genomförde vi från svensk sida en rad aktiviteter och tog initiativ för att ta upp en diskussion om att förlänga våra nuvarande införselregler. Det har inte varit möjligt, vilket har framgått av diskussionen. Den nya kommissionen har en mycket mer

restriktiv hållning och har tolkat den överenskommelse som gjordes år 1994 med dåvarande regeringen och Ulf Dinkelspiel på ett helt annat sätt. Tyvärr var inte Dinkelspiel särskilt framgångsrik i att för lång tid framöver tillförsäkra oss om införselreglerna.

I det läget har vi försökt att göra bästa möjliga av situationen, eftersom den nuvarande kommissionen helst vill att vi redan den 1 juli totalt sett ska anpassa oss till EU:s regler, dvs. inga införselrestriktioner alls. Därför har vi, som svar till Elver Jonsson, agerat långt före den 13 mars. Vi har agerat alltsedan i höstas då den nya kommissionen och kommissionären på området tillträdde och gjort vad vi har kunnat för att söka påverka andra länder.

Ur den synpunkten var det en framgång för Sverige i detta nya läge när vi fick alla andra EU-länder att för ett par veckor sedan ställa upp bakom vår begäran att få till stånd i varje fall en successiv anpassning på det sätt som Danmark och Finland har fått fram till år 2004.

Anf. 40 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka finansminister Bosse Ringholm för svaret. Också jag tycker att det är lite märkligt att Carl Erik Hedlunds interpellation kommit med i samma svar. Det är ett tecken på att regeringen redan kapitulat och att man redan börjar tänka på skatteinstrumentet.

Sveriges nuvarande alkoholpolitik bygger på en balans mellan höga alkoholskatter, detaljhandelsmonopol, restriktioner, information och behandling. Sverige kommer att få stora problem att behålla höga skatter om införselreglerna ändras. Vi har gått i den förhoppningen att undanta- get i artikel 26 automatiskt skulle förlängas.

Jag vill därför fortsätta mina frågor lite. Finns det, eller har det funnits, förberedelser eller tankar att gå till EG-domstolen hos regeringen? Eller är verkligheten den att regeringen rent formellt är beredd att acceptera avslaget för att ha någon annan att skylla på? Tiden går väldigt fort till år 2004, så det är ett nederlag. Om EU år 2004 t.ex. skulle tvinga oss att höja momsen på mat skulle inte finansministern se det som en seger utan som ett nederlag.

Fru talman! Finansministern lyckades få stöd av övriga medlemsstater att uppmana kommissionen att lägga fram ett förslag om förlängning av det svenska införselundantaget. Det är ju bra. Då undrar jag: Vilka ytterligare ansträngningar hade behövts av finansministern för att få medlemsstaterna att stödja en permanentning av våra införselregler, så att vi kunde ha fått det beslutet i stället?

Det är väldigt positivt att en nationell handlingsplan tas fram. Det är också mycket bra att Sverige tar initiativ till en EU-strategi om alkohol som kan komma att presenteras i Stockholm i februari år 2001, som finansministern sade. Finns det i samband med det en förhoppning hos ministern att kunna få en ändring till stånd i en framtid?

Nykterhetsrörelsen IOGT-NTO gjorde för några år sedan en studie i samband med att Systembolaget var ifrågasatt och prövat av EG-domstolen. I rapporten skildrades att danska priser skulle öka alkoholkonsumtionen med 1 ½ liter ren alkohol per svensk och år. Tyska priser skulle öka alkoholintagssnittet med 3,8 liter per svensk. Man påpekar också att vi skulle få 1 000–3 000 fler personer med alkoholrelaterade

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

skador per år – det var de siffror jag tidigare nämnde – och att antalet misshandelsfall skulle öka.

Vi ser också att drogerna kostar Sverige 109 miljarder per år och att det drabbar de svagaste grupperna. Av detta belopp är endast 4 % avsatt till förebyggande åtgärder. Vi kan också läsa ut att i EU-länderna kan 25 % av den samlade sjukdomsördan hänföras till alkohol, tobak och droger.

Fru talman! De dubbla budskapen från Sverige är besvärande för regeringen i förhandlingssituationen. Man kan inte komma med en enig riksdag bakom sig i en förhandlingssituation. Det har på något sätt blivit spolierat genom att det har öppnats Internetkanaler med brevskrivning osv. direkt till EU-kommissionärer, vilket jag inte tycker är lyckligt. Det ger också en knepig bild av Sverige om vi ska framstå som en förhandlingspart i ett enat utgångsläge.

Vem tar ansvaret? Kommer vi upp till EU-nivå handlar det om 4 liter till per vuxen. Då är den oregistrerade alkoholen inräknad i det.

Anf. 41 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Finansministern ska hållas räkning för att han ändå har insikten om att vår låga alkoholkonsumtion internationellt sett ger mindre alkoholskador. Därför känns det ännu mer dystert att konstatera att förhandlingen gick så dåligt.

Nu hänskjuter Bosse Ringholm problemet till en tidigare EU-förhandlare. Om detta är att säga att det naturligtvis är oerhört viktigt att det sker juridiska nedteckningar som gör att vi vet vad som är sagt och vad som är uppfattat osv. Det visar erfarenheten.

När finansministern säger att han varnar för en ökad alkoholkonsumtion blir skillnaden i misslyckande inte särskilt stor i förhållande till den tidigare EU-förhandlaren. Det är bara det att det blir en katastrof med fördröjning.

Tydligen har Bosse Ringholm ändå den uppfattningen att det är illavarslande att vi får en högre konsumtion. På den punkten är vi helt ense. Men jag vill ändå vidhålla att det var en alltför sen start. När man tog tag i frågorna blev det inte någon lugn förhandlingsordning. Så mycket tror jag ändå att finansministern är beredd att medge.

Frågan som har rests här flera gånger är: Varför lät inte regeringen detta gå till domstol? Sverige hade framgång i sin domstolsprövning när det gällde försäljningsmonopolet Systembolaget. Där fick Sverige rätt därför att man med fasthet hävdade folkhälsomotivet. Det skulle man också ha kunnat göra här.

Fru talman! Jag tycker att det är minst sagt förnedrande att en stöddig EU-kommissionär hunsar med en svensk regering som har uppdraget av denna riksdag att föra en förhandling som skulle tjäna folkhälsoperspektivet.

Jag tycker att det är närmast förnedrande att denne Bolkestein inte ens kan gå med på att vi har denna hållning. Han säger att det ska vara en detaljerad tidsplan för ökningen av införsel. Om det bara gäller en tidsfrist finns inget att diskutera, sade han mycket mörkt inför svenska TT.

Vi har en situation som är så uppenbar och som är fastslagen av forskare. Senast var det vår mycket kunnige GD på Folkhälsoinstitutet som sade: Här kommer det att bli betydligt fler dödade. Det är angeläget t.ex.

i trafiken att hävda en nollvision, att ingen ska dödas på grund av olycka. Men när det gäller t.ex. den här frågan är vi på väg att acceptera en utveckling som kanske innebär sådär en 500 eller kanske 1 000 fler för tidigt dödade. Då känner man att proportionen blir felaktig och att det hela haltar.

Intressant är för övrigt att man i Danmark, där man har haft en betydligt slappare hållning till alkoholen än vi, nu kommer med ett nödrop från danska socialdepartementet. Man säger: Nu är medellivslängden för män så kraftigt sjunkande att vi måste vidta åtgärder. Det är ändå en larmsignal som vi borde ta fasta på och som borde leda till att vår regering engagerar sig hårdare i ett folkhälsoperspektiv också i förhandlingarna med den europeiska unionen.

Anf. 42 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag förstår om finansministern känner sig lite klämd från två håll. Dels måste han nu börja tillåta en successiv ökning av införseln, dels vill moderaterna att vi ska sänka skatterna och att vi kanske skulle låta EU:s regler gälla fullt ut från den 1 juli i år. Vi vet i och för sig inte hur det kommer att sluta.

Sedan säger finansministern – och vi har haft en debatt om det tidigare – att jag inte har någon insikt. Förra gången var jag aningslös. Jag förstod ingenting av detta med folkhälsan. Det är inte det jag har ställt frågor om. Detta med information är väldigt viktigt. Kanada är ett bra exempel. Där lyckades man verkligen. Finansministern vet att det finns ett exempel från Kanada.

Det som jag tycker är så märkligt är att vi ska vara så annorlunda i Sverige att vi behöver alla dessa statliga livremmar och hängslen för att klara oss och att vi inte kan ta något ansvar själva.

Det mest anmärkningsvärda är kanske att regeringen har vetat att undantaget inte var för evigt. Under många år har regeringen vetat att den 1 juli i år upphör undantaget, och man har inte gjort något. Man kunde ju ha börjat det här folkhälsoarbetet och den här informationen mycket tidigare, men det har man inte gjort. I någon slags desperation nu kommer alltihop, och så skyller man på att EU håller på att radera Sveriges folkhälsoarbete. Det är faktiskt regeringen själv som med sin passivitet och sin saktfärdighet har ställt till det och gjort att Sverige befinner sig i den situation som vi gör nu.

Det är självklart att någonting måste göras åt skatterna. Låt mig ställa en generell fråga till finansministern som inte är specificerad till öl eller någon speciell sorts alkohol. Kan vi ha kvar de höga svenska alkoholskatterna när införselreglerna ändras? Får inte det konsekvenser för vår näring och för Systembolaget? Får det inte konsekvenser för kriminaliteten? Får det inte konsekvenser någonstans?

Även om inte införselreglerna skulle ändras kommer vi att få en Öresundsbro den 1 juli. Nog får väl detta ändå konsekvenser? Nog måste väl Finansdepartementet ha en framförhållning och en verklighetsinsikt att någonting sker och vara beredd att lägga fram ett förslag redan i vårpropositionen för att det inte ska hända saker? Jag jämför igen med vad som hände med tobaksskatten.

Finansministern har i tidigare debatter sagt att det bara handlar om folkhälsan. Det kommer fram i dag också. Det handlar inte så mycket om

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

skatteintäkterna. Då finns det väl all anledning att sänka skatten för att få en bättre kontroll på detta. Det får man inte med de här höga skatterna. Den illegala biten kommer att öka. I och för sig tror jag inte att det kommer att bli så stor skillnad när det gäller skatteintäkterna om man t.ex. sänker ölskatten, men man får en viss kontroll på det hela.

När det gäller förhandlingarna om införselreglerna kommer jag att tänka på ordspråket: Den som gapar efter mycket mister ofta hela stycket. Det är precis vad som nu håller på att hända finansministern. Han mister hela stycket. Han mister kontrollen, han fick inte något stopp när det gäller införseln och han mister skatteintäkter. Han mister allting. Kan jag möjligen få ett besked om att man redan i vårpropositionen lägger fram ett förslag om sänkta ölskatter i alla fall?

Anf. 43 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! När jag hör företrädare för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna, som tillsammans med Centern utgjorde den regering som förhandlade om villkoren för inträdet i Europeiska unionen för fem sex år sedan, förstår jag att det inte blev någon särskilt framgångsrik förhandling på det här området. Om Ulf Dinkelspiel över huvud taget hade för avsikt att ordna långsiktiga införselregler, kan jag förstå att han hade svårt att åstadkomma ett resultat med denna väldiga splittring mellan de borgerliga partierna om alkoholpolitiken.

För mig som, i likhet med Ulla-Britt Hagström och Elver Jonsson, vill föra en ansvarsfull alkoholpolitik och försöka hålla nere alkoholskadorna hade det naturligtvis varit väldigt bra om vi hade haft ett evigt undantag på området på det sätt som Sverige fick när det gällde snuset. Nu fick vi inte det undantaget. Där misslyckades den borgerliga regeringen 1994.

Nu gäller det att göra det bästa möjliga av situationen. Vi började inte vår aktivitet den 13 mars, Elver Jonsson. Vi började vår aktivitet samma dag som den nya kommissionären tillträdde. Vi har bedrivit ett aktivt arbete under hela den tiden.

Vi har, Ulla-Britt Hagström, försökt att övertyga de 14 andra länderna om att vi skulle få ett evigt undantag. Det har vi fått nej till. Varför? Jo, därför att Europeiska unionen har en s.k. inre marknad. Det är ni alla tre förespråkare för. Era tre partier står ju bakom den inre marknaden. Det är därför ni har sökt inträde i Europeiska unionen. Nu får ni ta konsekvenserna av denna inre marknad, eftersom vi inte lyckades få ett undantag från början. Om någon är delaktig i detta, är det i allra högsta grad de tre partierna Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Sedan har ni olika utgångspunkter. Jag har all respekt och förståelse för Elver Jonsson och Ulla-Britt Hagström som har en syn på alkoholpolitiken och alkoholskadorna som ligger mig mycket nära i motsats till Marietta de Pourbaix-Lundin.

Låt mig till sist säga att jag inte tycker att det är särskilt ansvarsfullt att säga att vi kör i drickat och låter det här gå till EG-domstolen, så får det bli vad det blir de närmaste åren. Juristernas bedömning är att utsikten att vinna en sådan omgång inte är särskilt stora. Jag tror att de skador som vi skulle åstadkomma skattemässigt och på andra sätt skulle vara

ganska stora. Det är ingen särskilt ansvarsfull politik att förlita sig på EG-domstolen i ett sådant läge.

Anf. 44 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag är mycket bekymrad om det skulle vara så att Kristdemokraterna är delaktiga i detta. Då måste vi ha gått in i detta med ögonen slutna. Då har vi inte vetat vad det har handlat om. Det kan aldrig ha varit vår mening att det skulle bli på det här sättet. Vi vill ha samma införselregler som vi har nu.

Finansministern säger att vi ska göra det bästa av det. Då vill jag fortfarande upprepa frågan om vi har samlat in all den folkhälsoforskning som finns i andra EU-länder på detta område. Eller finns det ingen? Har vi provat att gå till EG-domstolen i frågan?

Jag är mycket bekymrad för ungdomarnas situation. Vi kan jämföra med några andra länder. Bland 15- och 16-åringarna har bara 1 av 100 portugiser svarat ja på frågan om de varit berusat mer än tio gånger det senaste året. Bland danska ungdomar har 34 av 100 svarat jakande på samma fråga. Bland svenska 15- och 16-åringar ligger siffran relativt högt, 18 %, men vi ligger efter länder som Irland, Storbritannien och Finland.

Om det skulle vara så att det nu blir 4 liter mer per person i landet, är våra ungdomar i farozonen. Jag tycker att våra moderata kolleger också skulle tänka på ungdomssituationen. De lyfter fram skattefrågan och talar bara om sänkta skatter.

Jag kan hänvisa till forskaren Esa Österbergs rapport som jämförde med den s.k. Holderrapporten som Systembolaget beställde 1993 för att utröna vad som händer med och utan monopol och med höga eller låga skatter. Det är där man har kommit fram till siffran på ytterligare 2 000 alkoholrelaterade dödsfall. Detta är allvarligt. Det kan vi inte stå till svars för.

Jag väddar än en gång till Bosse Ringholm att ta kontakt med andra och se om vi kan gå till EG-domstolen och redovisa den samlade folkhälsoforskningen om droger från andra EU-länder.

Anf. 45 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Finansministern säger att det inte hade varit ansvarsfullt att gå till EG-domstolen eftersom juristernas bedömning var att vi inte skulle klara det. Då vill jag ändå påminna ett relativt färskt statsråd i denna regering om att juristernas bedömning var att vi skulle förlora Franzénmålet och vår möjlighet att behålla Systembolaget. Jag vill upprepa vad jag har sagt här i kammaren några gånger, nämligen att det inte är tack vare juristerna som vi har en hygglig alkoholpolitik i Sverige. Den är ganska hygglig trots juristerna.

Det har uppstått tre problem efter den här förhandlingen. Jag vidhåller att det är ett svårt nederlag för regeringen att man inte har lyckats lösa det första. Vi kan naturligtvis ha divergerande uppfattningar om skuldfrågan historiskt, men det är ett nederlag för Sveriges alkoholpolitik. I grunden har två av interpellanterna och finansministern samma uppfattning.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Den andra allvarliga frågan är att tilltron till våra möjligheter att upprätthålla närhetsprincipen har fått sig en allvarlig knäck. Vi behöver se upp med den delen i denna och andra förhandlingar.

Det tredje är att vi har förlorat en god position i folkhälsoarbetet. Finansministern och jag är överens om att det är viktigt att hålla konsumtionen låg för att ha en hög folkhälsa.

I svaret säger finansministern att han tänker skärpa tillämpningen av alkoholpolitiken. Vad avser regeringen att skärpningen ska innehålla?

Anf. 46 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström hänvisar i flera av sina inlägg till Moderaterna och att det är tack vare oss som undantaget försvinner. Vi tar gärna åt oss äran av det och tackar för det, om det beror på att vi har haft direktkanaler någonstans.

Jag tycker att finansministern själv till en del gav svaret på varför vi inte kunde ha kvar detta som ett evigt undantag, och det visste vi redan tidigare. Vi är ju med i EU, och då finns den inre marknaden, som finansministern mycket riktigt tar upp. Det gör att varor ska kunna röra sig fritt. Det kan de inte om vi har kvar vårt mycket märkliga undantag.

Jag tolkar det som att finansministern säger att man är ansvarsfull om man har kvar det eviga undantaget. Då är jag tillbaka vid min fråga: Vad är det som gör att man, när man kommer innanför Sveriges gräns, är en annan typ av människa som inte klarar av att ta ansvar själv? Jag talar inte bara om svenskar utan om alla som kommer och bosätter sig i Sverige. De får alltså inte ta in lika mycket alkohol som andra. Vad är det som gör oss så annorlunda när vi kommer innanför Sveriges gräns? Man behöver inte ens en gång vara född i Sverige.

Eftersom jag inte får svar på mina frågor kan jag bara konstatera att finansministern saknar den här verklighetsinsikten. Vi kommer inte att kunna ha kvar våra höga skatter på alkohol. Redan den 1 juli – jag får upprepa detta – händer det saker. Öresundsbron öppnas, och det händer något med införselreglerna. I första hand gäller det väl öl, om nu inte EU säger att vi ska ha full pott, men det låter ju inte riktigt som att det blir så.

Jag får inte något svar på frågan om det kommer att bli någon sänkning av ölskatten, som ju berörs i första hand, trots att regeringen har haft tid på sig. Det är ett väldigt dystert svar för den svenska bryggerinäringen. Det finns faktiskt en hel del anställda där.

Anf. 47 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Marietta de Pourbaix-Lundin frågar vad det är för skillnad mellan svenskarna och folk i andra länder. Skillnaden är, Marietta de Pourbaix-Lundin, att svenskarna har den lägsta alkoholkonsumtionen och de lägsta alkoholskadorna. Det är faktiskt någonting att vara stolt över. Men det gäller förstås inte om man är moderat. Då tillmås det väl inget större värde. Jag är förvånad över att Marietta de Pourbaix-Lundin hela tiden talar om att ändra ölskatten och inte ett ögonblick bryr sig om folkhälsoaspekten. Hon bryr sig uppenbarligen inte om folkhälsoaspekten.

Jag hoppas att Elver Jonssons parti, Ulla-Britt Hagströms parti och vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet kan skärpa alkoholpolitiken under de närmaste åren. Jag är beredd att vara med i en sådan diskussion. Jag vet att socialministern är oerhört angelä-

gen om att i den nya plan som ska tas fram för alkoholpolitiken hitta instrument så att vi kan skärpa alkoholpolitiken, så att vi kan bibehålla vår goda ställning i fortsättningen.

Jag vill gärna svara Ulla-Britt Hagström genom att säga att det när det gäller forskningen just nu finns ett viktigt underlag för att ta fram ett arbete med en EU-strategi. Man gör en jämförande undersökning av alkoholproblemens omfattning och hur alkoholpolitiken ser ut i samtliga EU-länder. Den gör Sverige och Finland gemensamt. Vi har fått särskilda EU-medel för den. Den beräknas vara färdig under hösten, och det blir då ett bra sätt för oss att uppmärksamma alkoholfrågan även inom den europeiska gemenskapen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 1999/2000:256 om kostnader för arbetsresor

Anf. 48 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Mats Odell har frågat mig om jag är beredd att föreslå förbättringar av reseavdraget för att främja en effektivare arbetsmarknad samt förändringar av hur avdragsbeloppet per mil ska beräknas och fastställas.

För den som har inkomst av tjänst gäller att avdrag ska göras för utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Regeln ska ses mot bakgrund av avdragsförbudet för personliga levnadskostnader. Gränsen mellan avdragsgilla utgifter och personliga levnadskostnader är i många fall svår att dra. För att undvika tvister om mindre belopp och för att möjliggöra för flertalet löntagare att använda en förenklad självdeklaration har tidigare vissa av kostnadsavdragen under inkomst av tjänst omfattats av ett schablonavdrag. Schablonavdraget ersattes fr.o.m. 1994 års taxering med en regel om begränsad avdragsrätt. Avsikten var att minska det betydande skattebortfall som schablonavdraget medförde utan att förlora den effekt som schablonavdraget syftade till, nämligen att möjliggöra användandet av en förenklad deklaration för stora grupper skattskyldiga.

För arbetsresor gäller en högre avdragsgräns än för de övriga kostnader som tidigare täcktes av schablonen. Detta har sin förklaring i att arbetsresor i skattesammanhang anses ha karaktär av personlig levnadskostnad. Kostnaden föranleds ju av den skattskyldiges val av bostad. Bl.a. med hänsyn till att det för många rör sig om en avsevärd kostnad som har ett visst samband med inkomstens förvärvande och för att stimulera rörligheten på arbetsmarknaden medges trots detta avdrag för arbetsresor under vissa förutsättningar.

När det gäller övriga kostnader har dessa i princip ett direkt samband med tjänsten, men en avdragsgräns anses ändå motiverad av förenklings-skäl.

Avdragsbeloppet för arbetsresor med egen bil är beräknat så att det i princip ska täcka de rörliga kostnaderna för att köra en privat bil, dvs. de kostnader som är direkt beroende av körd vägsträcka. Beloppet höjdes senast den 1 januari 1998 till 15 kr per mil. Beloppet hade då legat på 13 kr sedan 1993. Det var bl.a. mot bakgrund av att bensinpriserna ökat

med nära en krona som regeringen ansåg att det fanns anledning att justera upp nivån. Eftersom den nya nivån borde bestå under flera år bestämdes uppjusteringen till 2 kr per mil. Jag har nyligen i ett frågesvar redogjort för att avdragsbeloppet, enligt Finansdepartementets preliminära beräkningar, fortfarande täcker de rörliga kostnaderna och att den senaste tidens höjning av bensinpriset därför inte ger anledning att ompröva avdragsbeloppet. Jag ser inte skäl att i dag göra någon annan bedömning.

Samtidigt som avdragsbeloppet justerades upp till 15 kr höjdes, med hänsyn till statsfinanserna och för att ge åtgärden en tillfredsställande fördelningsprofil, gränsen för avdragsgilla kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats från 6 000 kr till 7 000 kr. Konstruktionen att samtidigt höja dels avdragsbeloppet, dels gränsen för avdragsgilla kostnader innebär att åtgärden fick en inriktning mot dem med förhållandevis långa resor mellan bostaden och arbetsplatsen. På detta sätt bidrar avdragsregeln också till en effektivare arbetsmarknad. Höjningen av gränsbeloppet hade också en praktisk betydelse genom att den bidrog till att förenkla taxeringsarbetet. Enligt min mening gör sig skälen för en generell avdragsbegränsning för arbetsresor lika starkt gällande i dag, och det finns inte heller någon anledning att nu överväga en justering av gränsens nivå.

Då Mats Odell, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Per Landgren i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 49 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! På sina håll i landet betecknar människorna det som att det nu har gått för långt. Jag tror att både finansministern och vi riksdagsledamöter får höra många protester. Nu senast fick jag framför mina ögon se en protest från Malung. Man säger naturligtvis det som vi alla vet. Jag hoppas att finansministern också vet att det är för få arbetstillfällen och att bilen är det enda alternativet. Nu stiger kostnaderna, bensinpriset och annat. Det blir orimliga kostnader, och till slut lönar det sig att vara arbetslös.

Mats Odell har skrivit en interpellation. Han gick tillbaka till skattereformen 1990/91 och principen att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska kunna dras av som just kostnad i inkomstslaget tjänst. Motivet är, som finansministern väl vet, att vi ska ha en effektiv fungerande arbetsmarknad inte bara i storstäderna och i universitetsstäderna utan i hela landet.

Men avdragsrätten för arbetsresor har, som finansministern har sagt, försämrats för arbetstagarna av bl.a. statsfinansiella skäl. Nu handlar det om kostnader som överstiger 7 000 kr per år. Den här försämringen av avdragsrätten, den höga beskattningen av arbete, den höga beskattningen av drivmedel och höjda bensinpriser gör ju att man inte minst i glesbygden får det oerhört besvärligt. Det gäller ju även alla i storstadsregioner och i större städer som av olika skäl har jobbet på ett sådant ställe att de kanske måste åka bil. Det kan i och för sig finnas kollektivtrafik. Då är det inte problem på samma sätt.

Nu hävdar dessa människor i stor utsträckning att avdragsmöjligheterna inte motsvarar kostnaderna. Finansministern svarar och säger att gränsen mellan avdragsgilla utgifter och personliga levnadskostnader är svår att dra. Finansministern hävdar lite historiskt att ett schablonavdrag infördes tidigare för att man skulle kunna bibehålla en förenklad självdeklaration och undvika tvister om små belopp. Sedan togs det bort av statsfinansiella skäl, för att man skulle minska skattebortfallet.

Den här åtgärden är naturligtvis diametral. Man har alltså först möjlighet att göra ett schablonavdrag. Sedan blir det en begränsad avdragsrätt. Om syftet enbart är, vilket jag hoppas att det inte är, att det ska vara en förenklad självdeklaration är det klart att det är rimligt. Men man hoppas ju att finansministern och andra ska inse att det naturligtvis slår fundamentalt olika.

Resor har successivt fått en högre avdragsgräns, och det sägs att resor till och från arbetet i skattesammanhang har karaktär av personlig levnadsomkostnad. Det här är egentligen, fru talman, ett fint exempel på cirkelresonemang, där finansministern och politikerna i den positionen bestämmer såväl förutsättningarna som slutsatserna. Att liksom hänvisa till någon typ av skattesammanhang, det köper jag inte, för att använda ett modernt uttryck.

Nu handlar det i stället om att ha en sjukdomsinsikt för de delar av landet som faktiskt är sjuka och där politiska åtgärder kan rehabilitera. Först ska man kanske ställa en bra diagnos och sedan också rehabilitera. Jag ifrågasätter om den insikten finns.

Jag har hört mig för – det är naturligtvis något som vi alla kan göra – och jag har exemplet Boden. Men tiden går, och jag förstår nu att min talartid är slut. Jag får ta exemplet Boden vid nästa tillfälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1999/2000:258 om gränsdragningen mellan lotteri och tävling

Anf. 50 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Roy Hansson har med hänvisning till myndighetsbeslut rörande TV-programmet ”Vem vill bli miljonär?” frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att hanteringen av liknande händelser inte ska upprepas i framtiden samt vilka åtgärder jag och regeringen avser vidta så att olika statliga myndigheter inte kommer till olika slutsatser, som i fallet med ”Vem vill bli miljonär?”, och därmed skapar svårigheter för företag och enskilda.

De frågor som interpellanten har ställt handlar om statliga myndigheters myndighetsutövning. Som interpellanten säkert vet får jag inte som statsråd påverka myndighetsutövningen i det enskilda fallet.

Spel- och lotterimarknaden är inte en fri marknad tillgänglig för alla. Marknaden ska i princip delas mellan staten, folkrörelserna och hästsporten. Lotteriinspektionens uppgift är därför att övervaka att riksdagens och regeringens intentioner följs.

Lotteriinspektionen, som kommit fram till att programmet ”Vem vill bli miljonär?” bör anses vara ett lotteri, har med stöd av 52 § lotterilagen

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Prot.
1999/2000:87
28 mars

(1994:1000) förelagt TV 4 att omedelbart upphöra med programmet.
TV 4 har överklagat inspektionens beslut till Länsrätten i Södermanlands
län, där ärendet nu ligger för avgörande.

Att, som interpellanten säger, statliga myndigheter ibland kommer fram till olika beslut i sin myndighetsutövning genom att tolka lagstiftningen på olika sätt är i sig inte unikt. Våra lagar provas dagligen mot verkliga händelser. Det är på detta sätt praxis skapas och vår lagstiftning utvecklas.

I det aktuella fallet får vi efter länsrättens beslut ett besked om vilken tolkning länsrätten gör av lagstiftningen. Därefter får myndigheterna anpassa sitt arbete efter denna tolkning.

Lotterilagsutredningen, som tillsatts efter beslut av regeringen, har bl.a. till uppdrag att se över lotterilagens definitioner och begrepp. Utredningens huvudbetänkande kommer att överlämnas till mig under våren. Därefter ska utredningens förslag beredas i Regeringskansliet. Jag vill inte föregripa utredningens arbete.

Anf. 51 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka finansminister Bosse Ringholm för svaret på min interpellation om TV-programmet "Vem vill bli miljonär?", nu i budgettider och med allt som händer kring detta.

Eftersom svaret har dröjt kan frågan tyckas vara mindre aktuell nu än när jag avlämnade min interpellation. Men frågan är ändå fortfarande aktuell, eftersom TV-företaget, efter vad jag erfarit, kommer att sända fler av dessa populära program.

Av svaret framgår att finansministern inte vill göra någonting. Det tycker jag inte är bra.

Jag anser inte att regeringen ska överpröva detta myndighetsbeslut, utan säkerställa att liknande inte inträffar i framtiden. Det måste väl ändå vara så att vi har en regering som har att tillse att våra myndigheter inte agerar på ett sätt som, i likhet med detta fall, enbart väcker förundran både inom landet och utanför landets gränser.

Jag har inte träffat på någon som anser att TV-programmet "Vem vill bli miljonär?" kan anses som ett lotteri. Chansen att gissa rätt på frågan om vem som är finansminister i Sverige, även om man inte har en aning om det, är mycket större. Chansen i detta fall är 1 på 9 miljoner, men att gissa rätt i TV-tävlingen är mångdubbelt svårare.

Likaledes är det märkligt att anse det vara lotteri att välja bland ett antal alternativ. Jag anför i min interpellation att det är samma förfarings-sätt som vid högskoleprov och körkortsprov. Jag är tämligen säker på att finansministern inte anser att högskoleprov och körkortsprov är lotteri. Eller hur är det med den saken?

Jag saknar i svaret kommentarer kring detta. Kanske kommer finansministern nu med några kommentarer.

Det är viktigt att myndigheterna i Sverige inte fattar beslut som uppenbarligen inte stämmer med verkligheten eller som allmänheten inte har förståelse för. Jag hade i min interpellation efterlyst åtgärder från regeringen, så att uppenbara och motstridiga beslut inte ska fattas av olika statliga myndigheter.

Nu är såväl skattemyndigheten som Lotteriinspektionen inom Finansdepartementets ansvarsområde, därför är denna fråga särskilt intressant för just finansministern.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Uppenbarligen ser inte finansministern det som besvärande att det under departementet finns två myndigheter som kommit fram till olika slutsatser i en till synes enkel fråga som denna. Skattemyndigheten anser att det är en kunskapstävling och därmed beskattas vinsten enligt regler för detta. Lotteriinspektionen anser att det är ett lotteri, med andra regler för beskattning.

Det måste väl ändå vara regeringens skyldighet att vidta åtgärder så att detta inte uppkommer, i vart fall så att det inte finns risk för att det upprepas.

Av interpellationssvaret framgår att det inte finns några åtgärder planerade i denna riktning. Möjligen kan jag få någon kommentar senare under debatten eller ett besked från finansministern om en inriktning när det gäller vilka åtgärder som kommer att vidtas.

Jag beklagar att regeringen inte visar större handlingskraft för att våra myndigheter ska agera på ett rimligt och rättfärdigt sätt mot enskilda och företag i Sverige.

Anf. 52 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag har i mitt svar anfört att om myndigheter kommer till olika beslut måste vi naturligtvis följa den gängse rättsordning vi har. Därför har jag inte för avsikt att göra någonting så länge länsrätten inte har prövat målet.

Det är dessutom så, vilket jag har upplyst interpellanten om, att den lotterilagsutredning som arbetar för närvarande kommer att beröra den här frågan. Jag tänker avvakta både länsrätten och Lotterilagsutredningen. Sedan får vi se hur de förslag som eventuellt kan komma därifrån kan komma att påverka den framtida lagstiftningen.

Jag tror att det vore oklokt att i det här läget ge sig in och försöka dra slutsatser, innan både länsrätt och lotterilagsutredning har slutfört sitt arbete. Det första felet skulle vara rent juridiskt och det andra felet skulle vara att det är politiskt oklokt. Har man tillsatt en utredning ska man lyssna till den.

Anf. 53 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag sade också i mitt inlägg att jag inte förväntade mig någon överprövning i just det här fallet. Det vore oklokt och dessutom direkt felaktigt. Men det jag efterlyser är att man tar ett initiativ, så att detta inte upprepas.

Jag hade förväntat mig att finansministern i dag skulle kunna redovisa åtgärder och samtal med berörda myndigheter i den här frågan: att man hämtat in uppgifter, hur dessa har tolkats, hur såväl skattemyndigheten som Lotteriinspektionen har sett på det här.

Det kan möjligen vara så att skattemyndigheten har gjort en felaktig bedömning, att det är en kunskapstävling, och att det är Lotteriinspektionen som har rätt. Det vore intressant att få detta redovisat här och nu, i dag. Det är många med mig som vill ha reda på detta, inte minst TV-företaget, som planerar nya program i den här serien.

Jag tror att det är klokt med en dialog mellan regering, departement och berörda myndigheter. Det här var tydligen ett misstag som inte fått någon förståelse bland allmänheten. Jag vet att det har väckt uppmärksamhet utanför landets gränser, där man inte kan förstå hur myndigheter

kan göra denna bedömning. Jag beklagar som sagt att regeringen inte vill använda sig av möjligheten att rätta till detta, så att inte liknande misstag kommer i framtiden. Jag beklagar att det inte finns någon redovisning i den riktningen i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 1999/2000:274 om bensinskatten

Anf. 54 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Rolf Gunnarsson har frågat mig om jag ämnar sänka bensinskatten och höja reseavdragen.

Jag är medveten om att den senaste tidens stora bensinprishöjningar kan innebära påfrestningar för det enskilda hushållet. Den bakomliggande orsaken till prishöjningarna är i allt väsentligt den mycket kraftiga höjningen av världsmarknadspriset på råolja. Sedan början av förra året har detta pris nästan trefaldigats. En liten vändning har dock kunnat skönjas under den senaste tiden.

Bensinskatten har däremot förändrats obetydligt under de senaste åren. Genom att skatten är kopplad till konsumentprisindex sänktes den med 4 öre per liter den 1 januari 1999 och höjdes lika mycket den 1 januari i år. Den svenska bensinskatten är av ungefär samma storleksordning som skatten i våra grannländer. Vid en jämförelse inom EU har sex länder högre och åtta länder lägre bensinskatt än Sverige.

Skatterna på bensin och andra bränslen utgör viktiga styrmedel i miljöpolitiken och syftar till att minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser.

Regeringen har för närvarande inga planer på att vare sig sänka eller höja skatten på bensin.

Rolf Gunnarsson gör i sin interpellation en jämförelse mellan skattebelastningen på bensinförbrukningen för utnyttjande av en svensk "medelväg" och anslagen för drift och underhåll till samma väg. Skattebelastningen är större än väganlagen. Det finns enligt min mening inte någon anledning att göra sådana jämförelser eftersom bensinskatten inte är specialdestinerad till vägväsendet. Dessutom finns det miljö-, sjukvårds- och andra samhällskostnader som är förknippade med bilismen men som inte finns med i jämförelsen.

Rolf Gunnarsson påstår att Klimatkommittén har föreslagit en höjning av koldioxidskatten med 95 öre per liter. Klimatkommittén har såvitt jag vet ännu inte lagt fram något förslag. Kommitténs arbete pågår fortfarande.

När det gäller frågan om reseavdrag vill jag svara följande. Avdragsbeloppet för resor till och från arbetsplatsen med egen bil är beräknat så att det i princip ska täcka de rörliga kostnaderna för att köra en privat bil, dvs. de kostnader som är direkt beroende av körd vägsträcka. Beloppet höjdes senast den 1 januari 1998 till 15 kr per mil. Beloppet hade då legat på 13 kr sedan 1993. Det var bl.a. mot bakgrund av att bensinpriserna ökat med nära 1 kr som regeringen ansåg att det då fanns anledning att justera upp nivån. Eftersom den nya nivån borde bestå under flera år bestämdes uppjusteringen till 2 kr per mil. Med hänsyn till statsfinanser-

na och för att ge åtgärden en tillfredsställande fördelningsprofil höjdes samtidigt gränsen för avdragsgilla kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats från 6 000 kr till 7 000 kr. Konstruktionen att samtidigt dels höja avdragsbeloppet, dels gränsen för avdragsgilla kostnader innebar att åtgärden fick en inriktning mot dem med förhållandevis långa resor mellan bostaden och arbetsplatsen. På detta sätt bidrar avdragsregeln också till en effektivare arbetsmarknad.

Jag har nyligen i ett frågesvar redogjort för att avdragsbeloppet, enligt Finansdepartementets preliminära beräkningar, fortfarande täcker de rörliga kostnaderna för resor med egen bil och att den senaste tidens höjning av bensinpriset därför inte ger anledning att ompröva avdragsbeloppet. Jag ser inte skäl att i dag göra någon annan bedömning.

Anf. 55 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Det är två svarta debatter jag ska delta i under två dagar. Dels är det dagens debatt, bensinskatten är en svart fråga för mig, dels i morgon då det är fråga om slakten av det svenska försvaret.

Är bensinskatten ett svart kapitel? Svaret från finansministern är mörkt och brutalt. Ordet kyligt användes i en debatt i samma fråga för en timma sedan.

Fru talman! Det allra värsta är att regeringen och finansministern inte tycks vilja förstå problemet. Den verklighet som finns ute på landet är tydligen helt annorlunda än den som finns här. Jag kan tipsa finansministern att ringa ordföranden i arbetarkommunen i Borlänge. Nu vet jag inte hur verkligheten är i arbetarkommunerna, men den diskussionen kan vi ta någon annan gång. I en insändare i socialdemokratiska Dala-Demokraten säger han att problemet är att bensinpriserna börjar bli så höga att snart har ingen råd att bo kvar. Det är allvarsord från en socialdemokrat i mitt hemlän.

Dessa ord klingar inte så ofta i Stockholm, men jag lovar att detta är det hetaste politiska ämnet i mitt län och i länen ovanför Dalälven. Jag är lantis! Centerledaren kallade oss som kommer från utanför tullarna för en timma sedan i samma talarstol för "de där ute". Vi känner oss lite ute just nu. Ni har ringa förståelse för de problem som finns ute på landet.

I det område jag bor i tvingas många att ha t.o.m. två bilar för att klara sina resor till och från arbetet och de sociala bitarna. Det handlar om att skjutsa barn, kanske barnbarn, till olika aktiviteter. Jag har funderat på om jag någon gång ska räkna ut hur många mil jag har kört som ungdomsledare inom idrotten utan ett enda öre i ersättning. Det är skillnad att nu som riksdagsledamot sätta sig i bilen. Då har man betalt från första kilometern.

Jag har varit politiskt aktiv i 20 år, men jag har aldrig mött en fråga som är föremål för så mycket diskussion som just nu. Det är så många samtal och så många brev. Ibland tycker jag att det skulle vara lite mer fransklignande – naturligtvis lagliga – demonstrationer i frågan. Det var en sådan i en vägfråga för en vecka sedan i mitt län.

Detta är en glesbygdsfråga. Det är en utflyttningslänsfråga. Vi är helt på det klara med om att det måste bli en sänkt bensinskatt. Det här gäller inte oss som tjänar bra, dvs. finansministern och jag. Det är inte vi som sitter vid köksbordet om morgnarna och diskuterar om vi har råd att köpa

en ny cykel till barnen till våren. Det var en fråga som alltid kom tillbaka när barnen var små. Detta är en fråga där det handlar om marginaler. Jag har många sådana exempel.

Jag erkänner att det är svårt att få gehör för frågan på sträckan från Norrlandsgatan 14 – som jag går från varje morgon. Om jag bodde där skulle jag inte ha någon förståelse för problemen med höjningen av bensinskatten.

Jag vädjar inte för de högavlönade, för dem som sitter vid borden och sjunger att det går bra för oss i Sverige. Det gäller de personer som jag möter hemma på ICA i Svärdsjö. Det här är ett problem som diskuteras vid köksbordet.

Vad tänker regeringen göra? Tänker man göra någonting? Jag hoppas att finansministern vill svara även om det råder tidsbrist nu. Om tiden gör att vi inte kan diskutera frågan får jag återkomma med en till interpellation. Jag beklagar i så fall.

Anf. 56 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Tidsbristen är inte den här kammarens största problem. Rolf Gunnarsson har vid två tillfällen under hösten ställt samma fråga till mig och har fått svar. Repetition tycks däremot vara ett av kammarens problem. Jag har också nyligen haft en diskussion om reseavdrag och bensinskatte, inte bara i dag utan vid flera tillfällen under senare tid. Det är också repetitiva föreställningar.

Jag underväderar inte på något sätt de kostnader som finns med höjda bensinpriser. De är inte relaterade till att en bensinskatt har höjts, utan de hänger ihop med det internationella oljepriset. Därför är det glädjande att bensinpriset under de senaste veckorna har gått ned något. Förhoppningen är att med en ökad oljemängd kan bensinpriset komma att pressas ytterligare nedåt den närmaste tiden. Vi har på ett utförligt sätt redovisat att det inte är bensinskatten som är problemet utan den internationella oljemarknaden. Rolf Gunnarsson borde bekymra sig mer om utvecklingen på det området.

Det finns för övrigt en rad olika insatser av regeringen som har redovisats tidigare för att ge glesbygden bättre möjligheter. Vi har alldeles nyss diskuterat både vägar, IT och annat som det finns förutsättningar att göra någonting åt.

Jag konstaterar till sist att det enda som möjligen förenar Rolf Gunnarsson och mig är att vi båda som idrottsledare använder bil för att skjutsa ungdomar till olika idrottsevenemang. Det är en insats som jag hoppas att vi båda kan fortsätta att göra.

Anf. 57 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern. Det var kanske pessimistiskt att det sista är det enda vi har gemensamt. Vi kanske kan hitta någonting annat.

Jag har i alla fall den otäcka känslan att finansministern inte vill inse problemet. Om jag har fel är jag i så fall glad för att ni har problemet högt på prioriteringslistan, men ingenting har talat för det hittills.

Jag pratar inte om dem som sitter och läser börssidorna vid frukosten, utan jag pratar om de människor jag möter hemma som har 80 % tjänst inom vården och inte kan få mer arbete och som är tvingade att ha bil.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag har flera bekanta som lever absolut på marginalen. Jag pratar om ensamstående kvinnor med barn. 30 % är redan i dag beroende av socialbidrag. Jag pratar om dem som ligger på marginalen, som vänder på slantarna. Jag pratar inte om finansministern och mig. Vi kan åka på idrottsresor, och det syns inte i våra plånböcker.

Jag har tidningen Land här. Den står inte moderaterna så nära. "Bensinpriset knäcker oss." Jag vet inte om finansministern har läst detta. Tidningen är enkel och pedagogiskt bra. Den har en sammanställning av vad detta betyder för en familj i Västerbotten. Det är inga stora pengar, nämligen 79 kr per vecka, dvs. 350 kr skattade pengar per månad. Det låter inte som så mycket för finansministerns eller min lön. Men för denna familj i Gummark utanför Skellefteå är det en stor utgift som hamnar på marginalen. "Bensinpriset knäcker oss."

Då funderar man på var de åker. Åker de till och från jobbet? Nej, de har en son som spelar hockey och en tjej som spelar fotboll. Dessutom har de i sin kalkyl kostat på sig att skjutsa flickan till disko och killen på en fest. Det kanske man inte ska göra om man bor i Gummark i Västerbotten utan man ska bo någonstans här där det finns tunnelbana. I resorna för 350 kr är de sociala bitarna med.

Jag har mitt svar klart, finansministern. Man måste med två arbeten kunna ha en marginal så att det går att göra de resorna. Dessa två sidor är utmärkt läsning.

I förra veckan fanns det en annan insändare i Dala-Demokraten. Fortfarande var det en socialdemokrat som denna gång sade att nu är måttet rågat. Det handlade också om bensinskatten. Det fanns en insändare från min norra länsdel där man påstod att man tjänade på att ha a-kassa, att vara hemma och inte åka till jobbet.

På en helsida i Expressen den 2 mars stod det om en person som säger att han "tjänar på att vara sjukskriven". Jag hoppas att finansministern har läst det.

Av de 200 senaste samtalen, mejlen, breven och faxen som jag har fått har ca 150 handlat om bensinskatten. 50 har handlat om försvaret och 0 om EMU. Det är den verklighet som jag möter. Om vi ska titta på saker som inte förenar oss, har finansministern och jag väldigt olika bekantsskapskrets.

Jag hoppas ändå, som jag sade, att jag har fel och att regeringen har den här frågan högt på sin lista.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1999/2000:286 om Vasakronan

Anf. 58 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Per-Richard Molén har frågat mig om regeringen är beredd att privatisera Vasakronan. Vidare frågar han vilka åtgärder som kommer att vidtas för att täcka Vasakronans kapitalbehov och därmed förhindra en eventuell omstrukturering av fastighetsbeståndet ifall regeringen inte avser att genomföra en privatisering.

Någon privatisering av Vasakronan är inte aktuell, och jag kan här hänvisa till det svar jag nyligen lämnade på interpellation 1999/2000:21 om Vasakronan.

Vasakronan är i dag ett av Sveriges största fastighetsbolag med ett väl strukturerat fastighetsbestånd och en mycket god ekonomisk ställning. Sedan verksamhetens start 1993 har Vasakronan totalt sålt fastigheter för ca 10 miljarder kronor och köpt fastigheter för närmare 9,6 miljarder kronor. Denna omstrukturering har varit mycket framgångsrik.

Jag delar inte uppfattningen att eget kapital i Vasakronan utgör en knapp resurs. Vid en jämförelse med övriga fastighetsbolag har Vasakronan en god soliditet. Något kapitaltillskott är ej aktuellt.

Vad gäller köp och försäljningar av fastigheter är detta ett ansvar som ytterst ligger på bolagets styrelse.

Anf. 59 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för det här svaret. Jag har noterat att jag förutom svaret även har fått en PM som gäller interpellationen som tydligen enbart gäller finansministern.

Det som jag tycker är väldigt angeläget att konstatera är att Vasakronan är Norrlands största fastighetsägare av kommersiella lokaler. Bolaget har starka positioner i Gävle, Sundsvall, Umeå och Luleå. Det har målmedvetet byggt upp sina positioner på det området. Samtidigt har bolaget gått ur en rad andra större samhällen i Norrland och därmed markerat var den största värdetillväxten i Norrland finns.

Det finns naturligtvis från min sida som norrlänning ett intresse att se hur ett statligt företag agerar i Norrland. Det har kommit till min kännedom att Vasakronan har för avsikt att överge Norrland och använda det kapital som finns för att stärka sin situation i de mer expansiva områdena, t.ex. i Stockholm.

Är det i linje med den regionpolitiska ambition som regeringen har, och som man som företrädare för ägaren till Vasakronan i så många andra sammanhang för fram, att tillmötesgå Vasakronans ambition att gå ur de här norrländska städerna? Vad är anledningen till att Vasakronan går ur? Som jag kan se beror det dels på att det finns grönare gräs på andra ställen, dels på att Vasakronan till skillnad från sina börsnoterade konkurrenter inte har tillgång till börsens kapital.

Finansministern antyder också i sitt svar att något kapitaltillskott inte är aktuellt, och inte heller en privatisering är aktuell. Vasakronan har därmed enligt min mening stängts ute från två sätt att skaffa sig det kapital som konkurrenterna kan förfoga över. Den enda återstående vägen är att realisera tillgångar, uppenbarligen i Norrland, och använda dem här i Stockholm.

Anser finansministern att staten som enda ägare av Vasakronan gör Norrland en tjänst genom att dra sig ur? Varför ligger det i finansministerns och regeringens intresse att förneka det ytterst kommersiellt inriktade Vasakronan en börsnotering? Det skulle vara rätt intressant att få ta del av de skäl finansministern har att vägra kapitaltillskott och en börsnotering och därmed medverka till att Vasakronan, ett kommersiellt inriktat företag, överger Norrland och därmed markera att residensstäderna Luleå, Umeå, Sundsvall och Gävle inte längre är intressanta för det statliga Vasakronan, som finansministern är ansvarig för.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 60 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag har i mitt interpellationssvar konstaterat att när det gäller försäljning och köp av enskilda fastigheter är det ingen fråga för vare sig riksdagen eller regeringen, utan det är en fråga för bolagets styrelse. Jag trodde möjligtvis att en representant för Moderata samlingspartiet, som i andra sammanhang brukar slå vakt om företagens integritet och företagens möjlighet att på egen hand göra den här typen av företagsmässiga bedömningar, skulle respektera detta. Det är inte avsikten att vi ska detaljstyra statliga företag varken från den här kammaren eller på annat sätt, utan vi har statliga företag som ska leva efter de regler som finns på marknaden. Det är det jag har markerat i mitt svar.

Jag avser inte att ge mig in på någon diskussion om fastighet för fastighet i Vasakronan. Jag tror att Vasakronan har en utomordentligt kompetent ledning, som kan göra de bedömningarna. Om det är så att interpellanten vill ge ett annat uppdrag till Vasakronan är det väl bättre att interpellanten säger det än att tala om andra saker. Per definition vill ju alla moderata riksdagsledamöter sälja ut i princip all statlig förvärvsverksamhet, och jag får se det som ett led i detta. Med det språkbruk som interpellanten använder kan jag möjligen säga: Varför ska man förvägra svenska folket ett få behålla Vasakronan i sin regi?

Anf. 61 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Staten är en stor fastighetsägare genom Vasakronan och AP Fastigheter, men det har under senare år inneburit att statliga företag har sålt stora fastighetsbestånd till Telaris, Stenvalvet och delar av Postfastigheter. Det här har lett till att Vasakronan har renodlat sin verksamhet. Företaget har en mycket kommersiell ledning.

Jag tycker utifrån mina ekonomiska kunskaper att det är rimligt att finansministern, som ansvarig och representant för ägarna, måste inse att i den stora förändring som nu sker på den svenska fastighetsmarknaden, med bolag som finns på börsen, kommer Vasakronan – eftersom kapitaltillskott från ägaren uppenbarligen inte är tänkbart och icke heller en börsnotering – att ha möjlighet att frigöra kapital endast genom att gå ur en del av sina fastighetsinnehav. Då kommer uppenbarligen finansministern som representant för ägaren att lämna Luleå, Umeå, Sundsvall och Gävle för att frigöra någon eller ett par miljarder för att kunna gå in och förvärva fastigheter med en betydligt större värdetillväxt.

Jag tycker att det är tragiskt att man som ägare inte skapar de möjligheter som är nödvändiga för ett företag, oberoende om det är statligt eller inte, och inte ger det företaget med den duktiga kommersiella ledningen de förutsättningarna. Jag kan inte på något sätt begripa vad det finns för statligt intresse att äga Vasakronan när man enbart tillhandahåller kommersiellt intressanta lokaler. Vad finns det för intresse för staten att äga detta bolag?

Överläggningen var härmed avslutad.

Kammaren beslutade kl. 16.28 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellation 1999/2000:300 om uppföljning av handläggningstider

Anf. 62 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jan-Evert Rådström har frågat vilka ytterligare åtgärder regeringen försökte vidta under förra året, utöver dem man redan vidtagit, för att uppnå målet på tio månader för beslut i varumärkesärenden, och vilka åtgärder jag avser att vidta om det inom kort visar sig att nya ärenden ej kommer att kunna behandlas inom tio månader.

Jag ser mycket allvarligt på Patent- och registreringsverkets alltför långa handläggningstider. I budgetpropositionen för år 1999 konstaterar regeringen när det gäller PRV att "måluppfyllelsen för närvarande inte är tillfredsställande och att det är särskilt viktigt att komma tillrätta med långa handläggningstider vid bolagsavdelningen i Sundsvall och varumärkesavdelningen i Söderhamn. De alltför långa handläggningstiderna måste framöver ägnas den största uppmärksamhet och prioriteras under budgetåret."

PRV genomförde för att säkra en hög produktion på varumärkesavdelningen en förstärkning av sin organisation under 1999 och tog in ytterligare personal. Enligt uppgifter från PRV gav detta tillfälligt en negativ effekt på produktionen under denna höst då de mest erfarna handläggarna måste användas som handledare.

Förstärkningen av organisationen börjar därför först i februari och mars innevarande år ge resultat. Avdelningen har för närvarande 115 anställda, varav 40 handläggare på varumärkesområdet.

Då jag mot slutet av förra året fick indikationer om att PRV inte på egen hand skulle kunna klara av att komma till rätta med de alltför långa handläggningstiderna beslutade jag den 8 november 1999 att en översyn skulle göras av PRV:s verksamhet avseende främst ärendeprocesser, styrning och ekonomi. En konsult har således anlitats som stöd åt myndigheten i arbetet med att komma till rätta med de problem som uppstått i verksamheten.

Konsultuppdraget gäller bl.a. att närmare kartlägga och analysera de förhållanden i PRV:s verksamhet som har betydelse för att uppnå rimliga handläggningstider ur ett kundperspektiv. I uppdraget ingår att göra en analys av processer och flöden vid bolags- och varumärkesavdelningarna. En genomgång ska göras av rutiner och arbetssätt när det gäller ärendehanteringen för att snabbt uppnå och säkra godtagbara handläggningsstider. Analysen ska utmynna i förslag till åtgärder som åstadkommer att

ärendehantering blir snabb och effektiv med kort beslutstid vid de bägge berörda avdelningarna.

En förstudie har redovisats till departementet i början av mars. Uppdraget ska nu utföras skyndsamt och innehålla analys samt konkreta förslag till åtgärder så att genomförandet kan påbörjas och, nog så viktigt, resultat uppnås under innevarande år. Rapporteringen av hur arbetet fortskrider sker etappvis och de samlade förslagen ska redovisas skriftligen senast den sista augusti 2000. Jag har dock, efter att ha tagit del av den inledande förstudien, gott hopp om att åtgärder för att korta handläggningstiderna som en följd av detta arbete ska kunna genomföras redan före sommaren.

Anf. 63 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet Sahlin för detta svar. När vi senast hade debatt i detta ärende den 7 maj 1999 var ministern sprudlande av optimism om att handläggningstiderna skulle klaras i rimlig tid och att den då aktuella väntetiden på 20 månader skulle kunna reduceras med kraftfulla insatser redan till utgången av år 1999.

När jag i den förra debatten kanske uppfattades som något misstänksam eftersom jag trodde att nog kraft inte lades på dessa frågor fick jag ett svar av statsrådet som jag vill citera: "Om regeringen vid sin uppföljning, som ju sker hela tiden nu under våren, skulle finna minsta tecken på att handläggningstiden inte förkortas på önskvärt sätt, kommer vi att vidta ytterligare åtgärder". Den bedömningen skulle ha gjorts före sommaren i fjol. Det tillsattes en utredningsman i november 1999, när läget var kaotiskt.

Statrådet menade att handläggningstiderna måste förkortas för näringslivets skull. Jag vill återigen citera: "Det är också i förlängningen av betydelse för tillverkningen och jobben och förstås för tillväxten".

Vi har i dag en än värre situation än vi hade vid den förra debatten i detta ärende. Nu är handläggningstiderna 25 månader för varumärkesansökningar. Jag måste tyvärr konstatera att det är precis det som vårt näringsliv inte skulle behöva uppleva.

Det är mycket diskussioner om samtalsgrupper som har svårt att komma fram i olika ärenden, men här handlar det inte om att ärendet går framåt; här handlar det faktiskt om att det går bakåt.

Jag skulle vilja fråga statsrådet vilka besked som hon och jag måste ge till småföretagarna när vi är ute. Vad ska vi ge dem för besked denna gång, när de väntar på ärenden som är över två år gamla?

Anf. 64 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill understryka – även om det kanske inte ser ut som om jag sprudlar av optimism – att jag och interpellanten fortfarande är rörande överens om att det är en katastrof och att det är pinsamt, men att det framför allt är mycket allvarligt för de berörda företagen att vi står här nu, nästan ett år efter det förra tillfället, och har en på en del områden värre situation när det gäller tiden för hanteringen av dessa patentansökningar och varumärkesansökningar. Jag sade då, och jag upprepar – till vilken tröst kan vi diskutera – att det är oacceptabelt.

Jag kände under en lång tid förra året en sprudlande optimism och hade faktiskt också en ganska välgrundad, trodde jag, uppfattning om att

PRV skulle klara att få ned handläggningstiderna mycket närmare målet. Det är, precis som nämndes här, tio månader. I dag är handläggningstiderna en månad längre, och det är inte acceptabelt.

Under hösten, när det gick att se att det inte blev som PRV sade att det skulle bli, konstaterade jag att det inte räcker och att vi måste sätta in extra arbete och tillsätta en konsult.

Jag inser att både PRV:s och min egen trovärdighet står på spel när jag nu än en gång står här och säger att handläggningstiderna måste ned till 10 månader för varumärkesansökningarna – de nationella – 10 månader för de internationella varumärkesansökningarna och 11 månader för mönsteransökningar. Det är där som vi hela tiden har lagt kraven i regleringsbrevet.

Jag hoppas att jag med det beslut som vi då fattade och det sätt som vi nu kommer att följa upp det på, och med det intensiva arbete som vi nu bedriver tillsammans med PRV, har visat att jag har gott hopp om att handläggningstiderna ska kunna kortas redan före sommaren, som jag slutade mitt interpellationssvar med.

Anf. 65 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Det kan finnas många orsaker till att vi har den här situationen. Kanske kan man drista sig till att gissa att det inte alltid är lyckligt med utlokaliseringar för att skapa sysselsättning på en ort. Man kan ju se att det drabbar tiotusentals företag som kanske skulle ha skapat betydligt fler arbetstillfällen i vårt land om handläggningen hade gjorts i tid.

Jag lyssnade med Patent- och registreringsverket tidigare i dag för att höra hur man ligger till där. Nu har man, som de säger, fått fart på det här. Med full respekt – alltså inget klander, för de har mycket jobb – vill jag ändå säga att de just nu klarar ungefär 766 ärenden i månaden. Det är då ett genomsnitt för det här året. Men 857 ärenden kommer in. Det går alltså fortfarande utför trots att man tycker sig ha fått fart på detta.

Jag har gjort ett litet tankeexperiment. Om vi skulle lyckas höja kapaciteten med ytterligare 25 % på PRV kommer det att ta *fem och ett halvt år* att klara av den mängd ärenden som nu ligger, och då ska vi veta att det också kommer in extraärenden.

Det gläder mig att statsrådet nu säger att det ska till ännu kraftfullare insatser men jag är ändå mycket bekymrad. Jag hoppas verkligen att statsrådet och jag inte ska behöva stå här igen om ett år och debattera detta men den saken är klar att för det svenska näringslivets skull och för småföretagarna och de nya jobben kommer jag åtminstone att försöka driva på ministern så att hon gör absolut allt som står i hennes makt här.

Anf. 66 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Självfallet finns det förklaringar till en del av de problem som vi nu diskuterar och självklart hör flytten dit. Det är också så att den totala mängden ansökningar sedan flytten, alltså sedan år 1998, har ökat med 35 %. Det har att göra med vad vi, tror jag, diskuterade vid förra tillfället, nämligen det väldigt ökade intresset t.ex. kring EU-varumärket. Men bortsett från det ska man som företagare ha rätt att få sina ärenden avgjorda inom rimlig tid. För ansvariga politiker och myndigheter är det en uppgift att se till att det finns både resurser och erforderliga metoder så att det blir rimliga handläggningstider också på detta område.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

Svar på
interpellationer

Jag vill således understryka att jag gör precis som interpellanten säger och inte bara hör mig för utan också försöker agera som minister, både i en dialog och när det gäller att ställa resurser till PRV:s förfogande så att vi får en förändring. Annars är det väldigt allvarligt för de företag för vilka det här är så oerhört viktigt.

Avslutningsvis vill jag bara säga att jag är övertygad om att vi, om det inte skett en förändring, återigen kommer att stå här i talarstolen. Ihop med att det är viktigt för företagen kan jag ta detta som ännu ett skäl till att det är viktigt att få ned handläggningstiderna.

Anf. 67 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Det är rätt uppfattat. Vi kommer alltså att stå här igen om det inte blir en rättelse. Mycket folk har ju anställts och det är bra att man har gjort det som ett försök att klara av situationen. Ytterligare ca 40 personer har nämligen anställts under 1999. Men det gör mig egentligen ännu mer oroad över situationen, för trots nyanställningarna – jag vet att det är fråga om introduktioner osv. – kommer inte mängden liggande ansökningar att minska. Här måste det till verkligt radikala insatser.

Förra gången nämnde statsrådet Madridavtalet och även den här gången tar statsrådet upp det. Men det är särskilda insatser och särskild personal för det, så det ska inte påverka varumärkesavdelningen. Det finns en särskild avdelning för internationella ansökningar. Tyvärr är det inte det som påverkar situationen.

Jag tackar, som sagt, för informationen och hoppas att vi inte ska behöva mötas igen i en debatt om PRV.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1999/2000:292 om samverkan mellan polis och sociala myndigheter

Anf. 68 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Beatrice Ask har frågat vilka insatser regeringen planerar för att utveckla samarbetet mellan polis och sociala myndigheter i fråga om kvinnomisshandel.

Bakgrunden till Beatrice Asks fråga är bl.a. den tragiska händelse som inträffade i slutet av februari i år, då en kvinna blev knivhuggen av sin f.d. man på en barnvårdscentral i Märsta. Beatrice Ask efterlyser förbättrade polisinsatser när det gäller våld mot kvinnor, t.ex. utbildningssatsningar i s.k. hotbildsanalyser. Dessutom anser hon det påkallat med ett bättre samarbete mellan polis och socialtjänst.

Jag har i tidigare interpellations- och frågesvar klart uttalat hur viktig regeringen anser att frågan om kvinnofrid är och samtidigt ett flertal gånger utförligt redogjort för regeringens samlade satsningar på området. Av det skälet kommer mitt svar till Beatrice Ask att gälla främst polisen.

Polisen och socialtjänsten spelar var och en för sig en viktig roll när det gäller att skydda och hjälpa utsatta kvinnor. Det är naturligtvis nödvändigt att myndigheterna också samarbetar med varandra. Genom samverkan ökar myndigheternas möjligheter att dra nytta av varandras erfä-

renheter och utveckla arbetsmetoder som leder till förbättrade och mer ändamålsenliga åtgärder i de enskilda fallen.

I regleringsbrevet för polisväsendet för innevarande år har regeringen uttalat att polisens insatser för att förebygga och beivra våld mot kvinnor och barn ska intensifieras och förbättras. I regleringsbrevet sägs också att polisen ska utveckla samarbetet med andra myndigheter inom och utom rättsväsendet och med frivilligorganisationer.

Jag tycker att det är glädjande att Socialstyrelsen nyligen tagit initiativ till "Nationell samordning för kvinnofrid" för att stärka samarbetet inte bara socialtjänsten och polisen emellan, utan också mellan samtliga myndigheter som berörs av regeringens beslut i december 1997 om myndighetsgemensamma uppdrag om våld mot kvinnor.

Regeringsbeslutet innebär att vissa myndigheter har fått specifika uppdrag. Rikspolisstyrelsens uppdrag består i att bl.a. inventera och till regeringen rapportera vilka särskilda insatser som görs vid landets samtliga polismyndigheter när det gäller våld mot kvinnor. I sin första delrapport i juni 1999 konstaterar Rikspolisstyrelsen att det finns brister i polisens arbetsrutiner och att det pågår ett koncentrerat utvecklingsarbete för att åtgärda problemen.

Av Rikspolisstyrelsens andra delrapport i mars i år framgår att utvecklingsarbetet fortsätter, bl.a. genom särskilda utbildningsinsatser. Polismyndigheterna arbetar också vidare med att effektivisera utredningsverksamheten och med att utveckla den lokala samverkan med berörda myndigheter och organisationer. En viktig uppgift för polismyndigheterna är att förstärka skyddet för hotade och förföljda kvinnor. Sedan december 1999 pågår ett arbete med att utveckla den s.k. SARA-modellen för hotbilda-bedömningar. Målsättningen är att polisen ska ha sådana rutiner att den snabbt och oavsett tid på dygnet kan bedöma vilket hot en kvinna är utsatt för. Dessutom görs uppgraderingar av sådan teknisk utrustning som har betydelse för utsatta kvinnors skydd, t.ex. av de s.k. larmpaketen och polisens egen tekniska utrustning.

Jag har också fått veta att Polismyndigheten i Kalmar län avser att hålla en konferens om hot- och riskbedömningar i början av april i år. Vid konferensen kommer bl.a. polisens genomförande av den nämnda SARA-modellen att diskuteras. Dessutom kommer Rikspolisstyrelsens helt nya brottsofferhandbok och det SARA-relaterade Kvinnofridsprojektet i Västerbotten att presenteras. Inbjudna till konferensen är bl.a. Justitiedepartementet, Säkerhetspolisen, Riksåklagaren, Socialstyrelsen, Kriminalvårdsstyrelsen och flera polismyndigheter.

För att åstadkomma ett bättre skydd och en generellt sett bättre livssituation för de utsatta kvinnorna bedrivs alltså för närvarande ett omfattande och ambitiöst utvecklingsarbete inom polisen och socialtjänsten och dessa myndigheter emellan. Med anledning av det finner jag inte skäl att i dag vidta några ytterligare åtgärder på området.

Anf. 69 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret på interpellationen. Det är, som justitieministern framhåller i svaret, en mycket tragisk bakgrund till att jag ställt interpellationen. Det var en kvinna som blev knivöverfallen på barnavårdscentralen i Märsta av sin före detta man.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

I det här fallet är det ju så uppenbart att polis och sociala myndigheter inte samarbetar tillräckligt, alternativt att man har olika uppfattningar eller i varje fall gör olika bedömningar med ödesdiga följder. Det här kan vi naturligtvis inte acceptera i längden.

Därför är det naturligtvis bra att vi är överens om vikten av samarbete mellan olika myndigheter för att komma till rätta med kvinnovåld. Jag läser i svaret att samarbetet ska utvecklas genom bl.a. insatser från Socialstyrelsen. Och det är väl bra.

Det jag undrar lite grann när man konstaterar att polisen får många direktiv – och det är justitieministerns ansvar – är om motsvarande sägs till andra myndigheter i liknande dokument och anvisningar. Ibland har jag en känsla av att det haltar på två håll, och då blir det inget samarbete vare sig man vill eller inte. Jag tror att det är alldeles nödvändigt att det finns en entydig inställning från olika myndigheter om att försöka hitta en gemensam bedömning och att hantera det.

Jag noterar också att regeringen anser att det är en viktig uppgift att polisen förstärker sina insatser för att skydda hotade och förföljda kvinnor, och det är väl bra.

Problemet är att ser vi till Stockholms län är polisens arbete i dag närmast inriktat på att försöka dra ned verksamheten för att klara sin budget. Man kan naturligtvis – och det är nödvändigt – göra prioriteringar, och kvinnofridsfrågor är centrala. Men det finns ju också en verklighet att hantera. Jag tror inte att det är möjligt att utan ordentliga resurser bidra till det stöd som hotade kvinnor behöver. En fråga till ministern är om man ska tolka det här svaret som att regeringen är beredd att tillföra polisen ökade resurser, kanske t.o.m. öronmärka resurser, för arbete för att skydda hotade kvinnor.

Jag tror inte heller att det är helt enkelt att hantera det här. Man kan lätt få det intrycket i en politisk debatt. Jag är glad över att konstatera att det sker en hel del utvecklingsinsatser när det gäller både hotbildsanalys och annat.

Däremot blir jag besviken när man i svaret får veta att regeringen nu tycker att det är bra som det är. Jag tror inte alls att vi med automatik kan säga att de här problemen kommer att försvinna ens med det som pågår i dag. Det krävs en del konkreta insatser. I Sverige kan man ju bryta mot besöksförbud utan att få straff. Man kan t.o.m. mörda sin f.d. fru om man är på permis efter att ha blivit dömd för att ha misshandlat henne. Sedan kan man t.o.m. få vårdnaden om de gemensamma barnen.

Det här är något som fullständigt bryter mot den inställning som medborgarna har. Jag tror att det är viktigt att öka samarbetet också när det gäller permissionsbestämmelserna. Det måste finnas en entydig linje om att man inte kan ägna sig åt den här typen av aktiviteter när man är på permission. I synnerhet de som är dömda för kvinnofridsbrott måste ju hållas ganska kort.

Jag skulle också vilja fråga ministern om det ändå inte är dags att fundera över tanken på någon typ av stödperson för misshandlade eller hotade kvinnor. En levande person som har till uppgift att stödja en hotad kvinna kan ju också bidra till ett bättre samarbete mellan de olika instanser och myndigheter som har att hjälpa kvinnan.

Anf. 70 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! När det gäller samarbete mellan myndigheter och uppdrag till de olika myndigheterna gavs det ett myndighetsgemensamt uppdrag av regeringen i samband med kvinnofridspropositionen just för att markera att det här krävs en bred satsning. Det krävs att det är många myndigheter inom olika sektorer av samhället som utvecklar sina metoder och som också gör det tillsammans. Därutöver fick en del av myndigheterna specifika uppdrag. Till dem hör Socialstyrelsen och den sociala sektorn. Jag har lämnat mer detaljerad information om detta tidigare i riksdagen i samband med bl.a. interpellationer.

Dessutom utvecklas det lokalt olika samarbetsformer inom ramen för det som styrs av de centrala myndigheterna, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen, när vi nu talar om de två myndighetstyperna.

Dessutom sker det också en utveckling när det gäller det lokala samarbetet på lokal nivå. Det sker i olika former. Ett medel för att utveckla ett samarbete för att ge bättre skydd och stöd till kvinnor sker t.ex. inom ramen för de lokala brottsförebyggande råden, som numera finns i över 160 av våra kommuner. Det ser jag som ett oerhört värdefullt inslag när det gäller att utveckla samhällets förmåga att ge utsatta kvinnor skydd och stöd.

Jag har inte på något vis, tycker jag, uttalat mig på ett sådant sätt att det skulle kunna sammanfattas på det viset som Beatrice Ask gör, nämligen att det är bra som det är. Det är väl snarare tvärtom. Genom det svar jag har givit här och i alla andra tidigare debatter vi har haft här i riksdagen i den här frågan har jag tvärtom understrukt: Det är *inte* bra som det är.

Det är också bakgrunden till den satsning som regeringen gör på det här långsiktiga och breda sättet. Det krävs ett långsiktigt medvetet utvecklingsarbete för att öka vårt samhälles förmåga att hjälpa och stödja de här kvinnorna.

Vid sidan av den utveckling som sker på grund av de särskilda specifika uppdragen arbetar vi givetvis med andra specifika frågor som berör det här området. Det har att göra med att utveckla besöksförbud, att överväga användande av elektronisk övervakning i samband med besöksförbud. Det handlar om att kriminalvården utvecklar sina metoder för att tillämpa permissionsreglerna på ett sådant sätt att inte kvinnor utsätts för fara, etc.

Inom ramen för det här interpellationssvaret kan jag inte återigen upprepa alla de olika frågor som är aktuella i det här sammanhanget.

När det gäller stödperson till kvinnor är det en central del av de här uppdragen. Det är en central del att säkerställa att myndigheterna ger det stöd som kvinnorna behöver i form av personer som har det uppdraget. Det kan vara inom polismyndigheten, det kan vara inom den sociala myndigheten. Det ingår i det här utvecklingsarbetet. Jag har närmare givit svar också på den frågan i en tidigare interpellation från Beatrice Asks partikollega, Gun Hellsvik. Jag hänvisar till det.

Anf. 71 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka också för det svaret. Det är naturligtvis omöjligt för mig att vara specialist på det område som statsrådet är specialist på. Jag har inte heller möjlighet att gå igenom alla interpellat-

Prot.

1999/2000:87

28 mars

*Svar på
interpellationer*

ionssvar. Men jag tycker att det är bra att det finns ett brett arbete på det här området.

Det jag ändå funderar över när det gäller samarbetet är om man verkligen analyserar det här fallet och ser efter hur det kan komma sig att sociala myndigheter och polisen uppenbarligen gör så olika bedömningar. Vad är det som fallerar? Det har ju inte hänt en gång, det händer många gånger. Varför kunde polisen inte göra mer? Var det så att det var resurser som brast? Fanns det därför inte någon möjlighet för polisen att svara upp mot de förväntningar man kan säga att den bedömning socialtjänsten gjorde egentligen skulle ha krävt?

Det här är ju viktiga frågor att få svar på. Man kan naturligtvis säga att det får komma fram i utvecklingsarbetet. Jag är rätt angelägen om att det görs.

Sedan är det spännande, tycker jag, att höra att statsrådet nu säger att man arbetar för att utveckla besöksförbudet och att man funderar över det här med elektronisk övervakning. Det här är ju konkreta exempel på sådant som efterfrågas av många utsatta kvinnor. Jag tycker att det är viktigt att vi får konkreta förslag och idéer, för det här är ju inte enkelt. Det man då kan fråga sig är: Kommer det sådana här förslag? Kan vi förvänta oss att regeringen kommer att lägga fram förslag som innebär att vi får se att det blir tuffare med permissionsregler, att vi får tuffare regler kring besöksförbud, att man säger ja till elektronisk övervakning? Det vore intressant att få det.

Sedan låter det nu på ministern som att jag säger att ministern har sagt att allting är bra. Det var inte det jag sade. Men interpellationssvaret avslutas med att ministern konstaterar att det pågår ett intensivt utvecklingsarbete. Det är jag mycket medveten om. Det gäller också samarbete mellan myndigheterna. Med anledning av det här, säger ministern, finns det inte några skäl att vidta ytterligare åtgärder på området. Det var närmast det jag hänvisade till.

Det tror jag är fel. Jag tror att det behövs många fler åtgärder även om man ibland måste vänta på de snöbollar man har satt i rullning för att få resultat.

Vi har ju en situation i dag som är helt oacceptabel när det gäller kvinnofriden. Det är många kvinnor runt om i Sverige som är oroade, som är förföljda och som far illa. Vi tvingas gång på gång läsa om kvinnor som har blivit misshandlade, överfallna, t.o.m. mördade. Det är klart att människor då ställer krav på insatser och åtgärder. Det handlar inte, menar jag, om att man är nöjd därför att det är som det är. Men jag tror att vi i riksdag och regering ändå måste ta initiativ.

Det förefaller av svaret att döma som om man nu får sådana här stödpersoner. Jag har kontakt med många kvinnor som hör av sig, och det verkar tyvärr inte alls som om de har fått kontakt med en person som de kan ha förtroende för och kontinuerligt talar med, en person som känner ett ansvar för att samordna insatser till kvinnans trygghet. Detta är en brist. Jag tror att det krävs ett personligt ansvar från någon.

Ofta känner de här kvinnorna tyvärr att de bollas mellan olika myndigheter och instanser och att ingen egentligen fullföljer det ansvar som vi tycker att myndigheterna ska ta för att lag och ordning ska upprätthållas. Jag har uppfattat att det råder en otrygghet.

Min sista fråga i den här interpellationsdebatten blir om dessa kvinnor verkligen borde få en sådan här personlig kontakt med en människa som tar tag i det hela. I så fall måste vi se till att det förverkligas i praktiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 1999/2000:302 om lagstiftning mot pornografi genom Internet

Anf. 72 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka lagstiftningen mot grov pornografi och våldspornografi som kan hämtas via Internet.

Internet är ett fantastiskt hjälpmedel för kommunikation över alla gränser. Samtidigt är nätet naturligtvis användbart också för brottslig verksamhet.

Att sprida våldspornografi, dvs. skildringar av sexuellt våld eller tvång, är redan straffbart genom brottsbalkens bestämmelse om olaga våldsskildring. Det behöver inte alls vara fråga om allvarligt våld eller tvång. Även om den person som utsätts för det – enligt skildringen – ges sken av att samtycka till eller t.o.m. uppskatta det sexuella våldet, är en skildring av sådant våld i princip otillåten. Bestämmelsen är tillämplig också på sådan spridning som sker via Internet. Straffet är böter eller fängelse i högst två år.

Sådana pornografiska skildringar som inte träffas av straffbestämmelserna om olaga våldsskildring eller barnpornografibrott är däremot inte, på grund av sitt innehåll, förbjudna att sprida. Det som är tillåtet att yttra och skildra i andra sammanhang är också tillåtet att yttra och skildra på nätet. Och så måste det också vara enligt min mening. Vi kan inte ha andra regler för vad som t.ex. utgör olaga våldsskildring i fråga om yttranden på Internet än när det gäller yttranden i en tidning eller på ett möte. I sammanhanget kan det också nämnas att yttrandefrihetsgrundlagen i vissa fall kan vara tillämplig på kommunikation på Internet.

En helt annan typ av reglering är den som tar sikte på att hindra ett utbud som riktar sig till just ungdomar. Bestämmelserna i 16 kap. brottsbalken om förledande av ungdom (12 §) och otillåten utlämning av teknisk upptagning (10 c §) är exempel på regler av sådant slag. Bestämmelsen om förledande av ungdom är avsedd att tillämpas på en mer planerlig spridning av skrifter, bilder eller tekniska upptagningar till just barn och ungdom, t.ex. genom distribution i närheten av en skola. Bestämmelsen om otillåten utlämning av teknisk upptagning är tillämplig när någon i förvärvssyfte lämnar ut tekniska upptagningar med visst innehåll till den som är under 15 år. Denna typ av reglering kan användas bara när fysiska, individuellt bestämbara, exemplar av framställningar sprids till just ungdomar. Den kan däremot inte användas för att generellt begränsa ett utbud som riktar sig till allmänheten, även om det därmed också finns risk för att ungdomar tar del av utbudet.

Men det finns nog anledning att tro att en hel del av den pornografi som sprids på nätet är brottslig. För att komma åt brottslig verksamhet på nätet krävs ett modernt och effektivt rättsväsende, som kan utreda brotten

på ett bra sätt, och en lagstiftning som förser myndigheterna med de verktyg som behövs. Vi har sådan lagstiftning i Sverige. Vi har som bekant dessutom särskild lagstiftning som innebär att de som tillhandahåller s.k. elektroniska anslagstavlor har skyldighet att hindra spridning av exempelvis olaga våldsskildring samt att ha rimlig uppsikt över de tjänster som erbjuds.

Här liksom i andra sammanhang är upptäcktsrisken en viktig brottsförebyggande faktor. Enligt min mening är det ett ansvar också för det civila samhället att verka för en laglig användning av nätet. De stora Internetoperatörerna arbetar mycket med självreglering, vilket är utmärkt. Branschen har nog många gånger de bästa förutsättningarna att utveckla de flexibla metoder som krävs. Men lärare, föräldrar och andra som upptäcker olagligt material på nätet kan naturligtvis och bör uppmuntras att påtala detta för polisen och Internetoperatörerna.

Men även om vi således har möjlighet att ingripa mot otillåten pornografi som sprids via Internet inom Sverige, går det inte att komma ifrån att personer som vill använda Internet för att sprida brottsligt material ofta är väl medvetna om att ingripande kan ske om de sprider materialet från Sverige. Dels är det troligt att de svenska operatörerna tar bort deras material, dels riskerar de naturligtvis ingripanden från svenska myndigheter. De vänder sig därför gärna till utländska operatörer och sprider sitt material från servrar utomlands.

Man kan därför inte blunda för att nationella bestämmelser mot brott på Internet har sina begränsningar. Insatser enbart i Sverige är alltså inte tillräckliga. Jag vill framhålla att Sverige deltar mycket aktivt i det omfattande internationella arbete gällande IT-brottslighet som nu pågår inom bl.a. EU och Europarådet.

Jag har nu besvarat Ulla-Britt Hagströms fråga främst utifrån de områden som jag som justitieminister ansvarar för. Av mitt svar framgår att jag inte ser hur en ändrad svensk lagstiftning kan motverka den problembild som beskrivs i interpellationen. Enligt min mening är det i stället viktigt att arbeta med att stärka unga flickors och pojkars självkänsla och att på olika sätt ge dem kunskap om relationer och sexualitet.

Det behövs positiva motbilder till de negativa bilder av sexualitet som annars riskerar att få stå oemotsagda. Här har vi alla ett ansvar. Det må sedan gälla i vårt arbete, oavsett om vi representerar riksdag eller regering, myndigheter, organisationer, skolan eller någon annan eller i privatlivet, som t.ex. föräldrar.

Anf. 73 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för ett seriöst och genomarbetat svar.

Porrindustrins tekniska landvinningar måste stoppas. Tillgängligheten av grov pornografi och våldspornografi har exploderat. En stor andel av handeln på Internet är relaterad till porr. Lagstiftningen mot porrindustrins verksamhet måste skärpas för att allemansrätten till Internet ska kunna främjas.

Lagen säger att den som tillställer pornografisk bild utan föregående beställning ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, och detta borde också gälla vad avser Internet. Vid enkla sökningar på datorn kan skärmen fyllas med mycket grov pornografi. Om jag tar emot ett till

mig adresserat brev eller e-postmeddelande som innehåller sådan information, är tillståndet straffbart, men om man vid en sökning bara råkar klicka fel, kan man ändå få informationen till sig. Jag tycker att också sådant tillstånd borde omfattas av lagstiftningen.

Trots lagstiftning finns det grov barnpornografi med orala, vaginala eller anala övergrepp utförda av en vuxen att tillgå på nätet. Porrindustrin driver på den tekniska utvecklingen för att nå ut till alla överallt. T.ex. koppleri är av tradition straffbart. Man får inte tjäna pengar på att någon "annan har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning". Man måste försöka hitta ett sätt att få in dessa skildringar under lagstiftningen om Internet.

Fru talman! Av det svar som jag fått från justitieminister Laila Freivalds förstår jag att vi egentligen helt följer samma linje. Båda vill vi bekämpa den grova porren på Internet. Vi vill också skapa motbilder och gå före med gott exempel. Jag noterar särskilt justitieministerns sista meningar: "Här har vi alla ett ansvar. Det må sedan gälla i vårt arbete, oavsett om vi representerar riksdag eller regering, myndigheter, organisationer, skolan eller någon annan i privatlivet, som t.ex. föräldrar."

Visst har vi lagar, men de räcker inte, och de tolkas inte alltid på rätt sätt. Vi har 16 kap. 10 a § brottsbalken om spridande, upplåtande, förevisande eller tillgängliggörande av barn samt också innehav av barnpornografibilder. Vi har 16 kap. 10 b § brottsbalken, som berör stillbild, film, videogram, televisionsprogram eller andra rörliga bilder. Straff kan enligt denna paragraf utdömas för olaga våldsskildring. Vi har 16 kap. 11 § i brottsbalken om förevisande av pornografisk bild ägnad att väcka anstöt. Straff kan utdömas för otillåtet förfarande med pornografisk bild.

Detta gäller också, som jag tidigare berörde, för per post eller på annat sätt sänd bild utan föregående beställning. Jag tycker att motsvarande också skulle kunna ske vid en felaktig sökning på Internet, även om det är den drabbade själv som klickar fel.

Vi har vidare 16 kap. 12 § i brottsbalken om förledande av ungdomar. Efter vad jag förstår kan ansvar enligt 16 kap. 10 a och 10 b §§ gälla för publicering på en websida, medan ansvar enligt 16 kap. 11 och 12 §§ förutsätter att pornografiska bilder sänds direkt till mottagare, t.ex. via e-post.

Jag vill därför ställa två frågor till justitieminister Laila Freivalds. Borde inte lagstiftningen kunna bli tydligare vad gäller 16 kap. 11 § brottsbalken om att sända eller på något annat sätt tillställa någon pornografisk bild utan föregående beställning? Det borde vara så just därför att ett enkelt sökande inte är ett medvetet sökande.

Jag vill också ha bekräftat det som Madeleine Leijonhufvud, professor i straffrätt, har framfört. Hon har hävdat att justitieminister Laila Freivalds redan år 1995 fick ett förslag som skulle slå hårt mot den svenska porrindustrin. Det baserades på att koppleri av tradition är straffbart och att man inte får tjäna pengar på att någon annan har tillfälliga sexuella förbindelser mot betalning.

Anf. 74 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Internet omfattas av den lagstiftning vi har. Låt mig vara väldigt tydlig på den punkten, eftersom det förefaller som att Ulla-Britt

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Hagström ändå har något slags uppfattning att lagstiftningen inte omfattar Internet. Det gör den. Det kan inte råda något tvivel om det.

När det gäller möjligheten att tillämpa olika bestämmelser på Internet är jag inte säker på att det är några otydligheter i lagstiftningen som skapar svårigheterna. Det kan ha att göra med att svensk lagstiftning gäller för handlingar som begås i Sverige. Vid användande av Internet kan den som ansvarar för vissa sändningar befinna sig någon annanstans. Det kan vara en förklaring till att man inte upplever det som att vår svenska lagstiftning fullt ut är effektiv i förhållande till allt det som sänds på Internet.

När det gäller möjligheterna att använda koppleribestämmelserna på pornografi i vidare bemärkelse än vad som kan ske i dag vill jag säga att den skiss på en lagstiftningslösning som kom för några år sedan är omhändertagen i en utredning. Sexualbrottsutredningen har fått i uppdrag att överväga på vilket sätt man skulle kunna vidga användningen av koppleribestämmelsen. Den skiss till lösning som då fanns var icke av det slaget att den kunde läggas till grund för ett lagstiftningsarbete. Däremot tror jag att Sexualbrottsutredningen kommer med ett förslag som innebär att man har övervägt på vilket sätt den bestämmelsen skulle kunna få vidgad användning.

Anf. 75 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tackar justitieminister Laila Freivalds för det. Det vore ett bra steg om vi finge en bra kopplerilag som skulle kunna motverka detta.

Jag har två sidor här med lagstiftning för Internet, och jag vet att lagstiftningen gäller Internet. Men det finns ändå tveksamheter. Jag kan t.ex. läsa: Under vissa begränsade förutsättningar kan publiceringar av pornografiska bilder på Internet omfattas av grundlagsskydd enligt yttrandefrihetsgrundlagen eller tryckfrihetsförordningen. Ett företag som säljer pornografiska videofilmer eller ger ut pornografiska tidningar kan således tillhandahålla pornografiskt material i en databas med grundlagsskydd. En ägare till en periodisk skrift av pornografisk karaktär som också publicerar en elektronisk version av skriften på nätet erhåller grundlagsskydd genom den s.k. bilageregeln i 1 kap. 7 § 2 stycket i tryckfrihetsförordningen.

Jag kan inte tolka lagar på det sättet. Jag är ju lekman. Det här kan justitieministern mycket bättre. Jag tror att vi skulle behöva klarare tolkningsbestämmelser i den här frågan, eftersom det växer så lavinartat.

Fru talman! Man kan också konstatera att det kommer fram alltmer om Internets möjligheter och svårigheter. I ett TT-meddelande från den 29 februari står: Kampen om Internets frihet hårdnar. Där gällde frågan om det blir lagligt att använda programmen. Det fanns en oro att vi skulle styra för hårt. Den 13 mars kom ett nytt TT-meddelande som gällde försäljning av barnporr på Internet. Där sades att Rädda Barnen varje dag får tio nya uppslag på hur barnporr fortfarande sprids. Den 27 mars talade man om att tiotusentals svenskar är Internetberoende. Det handlar då om spelberoende.

Det är lagstiftarens ansvar att skydda. Det handlar som jag ser det framför allt om våra ungdomar och att vi ska göra allt vad vi kan. Det är klart att det går att filtrera bort. Jag efterlyser mer utveckling av s.k.

familjefilter som kan ge föräldrar och skola första hjälpen, så att säga. Jag har arbetat som lärare i 30 år. Vi har ett ansvar både som föräldrar och vuxna att lära ungdomar att kunna söka källkritiskt och kunna handleda och veta vad som är nyttigt och vällovligt. Vi vill utnyttja den nya tekniken så långt vi någonsin kan och vill att den ska bli giltig för alla och att alla ska kunna använda sig av den.

Det kan här också finnas en annan brist i den svenska lagstiftningen, som kanske inte riktigt hör hit. Det är inte kriminellt att delta i eller ge stöd åt kriminella organisationer som ägnar sig åt våld, hot eller tvång. Det gäller t.ex. rasistiska organisationer som också använder sig av nätet. Det blir problem i skolan när man ska uppmärksamma detta.

Sedan skulle jag vilja höra lite grann om hur justitieministern anser att vi ska stoppa utvecklingen. År 1967 hade 22 % män och 13 % kvinnor sett porrfilm det senaste året. År 1996 var det 51 % män och 20 % kvinnor. Men det allvarliga är att i åldern 18–24 år var det 76 % män och 35 % kvinnor.

Anf. 76 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är naturligtvis så, Ulla-Britt Hagström, att pornografi som inte är förbjuden kan ha grundlagsskydd. Det beror på i vilket medium den förekommer. Pornografi som inte är förbjuden behandlas som vilket annat material som helst. Det finns inga särskilda regler för pornografi i allmänhet. Det finns det för att avgränsa den pornografi som vi inte accepterar. Annan pornografi har samma möjligheter och samma skydd som annan information.

Det är väldigt viktigt utifrån människors möjligheter att själva avgöra vad det är för information de vill ta del av – om de vill se pornografi eller om de inte vill se pornografi – att också skapa tekniska förutsättningar för det. Det handlar om möjligheter att filtrera bort det som man inte önskar av information.

Det gäller alltså att öka den enskilda individens möjlighet att själv bestämma vad man vill se och vad man inte vill se och inte minst öka de vuxnas möjligheter att bättre kunna styra vad deras barn och ungdomar får se. Man har i allra högsta grad anledning att uppmuntra kommersiella intressen att utveckla tekniska hjälpmedel av det slaget.

När det gäller att det även förekommer otillåten pornografi nämnde Ulla-Britt Hagström att Rädda Barnen är aktivt och finner mycket. Bakgrunden till det är att Rädda Barnen har fått betydande ekonomiska bidrag för att starta en telefonjour dit allmänheten kan rapportera in material som man uppfattar som olagligt. Rädda Barnen samarbetar med Internetoperatörerna och polisen i det här arbetet. Rädda Barnen är en viktig kanal för oss för att kunna stävja den otillåtna pornografin.

Sedan var det frågan om deltagande i kriminella organisationer, som jag inte riktigt vet hur den hör hemma här, men låt mig ändå svara på frågan. Frågan om ett aktivt deltagande i kriminella organisationer är föremål för en utredning.

Anf. 77 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka justitieminister Laila Freivalds för svaren. Det är klart att om vi får arbeta länge med detta kommer vi säkert steg för steg att finna lösningar och göra det bättre.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Det som är mitt stora bekymmer i dag är hur vi ska hjälpa familjerna och föräldrarna att klara av att handleda sina barn. Det gäller inte minst kvinnor. Det är fortfarande så att det är mest kvinnor som har hand om marktjänsten hemma, även om vi önskar att få en förändring till stånd. Det handlar även om hur vi ska göra i skolan.

Jag har här en uppgift att en undersökning av den brittiske forskaren Mark Griffith visar att omkring 70 % av all handel på Internet är relaterad till porr. Nu vill jag inte tro att det är så illa, men är det så, så är det bekymmersamt.

Det finns också uppgifter om att porrindustrin tillsammans med narkotika och vapen omsätter mest pengar av allt i världen.

Jag inser att det finns bekymmer med att finna lagar som stoppar allt detta. Men jag tycker också att det är märkligt att de bilder kan vara tillåtna som jag kan få fram när jag inte söker medvetet. Jag kanske bara slår upp ett uppslag med *teen girls* eller någonting sådant, och skärmen fylls med en massa olika löften om att få se de yngsta lagliga. Hela tiden kommer det upp *pay now* på skärmen. Börjar jag betala gör jag det ju i och för sig medvetet, men det är inte så enkelt för våra ungdomar att veta var gränsen går. Jag tror att vi har ett stort arbete kvar.

Även språket blir väldigt mycket inspirerat av detta. Sedan lägger vi tillbaka ansvaret på skolan, och säger att skolan ska se till att eleverna har ett positivt språk. Det är viktigt, men det finns bekymmer.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1999/2000:281 om destruktion av slakteravfall

Anf. 78 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Lars Elinderson har frågat om miljöministern är beredd att vidta åtgärder för att skapa en långsiktig lösning av omhändertagande och destruktion av slaktavfall m.m. och s.k. riskavfall, för att därigenom möjliggöra en nedläggning av den nuvarande anläggningen i Stenstorp. Lars Elinderson har vidare frågat om miljöministern i så fall är beredd att medverka till att detta kan ske på ett sådant sätt att företagets tidsplan för avvecklingen av den nuvarande verksamheten kan hållas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

De svenska detaljbestämmelserna om omhändertagande av animaliskt avfall återfinns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:34) om hantering av djurkadaver och annat animaliskt avfall. Genom föreskrifterna har EG:s direktiv 90/667/EEG av den 27 november 1990 om fastställande av veterinära bestämmelser för kvittblivning och bearbetning av animaliskt avfall och för att släppa ut detta på marknaden samt förebyggande av patogener i foder av animaliskt ursprung, och om ändring av direktiv 90/425/EEG genomförts. Enligt direktivet ska i princip allt animaliskt avfall, både s.k. högriskavfall, som bl.a. innefattar kadaver, och s.k. lågriskavfall insamlas och bearbetas i särskilda anläggningar.

Det främsta syftet med bestämmelser om omhändertagande av animaliskt avfall är givetvis att förhindra spridning av smittämnen. Den s.k. BSE-krisen visar vad som kan inträffa om inte tillfredsställande regler

finns, samt beaktas, i fråga om hur animaliskt avfall ska hanteras och omhändertas. En påminnelse om vikten av detta fick vi för en kort tid sedan genom BSE-fallet i Danmark, som kan antas bero på smittöversföring via foder som innehållit otjänligt köttmjöl.

Jag känner väl till att anläggningen i Stenstorp är den för närvarande enda anläggning i Sverige som är godkänd för att omhänderta och bearbeta animaliskt högriskavfall, och att koncessionen för denna anläggning inte är tillräcklig för att tillgodose de behov som finns i landet. De kvantiteter av högriskavfall som inte kan omhändertas i denna anläggning förs alltså ut till anläggningar i våra grannländer, och då i första hand till Norge, vilket jag anser vara en otillfredsställande lösning, och endast acceptabel på kort sikt. Jag anser således att vi själva måste ha möjligheter att ta hand om det animaliska avfall som genereras i landet.

Jag har också informerats om de särskilda miljöproblem som föreligger i samband med driften av anläggningen i Stenstorp, samt att företaget hittills inte lyckats få tillstånd att etablera en ny anläggning. Min uppfattning i denna fråga är självfallet att en verksamhet av den typ som bedrivs i Stenstorp ska följa gällande bestämmelser på området och bedrivas på ett sätt så att bl.a. närboende inte utsätts för allvarliga olägenheter samt att dess påverkan på miljön i annat avseende begränsas till acceptabel nivå.

Det är min uppfattning att det är nödvändigt att utarbeta en helhetslösning i fråga om omhändertagande av animaliskt avfall, som tar hänsyn till såväl smittskydds- som miljöaspekter. Jag avser därför att ta initiativ till ett möte mellan företrädare för dels berörda departement och myndigheter, dels företrädare för animalieproduktionens organisationer, för att diskutera hur hanteringen av animaliskt avfall ska gå till i Sverige. Jag vill emellertid understryka att det ytterst är de enskilda djuruppfödarnas samt slakterianläggningarnas ansvar att se till att det animaliska avfallet omhändertas på ett sätt som är i överensstämmelse med gällande lagstiftning på området.

Anf. 79 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Tack, jordbruksministern, för svaret på min interpellation! Det är möjligt att arbetsfördelningen är sådan att näringsdelen i detta faller på jordbruksministern, men frågan är komplex och innehåller också synpunkter och frågeställningar som har med miljölagstiftningen att göra. Jag hoppas att jag i den fortsatta diskussionen kan få lite klarlägganden i de frågorna också.

Jag tackar naturligtvis speciellt för avslutningen i svaret, nämligen att jordbruksministern tänker ta ett initiativ och kalla samman berörda parter och departement samt näringen för en diskussion om hur avfall av denna typ i framtiden ska kunna omhändertas på ett bra sätt.

Frågan har många olika dimensioner. Den som jag har pekat på framför allt är naturligtvis den lokala miljön för de människor som bor i Stenstorp och för Falköpings kommun. Jag var kommunalråd i sju år i Falköpings kommun. Det är väl ganska unikt att ett kommunalråd med stöd av en enig fullmäktigeförsamling agerar aktivt för att få bort en verksamhet som sysselsätter 25 personer. Men det har vi gjort, av olika skäl.

Under många år har denna fråga varit aktuell. Verksamheten lokaliserades till Stenstorp i ett gammalt slakteri för över 30 år sedan. Under

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

hela den tiden har den varit ett miljöproblem. Anläggningen ligger i anslutning till bostadsområden – den ligger mindre än 200 meter från dem. Den ligger fortfarande väldigt nära en mejeriverksamhet – en lagerlokal för ost.

En sådan här verksamhet skulle i dag inte få etableras enligt miljöbalken på en sådan tomt. Vi har blivit lovade under i varje fall femton av de här trettio åren att miljöproblemen ska lösas av företaget genom olika former av investeringar.

I mitten av 90-talet tappade vi tålamodet, och insåg att vi aldrig kan lösa problemen genom olika former av miljörenande åtgärder. Kommunen erbjöd då företaget möjlighet att etablera sig på någon annan plats i kommunen, men företaget hade då inte förutsättningar att göra detta.

Företaget valde i stället att ansöka enligt miljöbalken, med de strängare regler för lokaliseringar som den innebär, om en lokalisering i tre Smålandskommuner. Företaget ville egentligen inte detta, utan ville i enlighet med miljöskyddslagstiftningen ligga kvar på platsen. Miljöskyddslagstiftningen innebär att man inte kan ompröva verksamheten som sådan, medan miljöbalken innebär att man måste pröva verksamheten efter helt andra regler. Vid en redan lokaliserad och etablerad verksamhet gäller alltså inte miljöbalken. Det är den här frågeställningen som jag tycker är viktig.

Man hamnade i den situationen att de här tre kommunerna sade nej, trots att företaget ville lokalisera verksamheten avskilt – minst 1 500 meter – från bebyggelse, boende eller annan verksamhet. Trots de striktare bestämmelserna fick företaget nej från de tre kommunerna. Därför är det kvar i Stenstorp, mindre än 200 meter från närmaste bostadsbebyggelse, och har begärt en utökning av koncessionen.

Det som vi, och framför allt befolkningen i Stenstorp, befärar är att man kan kringgå de bestämmelser som gäller vid nyetableringar genom att ligga kvar i en befintlig, inte funktionell, anläggning. Den är naturligtvis inte heller vettig ur miljö- och störningssynpunkt.

Jag hoppas att denna aspekt också kommer upp i de diskussioner som jordbruksministern ska ta initiativ till.

Anf. 80 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag föreställer mig att de diskussioner som vi ska föra vid den här hearingen med de berörda kan vara ganska vida.

Detta är förvisso ett lokalt problem i Stenstorp. Jag förstår det. Jag förstår också lokalbefolkningen och kommunens företrädare. Det är ju ganska unikt att fatta ett enhälligt beslut för att få bort en anläggning som sysselsätter så pass många människor. Det inser jag också. Då måste det upplevas som ett problem. Jag kan förstå den lokala aspekten. Men det är ju ett nationellt problem också. Vi måste lösa detta. Vi kan inte fortsätta med, och kanske t.o.m. utöka, sändningarna av högriskavfall till våra nordiska grannländer. Det känns inte riktigt rimligt och rätt att göra det. I dag har vi en ganska stor export till Norge och Finland.

De här tre kommunerna i Småland har sagt nej. Det finns en kommun i norra Sverige, Nordmaling, som skulle vilja ha detta, men näringen har bedömt att man ännu inte har råd att göra en sådan investering. Här står vi. Jag hoppas att vi ska kunna komma en liten bit närmare svaret genom vår hearing. Det gäller även de saker som Lars Elinderson tar upp, dvs.

avgränsningen mot Miljödepartementet, som naturligtvis också kommer att vara representerat vid hearingen.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 81 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Jag har ytterligare en konkret fråga utöver frågan om statsrådet är beredd att ta ett initiativ för en diskussion kring den här anläggningen, nämligen om den här diskussionen kan ske från den utgångspunkten att företaget ska hitta en annan etablering inom den tid som man har angett från början, dvs. år 2001. Det här är ett så akut problem för befolkningen i Stenstorp och för Falköpings kommun att det är nödvändigt att få ett besked i den frågan. Kommer detta att långhalas ytterligare ett antal år?

Jag ska påpeka ytterligare en sak när det gäller själva etableringen av anläggningen. Det man är rädd för nu är att företaget med hjälp av kapacitetsökningar på andra anläggningar i landet kan behålla anläggningen i Stenstorp utan att den prövas enligt de striktare bestämmelser som gäller vid nyetableringar. Därför är jag angelägen att få ett besked i frågan, fru talman. Är man beredd att driva den här frågeställningen så hårt när det gäller kraven att flytta verksamheten att företaget verkligen kan hålla sin tidsplan?

Anf. 82 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är svårt för mig att svara klart ja på den fråga som Lars Elinderson ställde av det skälet att omfattningen av koncessionen är föremål för överklagande. Regeringen har att ta ställning till det och därmed också till de eventuella miljöproblemen. Det ligger på Miljödepartementet för beredning just nu.

Men vad vi måste komma fram till och vad jag önskar att jag ska kunna medverka till är en lösning i landet. Det ska näringen själv ha ansvar för. Jag ser min roll mer som ett stöd, en hjälpande hand, en katalysator eller vad man nu ska kalla det för. Ansvaret ligger till syvende och sist på näringen själv. Det vill jag gärna understryka.

Anf. 83 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Jag tycker också att man ska ha det nationella behovet av anläggningar för att klara den här verksamheten som första utgångspunkt. Men prioritet nummer två måste ju ändå vara att de anläggningar som finns lever upp till de krav som vi ställer i dag på sådana anläggningar. Då har vi problemet med de två olika lagstiftningskomplexen.

Om man väljer att lösa behovet av ökad kapacitet genom att bygga ut någon annanstans eller bygga en mindre anläggning någon annanstans och behålla verksamheten i Stenstorp i den omfattning man har i dag, behöver man inte ens söka dispens för att öka volymen omhändertagande i Stenstorp. Då har vi problemet kvar lokalt. Då landar vi åter i det som var utgångspunkten för min frågeställningen.

Kommunen kommer att ha samma problem och vara helt handlingsförlamad. Man kommer att ha händer bakbundna när det gäller åtgärder för att lösa miljöproblemen lokalt i Stenstorp. Detta har man lokalt i kommunen ingen möjlighet att klara. Det kan enbart regeringen och riksdagen göra.

Därför vädjar jag åter till statsrådet att beakta den här frågan om etableringen i Stenstorp. Man är beredda att lösa problemen med annan lokalisering i Falköpings kommun om företaget är intresserat av det, men företaget kan inte ligga kvar på den plats där det ligger i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1999/2000:290 om behandling av ekologiskt uppfödda djur

Anf. 84 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Caroline Hagström har frågat vad en lantbrukare som har ekologisk djurhållning ska göra i det fall ett djur blir sjukt och vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att klargöra tillämpningen av förordningen (EEG) 2092/91 om ekologisk produktion.

Jag har redan besvarat en riksdagsfråga från Caroline Hagström om djurskyddslagens förhållande till rådets förordning om ekologisk produktion. Jag kan gärna upprepa att djurskyddslagen (1988:534) naturligtvis även omfattar ekologiska producenter och att djurskyddslagens bestämmelser inte står i strid med rådets förordning om ekologisk produktion. Bestämmelsen i 2 § djurskyddslagen innebär att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Enligt 9 § djurskyddslagen ska ett sjukt eller skadat djur snarast ges nödvändig vård, om inte sjukdomen eller skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart. I 11 § samma lag anges att veterinär ska anlitas för operativa ingrepp och att detsamma gäller vid annan behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur, om behandlingen orsakar lidande som inte är obetydligt.

Jag vill poängtera att rådets förordning om ekologisk produktion gäller direkt i medlemsstaterna och så även i Sverige. Enligt förordningen är medlemsstaterna skyldiga att upprätta ett godkänt kontrollsystem för ekologisk produktion. I Sverige har vi valt en modell med privata kontrollorgan, och i dag är Krav och Demeterförbundet godkända kontrollorgan för ekologisk produktion. Ansvar för tillsynen över efterlevnaden av rådets förordning om ekologisk produktion ligger enligt förordningen (1995:702) om EG:s förordning om ekologiskt framställda produkter på Statens jordbruksverk och Statens livsmedelsverk. Det finns enligt min mening ingen anledning att ändra det fungerande kontrollsystemet för ekologisk produktion på grund av att förordningen om ekologisk produktion har utökats till att även omfatta regler för ekologisk animalieproduktion.

Anf. 85 CAROLINE HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Det stämmer som jordbruksministern säger i sitt svar att jag redan har ställt denna fråga tidigare. Anledningen till att jag nu tar upp frågan igen i form av en interpellation är att jag inte anser mig ha fått svar på den fråga som jag ställde första gången.

Tyvärr måste jag konstatera att ministern här i sitt svar anför att djurskyddslagen inte står i strid med rådets förordning om ekologisk produktion, men det är precis det den gör. Denna åsikt delar jag också med många veterinärer. Jag har uppfattat att Sveriges Veterinärförbund har samma syn på saken.

I förordningen står det att djur i ekologisk produktion i första hand ska behandlas med homeopatiska medel eller örtmedicin och i andra hand med s.k. skolmediciner. Eftersom det i Sverige är förbjudet för veterinärer att behandla med homeopatiska medel, eftersom det inte finns någon vetenskapligt bevisad effekt av dessa, innebär detta att veterinär kan bli tillkallad först när det visat sig att den alternativa behandlingen misslyckats, och då kan det ju vara för sent. Det finns redan exempel på djur som har avlidit på grund av misslyckade behandlingar med homeopatiska medel.

I EU:s regler för ekologisk djurhållning och i Kravs regler för djurhållning står det att de medel som får användas för behandling ska vara verksamma. Detta måste i praktiken innebära att behandling med homeopatiska medel inte är möjlig enligt dessa regler till dess vetenskapliga bevis om deras effekt föreligger.

Därmed står den nya förordningen i strid med EU:s krav och Kravs regler, och enligt mitt förmenande även med svensk djurskyddslag.

Fru talman! Därmed kvarstår frågan. Vad rekommenderar nu ministern de bönder med djur i ekologisk uppfödning som den 24 augusti i år, när lagen träder i kraft, står med ett sjukt djur att göra? Ska de enligt svensk djurskyddslag tillkalla veterinär, och därmed underlåta att följa den nya lagen? Eller ska de enligt den nya lagen först låta behandla djuret med alternativ behandling, och därmed riskera att bryta mot svensk djurskyddslagstiftning och även riskera att bli anmälda för djurplågeri?

Anf. 86 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Låt mig då försöka svara lite tydligare än i det skriftliga svaret. Det är klart att man kan anse att det är en tolkningsfråga när man, om man har ekologisk animalieproduktion och ett djur blir sjukt, står inför att välja ett homeopatiskt preparat eller konventionell s.k. skolmedicin. Enligt min mening finns det inget krav enligt förordningen på att man först ska försöka med homeopatisk medicin innan man använder vanlig skolmedicin.

Enligt förordningen ska t.ex. homeopatiska preparat användas hellre än skolmedicin men under förutsättning att dessa har en effektiv terapeutisk verkan. Det handlar med andra ord om en bedömning innan man väljer behandlingsmetod. Det är ju en bedömning som måste göras i det läget. Det är här som valet kommer in, och det finns ett reellt val.

Det här är också ett problem i konventionell produktion. Därför har jag tillsatt en särskild utredare som har till uppgift att försöka att allsidigt belysa alternativmedicinska behandlingsformer för djur och föreslå åtgärder för att säkerställa att djur inte utsätts för onödigt lidande.

Anf. 87 CAROLINE HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Ministern säger att det är en tolkningsfråga. Så kanske man kan bedöma det. Enligt mitt sätt att se det blir det lite av ett moment 22. Men jag tolkar det ändå som att ministern menar att svensk

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

djurskyddslag står över denna nya lag men att man naturligtvis kan välja det andra.

Som jag ser det kan det finnas en risk med att det här valet faktiskt finns. Man kan ju inte överlåta åt djurägaren eller någon annan utan nödvändig kompetens att avgöra det här eller t.o.m. ställa diagnosen. Det är ju veterinären som har den dokumenterade kompetensen att göra detta.

Sedan vill jag bara påpeka en sak när det gäller homeopati. Homeopatiska medel klassas inte som läkemedel. De klassas som homeopatika. Det är inte heller tillåtet att ange ett visst medicinskt användningsområde för de här medlen. Om bönder själva väljer att behandla sina djur med homeopatiska medel kan det vara väldigt svårt för dem att veta vad de ska välja eftersom man inte får ange vad de ska vara verksamma mot. Noterbart är också att homeopatiska medel avsedda för livsmedelsproducerande djur inte kan registreras enligt Livsmedelsverkets regler.

Jag hoppas att vi därmed har klargjort för de bönder och de veterinärer som gärna vill ha svar på den här frågan att det är svensk djurskyddslagstiftning som står över den nya lagen och att de därmed också kan tillkalla veterinär först.

Anf. 88 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Man ska nog vara försiktig med att uttrycka det som att den ena lagen står över den andra. Svensk djurskyddslag står inte över i det här fallet. Men den strider alltså inte mot EG:s lag.

Det är två val som ska göras. När ett djur blir sjukt ska bonden först avgöra om djuret är så sjukt att en veterinär måste tillkallas. Det valet gör bonden. Om han eller hon bedömer att djuret är så sjukt att man måste tillkalla en veterinär gör veterinären nästa val, nämligen vilken behandlingsmetod som ska användas. Jag menar att veterinären har detta val så som förordningen är utformad. Man behöver alltså inte börja med homeopatisk medicin. Det finns ett val. Man kan börja med skolmedicin. Det är en bedömning som veterinären gör, eftersom det står skrivet att man ska använda homeopatiska preparat hellre än skolmedicin men under förutsättning att dessa har en effektiv terapeutisk verkan. Däri ligger bedömningen.

Med detta hoppas jag att den oklarhet som tycks ha funnits är utklarad.

Anf. 89 CAROLINE HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det blev något klarare, men jag håller faktiskt inte med ministern om att det inte strider mot EG:s lag. Jag ser fortfarande att det finns ett litet moment 22.

Ministern säger att dessa preparat ska ha en effektiv verkan, men det finns inga bevis. Det finns ingen forskning som visar att homeopatiska medel är verksamma. Det är problemet i det hela. Man kan alltså inte behandla ett djur utan att riskera att bryta mot svensk djurskyddslagstiftning. Det finns en annan sak som vi inte har tagit upp här över huvud taget, och det är att det också finns smittskyddsmässiga risker som man inte kan bortse från om man behandlar ett djur felaktigt utan att tillkalla veterinär.

Men jag väljer ändå att tolka ministerns svar som att rekommendationen är att man ska tillkalla veterinär först.

Anf. 90 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! De lärde strider om huruvida det finns en effektiv verkan av homöopatiska preparat. Uppfattningen är olika i Sverige. Den är också olika inom EU.

Men om veterinären på gården, i det här fallet, anser att det homeopatiska preparatet inte har någon verkan kan han välja det andra. Det är ju rätt enkelt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.

1999/2000:87

28 mars

*Svar på
interpellationer*

15 § Svar på interpellation 1999/2000:295 om Svensk Fisks framtid

Anf. 91 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Inga Berggren har frågat mig vad jag avser att göra för att Svensk Fisk på längre sikt ska kunna fortsätta sin lyckosamma verksamhet enligt de riktlinjer som Fiskrådet i enlighet med direktiven har angett för verksamheten.

Svensk Fisk har sedan verksamheten startade legat som en fristående organisation under Fiskeriverket. Vanligtvis brukar emellertid näringen, och inte statliga myndigheter, svara för konsumentfrämjande verksamhet. År 1998 meddelade därför en enig fiskerinäring att den ville överta Svensk Fisk. I regleringsbrevet för år 1999 angav regeringen som mål för Svensk Fisk att verksamheten i framtiden ska bedrivas i en fristående organisation och att det ankom på näringen att bilda en sådan organisation.

Näringen lyckades emellertid inte bilda en organisation som kunde ta över Svensk Fisk under år 1999. I regleringsbrevet för år 2000 föreskrevs därför att Fiskeriverket ska avveckla verksamheten senast den 1 juli 2000 om förutsättningar för ett övertagande, som möjliggör att verksamheten Svensk Fisk kan bedrivas på lång sikt, inte föreligger senast den 1 mars 2000.

Förnyade överläggningar mellan fiskerinäringens parter har därefter pågått i flera omgångar. Fiskeriverket konstaterade den 29 februari 2000 med ett beklagande att tillräckliga förutsättningar saknas för att bilda en organisation som långsiktigt kan fortsätta att bedriva verksamheten. Näringens parter delade Fiskeriverkets bedömning.

Det har nu visat sig att näringen efter detta har återupptagit sin diskussion om att överta verksamheten Svensk Fisk. Företrädare för Sveriges Fiskares Riksförbund och Fiskbranschens Riksförbund, som även representerar Vattenbrukarnas Riksförbund, har informerat mina medarbetare om att näringen nu är överens om att bilda en organisation.

Näringen ska inom kort redovisa sitt förslag skriftligen för regeringen. Härfter får regeringen ta ställning till förslaget.

Jag kan i dagsläget inte säga mer än att jag delar Inga Berggrens förhoppning om att målet om en gemensam fristående organisation som övertar Svensk Fisks verksamhet snart kan uppnås.

Anf. 92 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Tack för svaret på min fråga. Av svaret framgår att det är ministerns förhoppning att näringen snarast ska bilda en fristående organisation. Syftet med min interpellation var att uttrycka en önskan om att Svensk Fisk i något slags branschorganisation skulle fortsätta att driva en lyckosam verksamhet liknande den som har bedrivits sedan 1994 och att departementet skulle påverka parterna därtill. Detta skulle naturligtvis vara till nytta för konsumenter av skilda slag. Det verkar nu som om denna min fråga fått parterna att agera. Det tycker jag är bra.

Jag anser att de konsumentfrämjande åtgärderna är angelägna att ha som en utgångspunkt då branschen tar över och ska utveckla den här verksamheten, dvs. att branschen beaktar de konsumentfrämjande delarna av verksamheten. Jag vill gärna understryka att jag tycker att det här är rätt väg att gå. Det ligger också i linje med de ursprungliga direktiven, som jag också förutsätter att regeringen följer upp.

Svensk Fisks verksamhet har sedan 1994 till mycket stor del bedrivits i form av informationskampanjer. Utvärderingen av de genomförda kampanjerna mot olika målgrupper som barnfamiljer, butiks- och skolmåltidspersonal har visat mycket goda resultat. Siffror visar en uppgång i efterfrågan på fisk, fiskprodukter och skaldjur på upp mot 20 %.

Många har på olika sätt också frågat efter att lära mer om fisk och att färsk fisk, skaldjur och fiskprodukter av allehanda slag ska göras mycket mer tillgängliga än de är i dag. Många vill också ha tips på hur man handlar och tillagar fisk. Man är intresserad av att äta mer fisk.

Inom andra områden finns i dag konsumentupplysnings- och informationsverksamhet. Som exempel kan jag nämna Svensk Köttinformation, Frukt och Grönt Främjandet och Svensk Fågel. Respektive bransch driver och stöder på lite olika sätt sådan verksamhet för att främja konsumtionen av bra livsmedel.

Min förhoppning är stor att näringen, som säger sig vara överens, nu också i praktiken startar en verksamhet som syftar till att sprida budskapet att fisk är ett modernt, gott, prisvärt och nyttigt livsmedel. Jag anser att det är angeläget att också informera om att vi av hälsoskäl generellt sett bör äta mer fisk och att den här informationsverksamheten bör bedrivas långsiktigt.

Jag utgår från, efter att ha läst svaret från jordbruksministern, att hon håller med om detta och handlar därefter, så att de återstående medlen, ca 15 miljoner kronor tror jag att det rör sig om, används just för konsumentfrämjande åtgärder, så som det var avsett från början.

Anf. 93 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag har inte alls någon avvikande uppfattning gentemot Inga Berggrens. Det hon säger passar också mycket bra tillsammans med den omfokusering av jordbrukspolitiken som jag försöker bedriva nu när de stora besluten är fattade i EU om jordbrukets framtid de kommande sex åren. Jag försöker att i Sverige lite mer fokusera just på måltiden och det vi stoppar i oss. Den delen av matkedjan tycker jag är oerhört viktig, inte minst med tanke på barn och ungdomar. Där spelar fisk en mycket viktig roll.

Också i ett globalt perspektiv borde fisken ha stor betydelse, eftersom vi sannolikt på lite längre sikt måste lägga om vår produktion av de trad-

itionella livsmedlen. Då är fisk någonting som vi har i haven och som vi förmodligen, utan att för den skull utrota vår fisk, kan öka vår konsumtion av.

Jag tycker att Svensk Fisk hittills också har gjort bra ifrån sig i de här kampanjerna. Jag är mycket glad över att de lett till ett positivt resultat. Men, precis som Inga Berggren säger, ska sådana här saker bedrivas av näringen själv. Det regeringen har gjort är att vi har givit Fiskeriverkets generaldirektör ett medlingsuppdrag. Han har helt enkelt försökt att få ihop de olika parterna för att vi ska nå dit vi sade, nämligen att detta ska tas över av branschorganisationerna själva. Det ankommer inte på statliga myndigheter att bedriva sådan här verksamhet.

Jag ser väldigt optimistiskt på detta. Det är inte bara vad jag hoppas, utan jag är övertygad om att de kommer att klara detta. Då har vi båda fått som vi ville.

Anf. 94 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag hoppas och önskar att det ska ordna sig till slut för den verksamhet som har bedrivits och som jag har följt under åren sedan 1994. Jag tyckte att det var angeläget att föra upp den här frågan på riksdagens bord för att visa på en bra verksamhet som en bransch sedan kan ta över och bedriva själv.

Eftersom det nu handlar om pengar som finns kvar sedan en prisregleringskassa tycker jag att det är viktigt att poängtera att de används till just konsumentfrämjande åtgärder.

När det gäller att föra ut budskapet om fisk som ett nyttigt och modernt livsmedel kan jag tala väldigt gärna och mycket länge. Dessutom kanske jag kan steka en och annan rödspätta i stekpannan och bjuda jordbruksministern på vid tillfälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 1999/2000:304 om Sveriges bönder

Anf. 95 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Eskil Erlandsson har ställt tre frågor till mig om följande saker:

1. om jag avser att verka för att lansera svenskt jordbruk när Sverige tar över ordförandeskapet i EU nästa år,
2. om jag avser att ta kontakt med kommissionen och andra medlemsländer för att diskutera den situation som Eskil Erlandsson beskriver i interpellationen och vilka möjligheter det finns för att förbättra utgångsläget för Sveriges jordbruk samt
3. vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förbättra situationen för Sveriges bönder.

Först och främst vill jag påpeka att den statistik som Eskil Erlandsson hänvisar till bygger på statistik från enskilda medlemsländer som inte är

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

direkt jämförbar länderna emellan. Eurostat har nu övergett den beräkningsmetod som ligger till grund för den statistik som de publicerat.

Inom kort kommer Eurostat att publicera ny statistik. Statens jordbruksverk och Livsmedelsekonomiska institutet kommer att utifrån denna nya statistik jämföra den svenska jordbrukssektorns kostnader, intäkter och nettoöverskott med situationen i andra medlemsländer. Jag är säker på att denna jämförelse kommer att ge ett bättre underlag för en fortsatt analys.

Att lansera svenskt lantbruk är inte bara en fråga om svensk primärproduktion, utan om hela den svenska livsmedelskedjan. I Sverige finns en bred samsyn när det gäller livsmedelsproduktionen och att det är viktigt med en helhetssyn på livsmedelskedjan. Det innebär ett tydligt samband mellan det sätt på vilket livsmedelsproduktionen bedrivs och kvaliteten på de livsmedel som blir resultatet.

Under Sveriges ordförandeskap i EU avser regeringen att verka för att förankra denna vår syn ytterligare hos övriga medlemsländer. Ett exempel är genom en särskild konferens, Food Chain 2001 – safe, sustainable, ethical, om helhetssynen på livsmedelskedjan.

Situationen för både svenskt jordbruk och europeiskt jordbruk diskuteras vi fortlöpande med både kommissionen och andra medlemsländer. Precis som Eskil Erlandsson påpekar har vi en mycket miljövänlig och ren livsmedelsproduktion, och vi producerar livsmedel av en hög kvalitet. De konkurrensfördelar som detta innebär bör även internationellt överväga de eventuella merkostnader som vissa strängare regler medför. Det gäller att ta vara på den möjligheten.

Anf. 96 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Tack för svaret på min interpellation.

Jag tycker att det finns många tecken som tyder på att jordbruket i Sverige tappar i förhållande till andra länder inom EU. Med tanke på att jordbrukets förmåga att hävda sig blir än mer viktig när EU utvidgas mot central- och östeuropeiska länder och vi kanske får ett nytt WTO-avtal som innebär sänkta skyddsnivåer tycker jag att utvecklingen är oroande. Därav mina tre frågor i den ställda interpellationen.

Beträffande frågan om ordförandeskapet och ordförandeskapsåret tycker jag inte att det är mycket mer att säga än att även jag ser vikten av att vi visar upp en enad front från svensk sida när det gäller livsmedelskedjan. Men, det blir dock något svårt att visa upp den svenska modellen för livsmedelsproduktion som en förebild om vi tappar produktionsvolym innan och under ordförandeskapsåret. Allt tyder på att så är fallet. Det vore inte bra för Sverige bilden om vi får det förhållandet bekräftat. Vi ser nu att produktionen minskar vad beträffar nöt- och griskött.

Vi kan bli överens i denna debatt att de svenska livsmedlen är på väg att trängas ut från butikshyllorna av livsmedel från andra EU-länder. Det beror främst på regeringens agerande, eller möjligen brist på agerande. Trots att jordbruksministern och regeringen i övrigt har full vetskap om det pressade läget för Sveriges bönder, tycker jag att man gör lite för att förbättra läget. Regeringens agerande är inte bara ett problem för Sveriges konsumenter, utan det hotar också det öppna landskapet – jag hade förmånen att debattera frågan med miljöminister Kjell Larsson i efter-

middags – likväl som några hundratusen jobb i svensk livsmedelsindustri.

Statistiken som ligger till grund för min interpellation måste vara en väckarklocka för regeringen. Det är möjligt att det finns en del felaktigheter i det material som är presenterat. Det finns andra undersökningar som tyder på att den statistik som jag refererar till äger sitt berättigande och är till en viss del riktig, bl.a. från Statens jordbruksverk. Jag har fått i uppdrag att analysera inte bara årets siffror utan även tidigare års siffror redovisade i en rapport som heter *Hur går det för svenskt jordbruk? – en jämförelse med några konkurrentländer*. Jag behöver inte referera vad som står i rapporten, men i ett antal punkter visar man att utvecklingen för det svenska jordbruket är sämre än vad det är i många av våra andra medlemsländer inom unionen.

Därmed tycker jag inte att jordbruksministern har svarat på min fråga nr 3: Vilka åtgärder är jordbruksministern beredd att vidta för att förbättra situationen för Sveriges bönder?

Anf. 97 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Får jag först komplettera lite om ordförandeskapet. Det är inte bara en sådan konferens vi kommer att hålla. Det kommer att vila ett särskilt ansvar på mig under det halvåret att vi också vid de tillfällen det ska ätas – middagar, luncher och frukostar – att vi då visar upp det svenska, regionala, landskapsrätter osv. för att på det viset visa den bredd som finns i Sverige på vår fina produktion och vår goda mat.

Vi kommer också att göra särskilda insatser för journalisterna. Sedan planerar vi en landsbygdskonferens, där vi ska ta upp det som alla ministrar i alla EU-länder oroar sig för, nämligen att lönsamheten sjunker och att de små gårdarna slås ut. Då måste man hitta fler ben att stå på. Det är ett ständigt återkommande tema när vi träffas i jordbruksministerrådet. Hur ska vi se till att de bönder som inte kan leva på sina små gårdar får fler ben att stå på så att de kan bo kvar? Därmed kan vi hålla landskapet öppet, ha levande djur och helt enkelt ha folk på landet. Vi ägnar rätt mycket tid åt det, och vi kommer att försöka genomföra en konferens på det temat. Det är en angelägenhet för oss alla.

Det är möjligtvis en liten nedgång av nötproduktionen, men den är inte dramatisk. Det gäller däremot gris. Det är något som vi inte är ensamma om. Det har att göra med den överkapacitet som byggdes upp under den tid det var svinpest i vissa EU-länder. När de länderna kunde börja producera igen blev det en överkapacitet. Grisproduktionen är inte reglerad, utan den är föremål för marknaden. Där har länderna en för stor kostym. Det håller vi på att åtgärda på olika sätt.

Eskil Erlandsson säger att svensk produktion trängs ut av annan produktion. Ja, det är klart. Men det ligger i själva kärnan för den inre marknaden att också mat ska kunna komma in och åka ut ur Sverige. Nog kommer den in, och vi försöker också att exportera den. Men tyvärr kan vi säga att andra länders bönder och organisationer är duktigare på att exportera till oss än vi själva är att exportera ut. Där hjälps regeringen, LRF och industrin åt för att se vad vi kan göra för att lansera svensk mat utomlands.

Det finns felaktigheter i Eurostats redovisning. Det handlar t.ex. om stora variationer i arbetstid. Det handlar om räntekostnader som har över-

Prot.
1999/2000:87
28 mars

Svar på
interpellationer

skattats för Sverige. Det handlar om att vi har en hög andel arrenderad areal. Det handlar om avskrivningskostnaderna för den enskilde bonden. Nu har Jordbruksverket och Livsmedelsekonomiska institutet fått ett uppdrag att försöka att se igenom detta. Det är orimligt att hävda, som statistiken visar, att vi skulle ligga näst sämst i EU och att bara Portugal skulle vara sämre.

Jag vill inte tala illa om något land – det skulle vara mig fjärran att göra det – men vi som reser mycket kan ändå med ögonen se hur det ser ut i en del länder och jämföra med Sverige. Då kan man med hjälp av okulärbesiktning konstatera att det måste vara något fel på statistiken.

Anf. 98 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Det är bra om jordbruksministern och andra framhåller Sverige – svensk landsbygd, svenskt jordbruk, svensk turismnäring osv. – och allt som gör att vi kan fortsätta att utveckla de svagt utvecklade delarna av Sverige. Däri är jordbruket och vad därtill hör en viktig del. Jag bejakar en sådan utveckling. Om det går att göra under det ordförandeskapsår vi har framför oss blir jag mer än glad.

Så går jag åter till sakfrågan. Vi har ju ett bra jordbruk i Sverige. Det är till större delen miljömässigt riktigt och borde med detta som grund ha konkurrensfördelar. Trots detta når vi inte dit vi vill nå, dvs. näringen och statsmakten har tillsammans inte förmågan att nå ut på den Europamarknad som vi borde nå ut på. Det borde vidtas en del politiska åtgärder. Det finns redovisat i bl.a. våra partimotioner, som vi har debatterat flera gånger förut i kammaren. Jag tycker att regeringen borde kunna ställa upp med större satsningar vad beträffar exportfrämjande åtgärder, men också satsa mer på forskning och utveckling inom livsmedelssektorn, för att vi ska kunna nyttja de konkurrensfördelar som det är bra att vi har arbetat fram tillsammans i Sverige.

Risken är annars att ytterligare produktion trängs bort från Sverige, dvs. produktion som är bättre ur miljösynpunkt än den produktion som finns i vår omgivning och vi får in i våra butikshyllor.

Jag vill avsluta denna runda med att fråga om det inte måste vara beklämmande att inför ordförandeskapsåret se att den svenska produktionen står på minus, att den faller, när vi har vidtagit åtgärder i fullt samförstånd och som ser ut att vara bra för svensk miljö och djurskydd osv. Den svenska modellen kan på så sätt inte påtalas med alla de fördelar som den har.

Anf. 99 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Att vara politiker är att ständigt ompröva och ständigt förändra för att uppnå någonting som man tror är bättre, så också på det här området. Eskil Erlandsson känner väl till att vi har gjort en hel del. Under Agenda 2000-arbetet var det vissa saker som var förmånliga för Sverige, t.ex. stödet till gräsensilage. Det innebär ett tillskott på 350 miljoner kronor till jordbruket. Det innebär också att hela basarealen kommer att utnyttjas. Vi fick ett torkstöd till norra Sverige. Den 1 juli tas el- och eldningsoljeskatten bort för jordbruket. Vi har likställt jordbruket med tillverkningsindustrin.

Jag kan också säga att vi kommer att avskaffa den s.k. kartavgiften fr.o.m. innevarande år. Det betyder att jordbrukets årliga kostnader för

denna, som är 30 miljoner kronor och berör 72 000 jordbruksföretag, kommer att försvinna för den enskilde bonden. Det kommer också att medföra vissa förenklingar i administrationen för den enskilde.

Vi har också ett miljö- och landsbygdsstöd som går ut på 23–24 miljarder under programperioden, och här har vi lagt en större tyngd på riktade åtgärder, för att vi ska stärka landsbygden och jordbrukets konkurrenskraft. Investeringsstödet utökas med 90 miljoner kronor per år. Startstödet förändras för att möjliggöra en större nyrekrytering till lantbruket. Vi har alltså höjt åldern för när man kan få startstöd. Stöd till ekologisk produktion, där vi har en efterfrågan som inte kan uppfyllas, har i stort sett fördubblats. Osv.

Vi sitter inte still och väntar på att jordbruket ska gå under, utan vi följer det hela tiden och försöker vidta åtgärder för att stärka konkurrenskraften och därmed kunna behålla den svenska modellen. Jag tycker att vi alla, både producenterna, dvs. bönderna, och vi som är politiker kan vara stolta över att ha den i Sverige.

Anf. 100 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag kan konstatera efter den här debatten att vi tycks vara överens om att jordbruket måste stå väl rustat inför de utvidgningar av unionen som är förestående. Eljest kommer svensk landsbygd att lida mer än vad den gör i dag. Oaktat hur det går med den delen tycker jag också att det är viktigt, som sagts tidigare i debatten, att vi satsar på jordbruket som en framtidsnäring av den anledningen att det är en av motorerna i svensk landsbygdsutveckling. Alltför många bygder i vårt land tappar människor och därmed utvecklingskraft, vilket gör att även annan service försvinner från de här bygderna.

Jag skulle bli väldigt glad om jordbruksministern kunde ge mig ett löfte om att fortsätta med de kostnadsreduktioner som tydligen kommer här beträffande borttagandet av kartavgiften. Det är kanske en nog så viktig del men alldeles för liten för att ge den positiva signal som jag tycker att svenskt jordbruk och svensk landsbygd behöver i dag för att man ska återfå utvecklingskraften.

Tack än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 1999/2000:305 om jordbrukets lönsamhet

Anf. 101 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat vad jag avser vidta för åtgärd i syfte att förbättra lönsamheten och därmed konkurrenskraften i svenskt jordbruk.

Göte Jonsson hänvisar i sin interpellation bl.a. till att utredningar inom EU skulle bekräfta att svenska bönder har näst lägst nettoinkomster bland EU:s jordbrukare.

Genom alla de kontakter och besök jag har haft med lantbrukare såväl i Sverige som i andra medlemsländer kan jag konstatera att den statistik

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

som nyligen publicerats av Eurostat inte är rimlig. Statistiken bygger på vad enskilda medlemsländer har skickat in till Eurostat samt en beräkningsmetod som Eurostat nu själv har övergivit.

Under april kommer Eurostat att publicera nya uppgifter utifrån en ny beräkningsmetod. För att gå igenom de verkliga förhållandena så har jag bitt Statens jordbruksverk och Livsmedelsekonomiska institutet att utifrån detta material studera jordbrukssektorns kostnader, intäkter och nettoöverskott i Sverige och jämföra dem med förhållandena i andra EU-länder. Jag tycker att det är viktigt att ha en helhetsbild av situationen innan man bryter loss och diskuterar enskilda skatter, avgifter eller sakförhållanden för lantbrukare i olika länder.

I dag sker det en kraftig storleksrationalisering inom svenskt lantbruk. Lantbruksföretag läggs ned, men det sker inte en motsvarande minskning av produktionen. Samtidigt som äldre lantbrukare slutar investeras det i stor omfattning på andra företag, inte minst i nya, mer rationella djurstallar. Särskilt markant är detta i mjölkproduktionen. Denna utveckling ger en konkurrenskraftig primärproduktion.

Samtidigt som strukturrationaliseringen förstärker konkurrenskraften är den bekymmersam inom vissa glesbygdsområden där denna utveckling är negativ för såväl sysselsättningen på landsbygden som natur- och kulturmiljövärden i landskapet. Detta är något som på olika sätt måste uppmärksammas.

Det finns även exempel där nedläggningen av företag leder till en minskad produktion inom Sverige. Ett exempel är inom svinproduktionen, där de låga priserna inom hela EU innebär sämre lönsamhet.

Genom att Jordbruksverket och Livsmedelsekonomiska institutet nu ser över förhållandena för svenskt jordbruk är jag säker på att vi kommer att få ett mer rättvisande underlag för en fortsatt analys från regeringens sida.

Anf. 102 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Tack för svaret, jordbruksministern!

Nu har vi återigen ändå fått ett bevis på att svenskt jordbruk kämpar i motvind när det gäller lönsamhet och konkurrensförutsättningar. Det är tredje gången. Först var det Livsmedelspolitiska utredningen. Sedan har Jordbruksverket gjort motsvarande analyser. Nu är det också inom EU som man har gjort motsvarande analyser.

Det går inte, Margareta Winberg, att bara underkänna de rapporter som kommer och säga att vi nu ska analysera rapporterna för det måste vara fel på dem. Vad var det för fel på Livsmedelspolitiska utredningen? Vad har det varit för fel på Jordbruksverkets tidigare redovisningar? Där ser vi såväl dålig lönsamhet som att vi tappar exportandelar.

I stället för att söka fel när det gäller utredningar måste vi rätta till felen i svensk jordbrukspolitik. Det är ju det som är det viktiga i det här sammanhanget.

Vi ser dagligen hur situationen är. Tre mjölkbönder försvinner per dag. Det är inte bara mindre jordbruk som försvinner. En av mitt läns största mjölkproducenter lägger ned sin verksamhet i sommar. Det här visar att situationen faktiskt är ohållbar.

När vi har detta faktum klart belagt, utifrån vad som har redovisats och utifrån de erfarenheter som också det praktiska livet ger, ställer man sig frågan: Vad kan vi göra? Det är en rimlig fråga.

Vi vet att produktionsskatterna är tunga i svenskt jordbruk och i livsmedelsproduktionen. Kan jordbruksministern svara mig: Varför ska en bonde betala högre dieselskatt när han kör på åkern än vad man behöver göra när man kör i gruvan med motsvarande dieselfordon? Det är precis lika orimligt att ha höga produktionsskatter på svenskt jordbruk som det skulle vara att ha höga produktionsskatter på svensk malm.

Vi skulle, Margareta Winberg, ta varandra i hand på hederligt bondemanér och säga: Nu tar vi itu med det här, nu ser vi till att vi sänker de konkurrenssnedvridande produktionsskatterna för svenskt jordbruk. Om Margareta Winberg och jag kunde göra det vet vi att vi skulle ha en stor majoritet i Sveriges riksdag för att klara hem den modellen. Vi vet också, fru talman, att detta väsentligt skulle stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Det skulle öka förtroendet för framtiden när det gäller svenska bönder och svenskt jordbruk.

Det är precis som har sagts tidigare i den debatt som föregick denna, att det inte bara rör sig om primärproduktionen. Det rör sig om den näst största näringen volymmässigt och den tredje största näringen sysselsättningsmässigt om vi ser till hela livsmedelssektorn. Det är svenska livsmedel som är basen för hela denna sektor. Det är det som är basen. Om vi inte kan upprätthålla svensk livsmedelsproduktion i bassektorn då kommer vi heller inte att klara sysselsättningen i den tredje största sektorn i Sverige. Vi måste se det i hela detta perspektiv.

Därför är min inbjudan till jordbruksministern: Låt oss ta varandra i hand för att skapa en bred majoritet för att sänka dessa orimliga produktionskatter på det svenska jordbruket och därmed också de orimliga produktionskatterna på den svenska livsmedelsproduktionen.

Anf. 103 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är naturligtvis inte som Göte Jonsson säger, att jag försöker bortförklara detta. Jag är nämligen inte ensam om att ha insett att den statistik som detta bygger på inte är korrekt. T.o.m. lantbrukspresen har gjort det, och jag ska gärna citera ur ATL, som jag för övrigt har här, den 24 mars 2000: "Fel siffror om bondens inkomst. — — Den statistiska bilden av den svenske bonden som sämst betald inom EU är en myt."

I tidningen Land från samma dag, i en ledarartikel, skriver Torbjörn Wennebro så här: "Den viktigaste slutsatsen är ändå att fokus förhoppningsvis är på väg att flytta från konjunktur och 'ryggsäck' till vad man i föreningar och företag kan och måste göra av egen kraft".

Jag förstår att ni gärna utifrån er oppositionsroll fortsätter denna debatt om kostnader och om ryggsäck, för det är en enkel debatt. Det handlar bara om att man ska sänka, så blir allt bra.

Men ta och räkna ut det, om ni nu tror på de siffror som finns uppställda i tidningen ATL. Sverige hamnar näst sist med en nettoinkomst per årsarbete på 5 205 euro. Så säger man att vi måste sänka dieselskatten, ta bort handelsgödselavgiften och kadmiumavgiften och allt vad det är. Ta och räkna ut hur mycket det gör och hur mycket högre upp den

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

svenske bonden då skulle hamna. Det är en väldigt liten del. Det är också ett belägg för att denna statistik innehåller felaktigheter.

Också Jordbruksverkets tidigare rapport byggde delvis på uppgifter från Eurostat. Jag har gett ett uppdrag till Jordbruksverket och till Livsmedelsekonomiska institutet – vi har ju ett nytt sådant med stor kompetens när det gäller ekonomi – och bett dem att titta bakom dessa siffror och se efter. Är det verkligen jämförbart? Är det verkligen korrekta siffror? Har länderna levererat in samma uppgifter? Vi kan redan nu se att så inte är fallet. Jag ser fram emot den analysen, men jag ser också fram emot att föra en debatt då.

Sedan säger Göte Jonsson att tre mjölkbönder försvinner per dag. Ja, jag vet detta. Vi har pratat mycket om strukturrationalisering. Vi må gilla det eller ej – det kan man ha olika åsikter om – men det sker. Vad man kan konstatera, som en förlängning av det Göte Jonsson sade om mjölkbönder, är att mjölkproduktionen inte går ned. Den är inte mindre.

Det har alltså att göra med strukturen. För att man ska vara lönsam i Sverige, precis som i andra länder, krävs det större och större enheter. För att vara konkurrenskraftig måste man ha större och större gårdar. Det får andra konsekvenser, t.ex. igenvuxna landskap och att folk flyttar. Då måste man möta det genom en aktiv miljö- och landsbygdspolitik.

Där har vi vårt program, som jag talade om i den tidigare debatten, som ändå är ett steg framåt på den vägen.

Anf. 104 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Det är mycket möjligt att det är fel i denna statistik. Men jordbruksministern läste inte vidare i Landartikeln, t.ex., för där står det att det inte alls är säkert att det bara är Sverige man behöver justera statistiken för. Det kan även gälla andra länder. Efter den justeringen vet vi inte hur den inbördes ordningen blir.

Vad jag menar, Margareta Winberg, är att vi inte kan fördjupa oss i petitesseer i statistik när verkligheten visar att svenskt jordbruk lever under mycket besvärliga konkurrensförutsättningar. Det är den bortförklaring som jordbruksministern gör som jag är besviken på. Det är alldeles klart – både inhemska utredningar och denna utredning visar det, även om det kan finnas felaktigheter i statistiken – att svenska bönder har det mycket dåligt ställt när det gäller lönsamhet.

Sedan är det riktigt som ministern säger att vi måste göra rationaliseringar i jordbruket. Det tycker jag också. Men när även stora mjölkbönder börjar lägga ned, och när vi tittar på fläsk- och köttproduktionen, inser vi att vi inte är självförsörjande längre. Det kanske vi inte ska vara, men det är fel om det är på det sättet att det beror på dålig lönsamhet i svenskt jordbruk. Det är det som är det allvarliga i detta sammanhang.

Jag vill återgå till den debatt som fördes tidigare. Vilka signaler ger det inför ordförandeskapet i EU, där vi ska profilera svensk livsmedelsproduktion med världens strängaste djurskyddsregler och världens strängaste miljöregler, när Sveriges bönder samtidigt lägger ned sin verksamhet och när fläskproduktionen minskar och slås ut av danskarna och köttproduktionen minskar och slås ut av irländarna, beroende på höga produktionskostnader?

Hur ska vi då kunna säga att man ska följa svenskt exempel? Då ser ni hur det går. Då säger fransmän och tyskar och italienare att de inte vill följa svenskt exempel, för de ser just hur det går.

Det är därför vi måste ha rimliga konkurrensfördelar. Vi förlorar ju vår positiva image när det gäller jordbrukspolitiken om vi inte själva ser till att vi har den riktiga basen – det riktiga utgångsläget – när det gäller att bedriva jordbruksproduktion.

Det allvarliga i detta sammanhang är också att det drabbar konsumenten. Vi står snart i den situationen att svenskt jordbruk inte klarar efterfrågan på svenska livsmedel till svenska konsumenter. Då drabbas också konsumenten. Detta innebär att svenskt jordbruk och livsmedelsproduktionen hamnar i en negativ nedgångsspiral som är självuppfyllande. Efterfrågan finns. Vi klarar inte produktionen. När vi inte klarar produktionen måste konsumenten söka andra vägar för att klara sin konsumtion, och i och med detta slås svensk livsmedelsproduktion konkurrensmässigt ut även på svensk marknad.

Det är allvarligt, Margareta Winberg. Det är allvarligt för svenskt jordbruk. Det är därför som jag säger så här: Låt oss på hederligt svenskt bondemanér ta ett handtag och se till att vi, utifrån den situation som vi kan klara i Sveriges riksdag, ger näringen samma konkurrensförutsättningar som näringen har i andra länder. Vi kan inte fortsätta på detta sätt. Här måste till kraftåtgärder.

Jag måste fråga jordbruksministern om hon inte själv är orolig för utvecklingen. Rationaliseringar måste komma. Men när det i stället blir så att rationaliseringar inte ger ökad lönsamhet och bättre produktion utan minskar lönsamhet och produktionsvolymen måste man även som jordbruksminister vara orolig över modernnäringen.

Anf. 105 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det sista förstod jag verkligen inte. Det är klart att en rationalisering ger ökad lönsamhet. Det finns det många belegg för runtom i landet. Jag tänker under vårt ordförandeskap visa upp exempel på unga framgångsrika bönder som har organiserat sig på ett lite annorlunda sätt och därmed skapat mycket goda förutsättningar för att kunna konkurrera. De visar också att man inte enbart kan ha matproduktion, om man säger så, utan man måste också hitta nya ben att stå på.

Jag vet inte hur det är i Jönköping och Jönköpings län, men i Jämtlands län, t.ex. – vi är kanske vana vid att alltid strida för vår överlevnad – finns det en stor investeringsvilja. Det finns väldigt många exempel på hur man t.ex. genom att olika gårdar går samman och arbetar tillsammans – det är ett sådant exempel jag tänker visa mina kolleger under ordförandeskapet – ökar sin konkurrenskraft och tjänar mera pengar.

Jag tycker inte att man ska måla allting i svart. Det finns också en framtidstro. Det är fel att ständigt hålla på med denna debatt och tro att ett avskaffande av skatterna på handelsgödsel, bekämpningsmedel och diesel kommer att välsigna världen och jordbruket. Så är det inte. Det krävs framför allt en sak, och det är duktiga företagare. Det är också någonting som LRF hela tiden numera – det tycker jag är väldigt bra – försöker att predika. Det behövs ett entreprenörskap. Det behövs ett företagande i botten.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Sedan är det klart att alla de saker vi håller på med, med stöd av olika slag, skatter och avgifter, spelar roll, men det spelar roll på marginalen. I grunden är det företagandet som är det viktiga.

Anf. 106 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Sätt en smålänning på en klippa i havet, jordbruksministern, och han klarar sig. Jag tror inte att det är så stor skillnad mellan smålänningar och jämtar när det gäller detta.

Det finns exempel på sådana som vågar satsa. Jag har också sådana hemma i Småland – hemma i Jönköpings län. Men det går inte att driva svenskt jordbruk volymmässigt på ett och annat gott exempel, Margareta Winberg. Jag blir bekymrad om jordbruksministern tar ett och annat exempel som intäkt för att den nuvarande jordbrukspolitiken är positiv när det gäller svensk livsmedelsproduktion för framtiden.

Det är ju alldeles klart – jordbruksministern kan inte förneka det – att vi tappar exportandelar då det gäller livsmedel. Vi minskar produktionen när det gäller både kött och fläsk.

Här är nu stora mjölkproducenter som lägger ned verksamheten. Jämförelser i både svenska utredningar och internationella, även om det finns vissa felaktigheter i dem, visar att lönsamheten är dålig i svenskt jordbruk.

Även en minister måste väl ändå vara bekymrad över detta. Om inte jordbruksministern ser de här problemen är läget egentligen ännu mer allvarligt. Det är därför som jag ändå hoppas, utifrån de mycket klara redovisade siffror som har kommit fram i olika sammanhang, att jordbruksministern är beredd.

Sedan delar jag uppfattningen att det inte bara är 1 miljard i produktionskatter som räddar svenskt jordbruk. Men 1 miljard är ungefär en fjärdedel av jordbrukets nettoinkomst i Sverige, och det är inte dåligt.

Men sedan måste vi ha, och vi har, duktiga bönder. De måste driva verksamheten rationellt. Men basen, den politiska basen, har också vi ansvaret för. Och det är där vi kan dra vårt strå till stacken i det här sammanhanget.

Anf. 107 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! ”Klara redovisade siffror” – ja, de är redovisade, men jag tycker inte att de är särskilt klara. Det var det jag försökte säga. Det finns ett fel.

Jag tror nog att Göte Jonsson har varit i olika EU-länder, inget nämnt och inget glömt, och tittat på jordbruk. Det gör ju jordbruksutskottet om inte annat. Man kan också göra det själv, och man kan med sina egna ögon se hur det ser ut i olika länder. Och sedan kan man komma hem till Sverige och också här se hur det ser ut. Om han är klarsynt – och det tror jag att Göte Jonsson är – ser också han att det inte kan vara rimligt att Sverige ligger näst sist. Det kan inte vara rimligt. Det är därför jag tycker att det är så angeläget att vi nu ordentligt får reda på hur det är och framför allt att vi får en jämförande statistik inom EU så att vi verkligen kan jämföra oss med varandra.

Det är inte så stora skillnader. Vi har en gemensam jordbrukspolitik. Sedan har vissa länder fått tillstånd, kanske under en övergångsperiod, att lägga på nationella stöd av olika slag. Men det är ändå något som så att

säga går över. Finland är ett sådant exempel. Det tar slut. Den dag det tar slut ska man också konkurrera på en marknad utan sina speciella stöd.

Jag har den uppfattningen att inte minst på grund av 1990 års beslut, då vi ändå påbörjade en avreglering i Sverige, har svenskt jordbruk på lite längre sikt en god chans att konkurrera.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

Svar på
interpellationer

18 § Svar på interpellation 1999/2000:287 om folkhälsoarbetet

Anf. 108 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Lars Gustafsson har ställt ett flertal frågor till mig angående folkhälsoarbetet. Frågorna spänner över ett stort verksamhetsområde, men jag ska försöka att så kortfattat som möjligt besvara frågorna i turordning.

Den första frågan berör vilka åtgärder jag avser vidta för att särskilt lyfta fram kvinnors hälsoproblem i folkhälsoarbetet. Ohälsan fördelar sig olika mellan olika grupper i befolkningen, beroende på ålder, kön, var man bor och om man är arbetare eller tjänsteman. Folkhälsoarbetet måste därför anpassas efter dessa skillnader. Lågutbildade, ensamstående kvinnor med barn är en riskgrupp som uppvisar flera ogynnsamma hälsotecken, bl.a. stressrelaterade sjukdomar och ökad rökning. Folkhälsoinstitutet har i sitt uppdrag att arbeta för att förbättra hälsan hos de grupper som är mest utsatta för hälsorisker. Myndigheten bedriver inom ramen för sitt främjandeprogram ett omfattande arbete kring kvinnor och hälsa.

En konkret åtgärd som vidtagits inom Socialdepartementet är det s.k. Genderprojektet, som nu är inne på sitt tredje år. Det långsiktiga målet med projektet är att fokusera på genderperspektivet i all statlig verksamhet.

Den andra frågan handlar om vilka åtgärder jag avser vidta för att den psykiska hälsan bland barn och ungdomar ska förbättras. På basis av bl.a. Barnpsykiatrikommitténs betänkande, *Det gäller livet*, har frågan om barns och ungdomars psykiska hälsa uppmärksammats. En konkret åtgärd inom Socialdepartementet är den överenskommelse som träffades förra året mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet om en resursförstärkning av hälso- och sjukvården. Uppgårelsen innebär att 8 miljarder kronor kommer att tilldelas vård- och omsorgssektorn under perioden 2002–2004. Ett av fyra områden som särskilt utpekats i överenskommelsen är insatser inom psykiatrin, och i det sammanhanget ingår insatser för barn och ungdomar. I arbetet med den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården kommer även barn- och ungdomspsykiatrin att uppmärksammas.

Den tredje frågan hänförs till vilka åtgärder jag avser vidta för att komma till rätta med det ökade antalet stressrelaterade sjukdomar. För att minska stressen i samhället krävs insatser på flera olika samhällsnivåer. En förklaring till den ökade stressen är oron för den egna ekonomin och försörjningsförmågan. Omvandlingen i arbetslivet har för många inneburit en ökad känsla av otrygghet och maktlöshet. Förvärvsarbete är inte bara en inkomstkälla, utan även en möjlighet att bli delaktig i samhällets

aktiviteter, såsom möjligheten att lära nya saker och träffa andra människor.

En grupp som ofta förknippas med stress är kvinnor. Folkhälsoinstitutet, FHI, bedriver ett omfattande projekt om kvinnors hälsa. I projektet har hälsoutvecklingen relaterad till stress uppmärksamats i flera rapporter. Resultat tyder bl.a. på att för många kvinnor är brist på inflytande i arbetslivet, särskilt i kombination med hög arbetsbelastning, en stor riskfaktor för att utveckla stressrelaterad ohälsa.

Inom Institutet för psykosocial medicin, IPM, pågår även ett omfattande forskningsarbete inom stressområdet. Regeringen följer både IPM:s och FHI:s arbete i dessa frågor.

Den fjärde frågan handlar om vilka åtgärder jag avser vidta för att lyfta fram den icke materiella välfärdens betydelse för hälsan. Även här måste åtgärder skapas inom samtliga samhällssektorer. Det handlar om samhällsplanering, arbetsliv, bostad och kultur. Svaret hänger nära samman med Lars Gustafssons sista fråga, om vilka åtgärder jag avser vidta för att bättre samordna folkhälsoarbetet på statlig nivå med de lokala och regionala enheterna och för att tillvarata deras kompetens. Här vill jag hänvisa till Nationella folkhälsokommitténs omfattande arbete. År 1995 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté, Nationella folkhälsokommittén, med uppgift att utarbeta förslag till nationella folkhälsomål och strategier för hur målen ska kunna uppnås. Syftet med kommitténs arbete är att ange vilka folkhälsoproblem som är mest angelägna att lösa och hur man ska gå till väga. Kommittén ska formulera en vision med mål och strategier för ett hälsovänligt samhälle, inbegripet både den materiella och den icke materiella välfärden. Man avser att ta fram strategier för hur samhällets samtliga aktörer inom området ska arbeta för att tillsammans skapa detta samhälle. Detta inbegriper såväl statlig som kommunal och regional nivå. Kommittén ska slutföra sitt uppdrag under hösten 2000. Därefter avser regeringen att under år 2001 återkomma till riksdagen med konkreta åtgärdsförslag.

Anf. 109 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Först vill jag tacka ministern för svaret.

Det var med avsikt som den här interpellationen lämnades på den internationella kvinnodagen för att lyfta fram kvinnors hälsa i folkhälsoarbetet. Undersökning efter undersökning visar att kvinnor, och då särskilt ensamstående lågutbildade kvinnor med barn, är en riskgrupp. De är oftare långvariga socialbidragstagare. Hos de yngre kvinnorna ökar de psykiska och psykosomatiska besvären. Till detta kommer ökad tobaks- och alkoholkonsumtion. Det är inget direkt lysande utgångsläge. Det bästa vore att verka för att människor inte hamnar i sådana här situationer.

Nu kan inte problemen avgränsas till låginkomsttagare. Även personer med god inkomst upplever skadlig stress därför att man inte får tillräckligt med tid för familj, barn och återhämtning. Att detta sammantaget inte skapar trygghet hos barn som lever under dessa omständigheter är uppenbart.

I socialministerns svar lyfts fram några projekt, vilka i och för sig är vällovliga. Men jag tror inte att det är tillräckligt. Komplexiteten i pro-

blemställningar rörande många kvinnors situation är så omfattande att åtgärder måste vidtas över ett stort fält.

Nationella folkhälsokommittén säger i sitt delbetänkande att bland de grupper som drabbats av nedskärningarna under 90-talet är just ensamstående föräldrar. Det hade varit insiktsfullt att värna de svagaste grupperna, bland vilka ensamstående kvinnor med barn ingår, under denna tid.

Barn och ungdomar är en annan grupp som också drabbats av de gångna årens nedskärningar. I svaret på min fråga om barns och ungdomars psykiska hälsa lyfts en kommande resursförstärkning av hälso- och sjukvården fram. Resursförstärkningen är som bekant ett tänkt resultat av besparingar inom försvaret. Med ett liknande resonemang kan man också komma fram till att man kan använda delar av förväntade intäkter från försäljning av Teliaaktier till stora investeringar på bostadsområdet eller inom hälso- och sjukvården.

Mycket av stressrelaterad ohälsa beror på bristande utrymme för egna val. Nationella folkhälsokommittén framhåller vikten av att man kan påverka sin egen situation. Det kan knappast sägas att valfrihet för den enskilde är det stora svenska kännetecknet. Snarare är det kollektivistiska tankegångar som präglat samhällsutvecklingen till den grad att den enskildes möjligheter inskränkts. Möjligheter att påverka sin egen situation relaterar givetvis till områden som utbildning, ekonomi, boende, familjebildning osv., men en del rör områden som inte enbart är materiella. En människas behov av sådant som inte kan förmedlas av samhällsinstanser uppmärksammas lyckligtvis alltmer. Trygghet i sociala relationer, sammanhang i tillvaron och meningsfullhet kan skapas bara i gemenskap med andra människor. Detta borde ingå som en naturlig del i folkhälsoarbetet.

Nationella folkhälsokommitténs fortsatta arbete ska nu gå in i folkhälsoarbetets strukturer och leda till förslag om hur framtida organisation och samverkansformer ska se ut. På det lokala och regionala planet finns många aktörer, både offentliga och andra, t.ex. olika organisationer. Sammantaget finns det i landet stora resurser. Frågan är om dessa används på bästa sätt. Trots stora kampanjer och insatser av diverse slag, exempelvis mot alkohol och droger, är resultatet begränsat. Detta beror ofta inte på bristande kunskap utan på svagheter i själva informationsöverföringen.

Jag vill med anledning av detta fråga socialministern vilka möjligheter han ser att förbättra överföringen av information till den enskilde. Anser ministern att folkhälsoarbetet kan organiseras på ett annat sätt än som nu sker, ofta uppifrån?

Anf. 110 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Folkhälsan är ju oerhört viktig för oss alla. Lars Gustafsson har här räknat upp vilka människor som speciellt ligger i riskzonen. Jag ska inte i första hand beröra dem. Interpellationen berör ju folkhälsoarbetet i stort, och vi är överens om att det kan göras mycket som ännu inte är gjort för en bättre folkhälsa.

Jag brukar ofta peka på tandvården som ett bra exempel. Det går att förebygga ohälsa i munnen, att man får många hål osv., och detta lär vi barnen redan från början. Den sida av folkhälsoarbetet som jag skulle

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

vilja ta upp är sekundärpreventionen, dvs. det förebyggande arbete som börjar när man redan har drabbats av en sjukdom.

Det kan gälla hjärtinfarkt, för att ta ett ganska vanligt fall. En person som kanske är stressad och har ett antal riskfaktorer drabbas plötsligt av en hjärtinfarkt. Patienten blir naturligtvis oerhört ängslig över att ha utvecklat sin hjärtinfarkt. De flesta vet om att man kan insjukna på nytt. Det är då mycket lättare att ta till sig information om att man ska stressa mindre, sluta röka, äta lite mindre fett osv.

Sekundärpreventionsarbetet ligger inte i första hand under Folkhälsoinstitutet, utan det ansvarar för primärpreventionen. Jag vill fråga socialministern: Ser socialministern att det sekundärpreventiva arbetet i Sverige blir sämre och att det inte prioriteras ut i landstingen, där man har så oerhört mycket arbete att göra – detta trots att man vet att det på denna väg är lättast att påverka människor beteendemässigt?

Vi känner oss väl alla lite kluvna – vi vet att vissa saker är farliga, men vi kan inte riktigt ta till oss detta. Ingen människa i dag vet inte att det är farligt att röka, och likväl röker många människor. Man vet också att det för den som får den första varningen, för den som känner att kroppen säger ifrån, är lättare att ta till sig informationen.

Min fråga till socialministern är alltså hur det sekundärpreventiva arbetet i vårt land prioriteras i dag.

Anf. 111 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Socialministern har i sitt svar angett att ohälsan fördelar sig olika mellan olika grupper i befolkningen beroende på ålder, kön, var man bor och om man är tjänsteman. Men, socialministern, det finns en grupp av människor, främst kvinnor, som mer än andra drabbas av ohälsa – oavsett ålder, var de bor eller vilket yrke de har. Det gäller den stora gruppen anhörigvårdare.

Den gruppen berör socialministern tyvärr inte i sitt svar. Trots återkommande motioner och frågor verkar det svårt att synliggöra denna grupp. Jag tycker att socialministern tillsammans med oss andra här har ett stort ansvar. Jag hoppas att socialministern har läst rapporten från Livsvillkorsprojektet. Av den framgår det tydligt att föräldrar och i synnerhet mammor till barn med funktionshinder drabbas av ohälsa, såsom belastningssmärter och psykisk utmattning.

Åtta av tio mammor med svårt rörelsehindrade barn har problem med belastningssmärter. Andra hälsoproblem är psykisk utmattning och ofta återkommande spänningshuvudvärk. Också oro för barnet, för operationer och för framtiden påverkar hälsan, liksom ilska och maktlöshet vid kontakterna med myndigheter. Drygt 40 % av mammorna upplever att de har sämre hälsotillstånd än andra föräldrar.

Detta är alltså ett mycket allvarligt folkhälsoproblem, som har uppmärksamats väldigt lite. Min fråga till socialministern är vad han avser att göra i denna fråga.

Jag har under två dagar deltagit på Anhörigrådets anhörigting. När man hörde de livsöden som anhörigvårdarna, till största delen kvinnor, redovisade trodde man inte att det var möjligt i ett land som kallar sig en välfärdsstat.

Dessa livsöden skär igenom alla yrkesgrupper och socialgruppstillhörigheter. Jag tycker – och jag hoppas att socialministern håller med mig –

att den fysiska och psykiska hälsan hos anhängigvårdare måste förbättras och bevaras. En väg går via studier och forskning om vad hälsokontroller, hälsovård och andra stödåtgärder innebär för anhängigvårdarens hälsotillstånd. Jag tycker att socialministern har en möjlighet att bidra till att stödja detta initialt, ekonomiskt och psykologiskt.

Jag vill ha ett svar på hur socialministern har tänkt sig detta framöver.

Anf. 112 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Det är inte första gången som vi här diskuterar frågan om den icke materiella välfärden. Jag har tagit chansen att påpeka att alla studier och undersökningar av folkhälsan pekar på att den väsentliga faktorn i det sammanhanget är materiella problem. Det är ganska viktigt att komma ihåg detta.

Lars Gustafsson säger att Sverige knappast kännetecknas av individens valfrihet utan av ett kollektivistiskt tänkande. Det är faktiskt inte en beskrivning av det samhälle som vi lever i, utan det är en sorts föreställning som grundar sig på politisk mytbildning.

Vad det handlar om i Sverige är att vi har haft en strävan att ge människor en chans att förverkliga sina egna ambitioner genom att ge dem möjlighet till utbildning, förutsättningar att skapa ett eget arbete och en egen försörjning. På den grunden kan man göra sina livsval.

Det är när man förnekas detta, när man inte klarar sin egen försörjning, inte får ett eget arbete eller får syssla med uppgifter som man inte har önskat sig eller som man inte passar för som vi skapar de djupa ohälsoproblemen.

Folkhälsokommittén har hittills pekat på att hälsan i högsta grad är klassbunden. Det är de människor som känner otrygghet i sin materiella välfärd som främst drabbas av ohälsa. Det är viktigt att framhålla det. Vi bör också diskutera det som kallas den icke materiella välfärden, som en djupare frågeställning, men vi får inte bara vifta bort angelägenheten av att skapa en social trygghet, en trygghet på arbetsplatsen och en trygghet för varje individ.

När vi diskuterar frågor vid sidan om det sociala trygghetssystemet, vid sidan om en fungerande välfärd – också det som vi kallar materiell välfärd – handlar det om att stödja människor som kanske har ett åtminstone på ytan hyggligt materiellt tillstånd. Det gäller att stödja deras val av livsstilar och sökande efter sanningar bortom de materiella. Då handlar det exempelvis också om att ge stöd för människor att skapa sig en tillvaro bortom de miljöer där man riskerar beroende av alkohol, narkotika eller tobak.

Det intressanta är hur vi har använt instrumenten vid upplysningsarbete. Lars Gustafsson gjorde ett ganska viktigt påpekande. Vi har föreställt oss att kunskap förmedlad uppifrån kan fungera. Flera undersökningar pekar nu på att den typen av upplysning kan bli kontraproduktiv. Den skapar snarare en sorts nyfikenhet kring exempelvis droger än att den skapar en vaksamhet.

Därför har vi från regeringens sida sagt att Folkhälsoinstitutets primära uppgift inte är att driva egna kampanjer utan att ge stöd till organisationer och fria folkrörelser som på sina villkor och bland sina medlemmar, och genom att engagera sina medlemmar, bedriver folkupplysningsarbete. Jag tror att det är viktigt. Statliga värderingskampanjer kan

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

aldrig lyckas. Men staten kan ge ett gott stöd till dem som vill uppmärksamma värderingsfrågor och den här typen av problem.

Chatrine Pålsson ställer i likhet med Rosita Runegrund frågor som inte omedelbart har ingått i Lars Gustafssons interpellation. När det gäller sekundärpreventionen har jag inte fått någon upplysning om att den bortprioriteras. Däremot har jag fått klara besked om att i ekonomiskt svåra tider har sjukvårdens möjligheter att ge sekundärprevention inte utnyttjats, dvs. att det finns uppenbara brister. Det finns anledning att uppmärksamma detta när vi diskuterar prioriteringar i vården.

Till Rosita Runegrunds fråga om anhörigvårdare ska jag påpeka att vi har diskuterat även den frågan tidigare. Anhörigvårdarna får faktiskt ett ganska stort samhälleligt stöd. Det behöver bli bättre. Det är viktigt att utveckla samhällets stöd till anhörigvårdarna.

Anf. 113 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det är intressant att notera att vi är två män som diskuterar kvinnors hälsa. Det borde kanske fler män göra. Vi kan ju knappast klara oss utan dem. Vi kanske skulle kunna starta en ny hälsorörelse jag och ministern här och nu.

Vad gäller valfriheten osv. menar jag nog att den har kommit lite efterhand, något under korset. Vi har väl insett att vi har gått till vägs ände med att försöka lösa allting kollektivt. Det tycker jag är väldigt positivt.

Jag delar också ministrarnas uppfattningar om livsstilar. De är numera också en folksjukdom. Vi kan få sådana influenser genom modern kommunikation som leder till ganska mycket provande av unga människor. De ska pröva än det ena och än det andra. Det håller jag med om.

Jag är också väldigt glad för ministrarnas inslag om Folkhälsoinstitutets roll. Den bör renodlas på ett annat sätt än tidigare. Jag vet att det har pågått ett arbete, men jag kan knappast säga att jag har varit förtjust i det som har pågått. På något vis är avsikten att man ska få ut budskapet till avnämarna.

Ministern tog också upp frågan om droger och alkohol. Halland, som jag kommer ifrån, är känt för ett mycket duktigt folkhälsoarbete. Ändå kunde vi notera att vi hade rekord när det gällde beslagtagande av svartspirt. Det visar på att det inte räcker att vara duktig och ha kompetens osv. Det gäller också att få anklang hos befolkningen.

Jag skulle vilja att socialministern yttrade något om vilka tankar han kan ha inför Folkhälsokommitténs slutbetänkande. Vi kommer att få en del förslag om hur vi ska utveckla detta arbete på lokal och regional nivå. Vi vet att i många landsting finns det forskningsdelar där man lägger ned mycket pengar på att forska om hälsa kontra sjukvård osv. Det finns också hälsoråd i kommunerna. Det bedrivs ett mycket stort folkhälsoarbete.

Jag har en känsla av att vi inte tar till vara den stora kunskap och de stora resurser som vi i Sverige totalt avsätter. Jag har inför interpellationsdebatten ställt en fråga till riksdagens utredningstjänst. Jag ville ha reda på hur mycket vi satsar lokalt och regionalt på forskning om folkhälsa osv. Jag har tyvärr ännu inte fått något svar. Annars hade jag tänkt nämna den siffran här.

Anf. 114 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Det är bra att vi är överens om att det sekundärpreventiva arbetet är viktigt och också att Lars Engqvist är beredd att ta upp den frågan när vi diskuterar prioriteringar.

Det finns en annan viktig dimension i detta. Folkhälsoarbetet och de förebyggande åtgärderna får kanske en lite högre status när den etablerade sjukvården i form av läkare, sjuksköterskor och övrig personal lyfter fram frågorna. Människor har ofta en mycket god tilltro till vårdpersonal, och det ska vara så.

Hela folkhälsoarbetet kan då lyftas till en nivå där det hör hemma. Även utifrån det perspektivet är det viktigt att vi ser till att det blir så. Det är också viktigt för oss som arbetar lokalt och regionalt ute i våra landsting och kommuner att se till att dessa frågor lyfts fram på allvar på alla nivåer.

Jag tror i likhet med Lars Engqvist att hela samhället måste genomsyrras av detta arbete. Det gäller också när vi utformar skolor, och det gäller skolmaten. Alltihop måste genomsyrras av det friska tänkandet.

Jag har också tänkt mycket på de hälsoundersökningar som fortfarande genomförs i våra landsting. Jag tänker på gynekologkontroller och mammografiundersökningar, för att ta två exempel. Kostnaderna för det borde ingå i högskostnadsskyddet så att vi visar att också detta är viktigt. Vi vet att det är besparingar.

Avslutningsvis vill jag under mina återstående fem sekunder av talar tiden lyfta fram frågan om forskning om hälsoekonomi. I framtiden kommer det att behövas att vi gör ordentliga beräkningar av vad vi verkligen tjänar ekonomiskt på att arbeta med folkhälsan.

Anf. 115 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Socialministern svarar mycket kort att de anhöriga får stöd. Vi kan se att Anhörig 300 har synliggjort vilket oerhört stöd som de framtida anhörigvårdarna kommer att behöva.

Vad jag främst vänder mig mot är inte att man ska behöva nämna gruppen mammor till rörelsehindrade barn som en särskild grupp när man talar om folkhälsa. Vad jag vill ha in är att socialministern tar med kvinnorna i den gruppen och inser att detta är ett folkhälsoproblem.

30 % av dessa kvinnor anser t.ex. att de inte har samma möjligheter i sitt förvärvsarbete som andra. Det orsakar stress och gör att de inte känner delaktighet i arbetslivet. Jag tycker inte att man som socialministern bara kan säga att de får stöd.

Jag vill att socialministern lyfter denna fråga och synliggör gruppen när vi diskuterar just folkhälsa. Det är oerhört viktigt för framtiden.

Anf. 116 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag gör förmodligen Lars Gustafsson lite besviken när jag säger att jag inte kan tala om vilka förslag som regeringen kommer med till riksdagen med anledning av Folkhälsokommitténs betänkande, som inte kommer förrän i september. Jag väntar mig ganska mycket av Folkhälsokommitténs rapport. Det arbete som den har gjort sedan den kom i gång år 1995 har varit mycket fruktsamt.

I morse hörde jag, förmodligen i likhet med Lars Gustafsson, ett inlägg om Folkhälsokommitténs initiativ att diskutera möjligheten att för-

Prot.

1999/2000:87

28 mars

*Svar på
interpellationer*

bjuda rökning på restaurangerna. När jag sedan kom till departementet var det många som trodde att det var ett lagförslag som låg på riksdagens bord. Det var det inte. Det var faktiskt Folkhälsokommittén som ville pröva möjligheten och hade gjort en egen remiss bland 200 organisationer. Så har man arbetat för att lyfta in nya perspektiv och diskutera hur vi skulle kunna skärpa folkhälsoarbetet. Jag är mycket spänd på att ta del av kommitténs betänkande.

Jag menar att om vi detta år fastställer en plan för sjukvårdens utveckling blir det naturligare att nästa år fastställa en liknande handlingsplan för folkhälsoarbetets utveckling som en komplettering. Detta sagt lite grann som ett svar på Chatrine Pålssons fråga. Delvis måste man skilja sjukvårdens uppgifter från det övriga folkhälsoarbetet. Men till väsentlig del har också sjukvården ett folkhälsoansvar.

Det handlar väldigt mycket om att delta i det förebyggande arbetet men också om att se den ordinarie sjukvården som ett led i det förebyggande arbetet. Det står nu alldeles klart att om läkaren, eller för den delen övrig sjukvårdspersonal, i sitt möte med patienten också på ett naturligt sätt tar upp frågor om exempelvis alkohol eller tobak så lyssnar människor noggrannare på detta än om de får råd från någon annan.

Om vi kunde få alla läkare att i sina kontakter med patienten ta upp frågan om alkohol, om man befärar att det finns problem med för hög konsumtion, så skulle detta förmodligen få en väldigt stor effekt. På det sättet kan man, utan att det egentligen kostar särskilt mycket mer, få sjukvården att fungera lite mer strategiskt när det gäller väsentliga folkhälsoproblem.

Jag är inte beredd att svara på frågan om möjligheterna att lägga in hälsoundersökningar som mammografi under högkostnadsskyddet. Jag tror nämligen att vi just nu står inför sådana problem att de resurser som förs till sjukvården måste användas för att lösa sjukvårdens absolut akuta problem – brist på tillgänglighet i primärvården, brister i psykiatrin, brist när det gäller den medicinska medverkan i äldreomsorgen. Vi måste se till att vi kommer framåt på de här punkterna innan vi börjar diskutera andra problem.

När jag sade att de anhöriga får stöd var det därför att jag tolkade Rosita Runegrund som att samhället inte observerade anhörigvårdarnas situation. Det har samhället gjort!

Men om man diskuterar detta som ett folkhälsoproblem och ett stressproblem har vi samma uppfattningar. Jag ska gärna ta med mig detta. Jag har nämligen mött många anhörigvårdare som pekar på hur svårt det är att klara de krav man har som vårdare, att klara det övriga livet och att klara kontakterna med omvärlden. Det leder till en stressituation. Där finns det någonting att uppmärksamma, och det är inte alldeles säkert att det bara handlar om resursfrågor. Det handlar också om att ge ett socialt stöd och ett stöd i arbetet samt att uppmärksamma insatser. Jag är gärna beredd att ta med mig detta i det fortsatta arbetet.

Anf. 117 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Vad gäller rökning på restauranger hade det räckt att majoriteten hade stött vår folkhälsotion. Då hade vi fixat det redan för några veckor sedan.

När det gäller forskning om folkhälsa vill jag också lyfta fram den frågan något i mitt slutanförande. Jag tycker att den måste få nedslag i verkligheten. Vi kan inte gå omkring i 10–20 år och vara rädda för salt för att sedan upptäcka att det hade vi inte behövt vara! Det är förstås inget jättebra inslag för folkhälsostimulerande forskning.

Angående alkohol kan jag säga att det finns en primärvårdsenhet som jag har talat med och besökt. Där har man gjort studier kring alkoholrelaterade skador. Det gäller personer som hade upplevt problem, och som hade hög kolesterolhalt. En grupp fick återkommande komma tillbaka för kontroller, och en annan grupp fick bara den gängse informationen. Det visade sig att man sänkte dödligheten i infarkter med 50 %. I och med detta var man motiverad att hålla igen på sin alkoholkonsumtion. Detta var inte människor som hade drabbats av alkoholism, utan som låg i riskzonen. Detta visar att det går att förebygga mycket för oss, både till kropp och själ.

Vi får kanske fortsätta att prata om den icke materiella välfärden vid ett annat tillfälle. Jag tror att det kommer att betyda väldigt mycket för ministern, och även för mig. Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

19 § Svar på interpellation 1999/2000:291 om avgifterna i äldreomsorgen

Anf. 118 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Desirée Pethrus Engström har frågat mig om jag avser att komma med ett förslag avseende tak för avgifterna inom äldreomsorgen före sommaren samt på vilket sätt jag avser att ”stimulera” kommunerna att ställa upp på ett maxtak.

Under senare år har flera problem uppmärksammats när det gäller avgifterna inom kommunernas äldreomsorg. Det gäller bl.a. förbehållsbeloppet, nivån på de högsta avgifterna samt den ekonomiska situationen för make eller maka när den ena parten t.ex. flyttar till ett särskilt boende.

Regeringen tillsatte därför i oktober 1997 en utredning med uppdrag att bl.a. utreda avgifterna inom äldreomsorgen. Utredningen överlämnade till regeringen sitt slutbetänkande *Bo tryggt – betala rätt* (SOU 1999:33) våren 1999. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu vidare i Regeringskansliet.

När det gäller avgifterna inom kommunernas äldreomsorg är frågan om ett eventuellt tak en frågeställning. Det som bekymrar mig är att de befintliga reglerna i socialtjänstlagen avseende förbehållsbelopp och make eller makas ekonomiska situation inte tillämpas i många av landets kommuner. Det är inte rimligt att den som är i behov av kommunernas vård och omsorg, efter det att avgifterna är betalda ska behöva leva på samma nivå som, eller lägre än, nivån på försörjningsstödet, dvs. socialbidraget.

Som meddelades redan i budgetpropositionen inför år 2000 avser regeringen att återkomma till riksdagen under år 2000 när det gäller avgifterna inom äldreomsorgen.

Anf. 119 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag har i min interpellation ställt två frågor till socialministern, och jag vill tacka för svaret. Men tyvärr tycker jag inte att jag riktigt fått svar på de två frågorna.

Frågorna är: Kommer det ett förslag avseende maxtaxen för sommarerna? Och kan man tänka sig att stimulera kommunerna, precis som ministern har sagt vid något tillfälle, att ställa upp på förslaget om maxtaxe?

Enligt 19 § i socialtjänstlagen ska socialnämnderna verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt, under trygga förhållanden och med respekt för deras självbestämmande och integritet. Det är just detta med trygga förhållanden som verkligen kan ifrågasättas när det gäller avgifterna i äldreomsorgen.

År 1993 fick kommunerna genom en lagändring stor frihet att utforma avgifterna inom äldreomsorgen. Men på grund av kommunernas svåra ekonomiska läge har de alltmer skinnat pensionärerna på deras tillgångar. Man kan förstå att kommunerna behöver mer resurser till äldreomsorgen, men det får inte ske på ett godtyckligt sätt som i dag.

Progressiviteten i taxsystemen har ökat och avgiftstaken har höjts. En pensionär kan spara 100 000 kr netto på att flytta till en annan kommun.

Jag har en artikel här om en dam som i Falköping betalar 25 285 kr i månaden för det särskilda boendet. Det är ingen rimlig avgift, med tanke på att man på Öckerö betalar som mest 2 400 kr! Det kan inte vara en rimlig skillnad. Vi måste skydda våra medborgares rättigheter till trygghet och integritet. Det måste löna sig att spara till sin ålderdom. Jag anser inte att kommunerna ska bedriva fördelningspolitik – det ska staten göra.

Jag anser att riksdagen bör agera i frågan. Vi här i riksdagen ska naturligtvis respektera kommunernas självstyre, men vi måste också vara de som tar det övergripande ansvaret för att medborgarna behandlas någorlunda rättvist i hela landet.

En statlig utredning om att bo tryggt och betala rätt låter bra. Den har föreslagit ett maxtak på 1 200 kr i månaden inom äldreomsorgen, och att man har kvar ett förbehållsbelopp på minst 3 900 kr.

Socialstyrelsen har också uppmärksammat frågan och i en utredning lyft fram den.

Vi undrar nu: Vad kommer regeringen att göra i frågan?

Jag vill fråga socialministern om detta diskuteras i budgetförhandlingarna. Finns maxtaxa i äldreomsorgen med i de pågående budgetförhandlingarna med Vänsterpartiet och Miljöpartiet?

Går det inte att säga om ett förslag är på gång före sommaren?

Anf. 120 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Jag gick upp i den här debatten också.

I svaret som socialministern ger talar han om vad han bekymrar sig för, nämligen att de befintliga reglerna i socialtjänstlagen avseende förbehållsbelopp och make eller makas ekonomiska situation inte tillämpas i många av landets kommuner.

Jag har en fråga till socialministern, som han gärna får ta med sig. Jag vet att detta kanske inte riktigt ingår i den här interpellationsdebatten. Men det ingår i *Bo tryggt – betala rätt*. Det gäller de funktionshindrade.

Förtidspensionärer får högre pension än ålderspensionärer därför att de unga har högre levnadsomkostnader än de äldre. Det högre beloppet kommer från statskassan. De flesta kommuner gör ingen skillnad på äldre och yngre när de bestämmer taxor. Helt lagligt kan alltså en kommun tillgodogöra sig det högre beloppet, som staten betalar ut till de unga.

Socialministern får gärna ge sin syn på saken – jag är tacksam om jag kan få svar. Om inte, kan socialministern ta detta med sig. Hur man beräknar taxorna är nämligen en väldigt viktig fråga för de funktionshindrade.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 121 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Det är en smula lustfyllt att få två frågor. Den ena handlar om vad som står i budgeten, som ska presenteras den 15 april, och den andra om den proposition som vi har sagt ska komma under året, kommer före sommaren.

Jag tänker inte berätta vad som kommer i vårpropositionen den 15 april. Men det hoppas jag att vi ska få möjlighet att informera riksdagen om under sedvanliga former. Såvitt jag förstår kommer den att innehålla ganska mycket på det sociala området, och det kommer också, såvitt jag förstår, att vara en mycket ambitiös budget för att hävda Sveriges välfärd i framtiden.

När det gäller frågan om när propositionen med anledning av utredningen kommer, kan jag inte ge besked om det i dag. Det pågår ett beredningsarbete.

Det som jag emellertid skulle vilja uppmärksamma är följande problemställning. I vilka frågor ska staten ta över kommunernas ansvar? Om staten tar över kommunernas ansvar, ska vi då också ta över finansieringsansvaret? Det är den viktiga och grundläggande frågan. Om vi har en kommunal demokrati och tycker att det är ett värde i den kommunala demokratin, måste det innebära att vi ska kunna vända oss till kommunalpolitikerna och säga att de ska ta sitt ansvar och införa ett avgiftssystem som är rättvist och överskådligt och som inte innebär att människor känner otrygghet när de är i behov av vård eller omsorg.

Diskussionen nu handlar om i vilken mån vi ska reglera kommunernas avgifter. Då finns det tre alternativ. Om riksdagen fattar ett beslut om att bestämma vilka avgifter som ska tas ut, har man sannolikt en skyldighet att kompensera kommunerna, eftersom kommunerna då kan hävda att staten tar över ansvaret. Om man inte kompenserar kommunerna får vi bestämma oss för att den kommunala verksamheten och den kommunala demokratin blir beskuren på ytterligare ett område. Nästa möjlighet är, vilket jag har sagt, att vi överväger att hitta en form där man anger en norm och i stället hittar en möjlighet att stimulera kommunerna. Det är möjligt att det är en framkomlig väg.

Vilken av de här tre vägarna vi kommer att välja har vi inte tagit ställning till. Det redovisar vi när propositionen kommer.

Anf. 122 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag tror att det är oerhört viktigt att regeringen ser över pensionärernas hela situation. Många har det bra, men många har också mycket svårt att få ekonomin att gå ihop. När de äldre behöver vård och hjälp sliter många med frågan om de t.ex. ska sälja huset eller inte. Vad

är bäst för att det ska bli lite pengar över? På vissa håll när man beräknar avgifterna lägger man t.ex. taxeringsvärdet på huset uppe på inkomsten. För att en del inte ska få för höga avgifter rekommenderas de att sälja huset. Men har man sedan för mycket kapital kan man skinnas på det också. Hur pensionären än vänder och vrider sig har man på något sätt hamnat i klistret.

Många som har det lilla förbehållsbeloppet kvar och lever knappt kring socialbidragsnormen har det väldigt svårt. De får fundera på om de har råd att ta ut sin medicin, gå till doktorn, gå till tandläkaren eller kanske, som någon berättade, om de har råd att köpa en födelsedagspresent till barnbarnet. Det är många pensionärer som har det mycket svårt på äldre dagar. Jag tror att regeringen har mycket kvar att göra för att våra pensionärer ska kunna känna sig trygga i Sverige.

Om vi diskuterar kommunernas ekonomiska situation, innebär ett maxtak förstås minskade intäkter för många kommuner. Kommunerna har ett självstyre som ska respekteras. Det är viktigt. Det håller jag med om.

I Stockholms stad är taxorna inte onormalt höga. De här taxorna står egentligen inte för så stora inkomster till kommunerna. De står för 2–3 % av kostnaden i äldreomsorgen. Men de 10 miljoner netto som man skulle förlora i Stockholms stad på ett maxtak är kanske de 10 miljoner som kan användas till att förbättra kvaliteten i äldreomsorgen. Siffror pekar på att kommunsektorn kommer att förlora ungefär 600 miljoner kronor i intäkter enligt det här förslaget. Man har pratat om att kompensera dem med 140 miljoner. Men det räcker förmodligen inte. En del kommuner klarar det kanske, men många gör det inte. Vi har ju många som nu står i tur på kommunakuten.

I en intervju har socialministern sagt att han kan tänka sig ett stimulansbidrag till kommunerna. Jag har frågat hur det här skulle kunna se ut. Min fråga är: Kan socialministern här i kväll ge ett svar på hur kommunernas incitament skulle kunna se ut? Finns det någon antydning som socialministern skulle kunna ge på hur det skulle kunna se ut?

Anf. 123 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Nej, det kan jag inte av ett mycket enkelt skäl, nämligen att vi håller på att bereda frågan.

Jag tycker att det är ganska viktigt att också i den offentliga debatten försöka redovisa vilka avvägningar vi står inför. Jag tycker att det är besvärande att vi i alltför många frågor drar det kommunala ansvaret hit till det här huset. Om de politiska partierna i en kommun inte sköter sig eller inte uppträder på ett sätt som vi kan tycka är rimligt från olika utgångspunkter, är vi beredda att omedelbart dra ansvaret in till riksdagen. Jag tror att det är allvarligt. Jag tror att det är en allvarlig utveckling. Om vi på område efter område tar över ansvaret och reglerar verksamheten, blir vi också skyldiga att faktiskt finansiera verksamheten, och därmed minskar utrymmet för den kommunala demokratin.

En anständig äldrepolitik och ett anständigt avgiftssystem – och det rör faktiskt inte bara de äldre utan även de funktionshindrade, vilket är ett viktigt påpekande – är rimligtvis en fråga för fullmäktigeförsamling efter fullmäktigeförsamling. Det är där man ska utkräva ansvaret.

I och med att vi har fört diskussionen på det här sättet – och jag säger inte att det beror på det ena eller andra politiska partiet, utan det finns en tendens att vi snabbt lyfter in frågorna i Riksdagshuset – betyder det också att väldigt många människor som är engagerade i detta mycket snabbt säger att det blir riksdagens ansvar. Sedan blir vi skyldiga ett svar. Vad gör vi för att se till att inte kommunen x eller kommunen y tar ut fel avgifter? Sedan bestämmer vi oss för att det ska vi göra någonting åt.

Utredningen talar om förlorade intäkter på 600 miljoner. Sannolikt är de förlorade intäkterna runt 1 miljard, eller kanske rentav ännu mer. Om vi skulle bestämma oss för att tvinga samtliga kommuner att göra detta, kräver Kommunförbundet med all rätt att staten i så fall tar hela det ekonomiska ansvaret. Det är möjligt att det skulle kunna finnas ett sådant utrymme i framtiden, men det principiella problemet blir att vi därmed tar över hela ansvaret. Jag har sagt att det vore bättre att försöka stimulera kommunerna och betona att det är kommunernas ansvar. Så har man gjort i andra avgiftssammanhang tidigare, t.ex. när det gällde dagisavgifter på 80-talet. Det gäller att hitta en väg och ange en vilja från riksdagens sida samt att också ge en stimulans till de kommuner som väljer den här vägen. Det skulle vara ett sätt att behålla det kommunala ansvaret och ändå peka ut att det finns ett nationellt intresse av att man går i en viss riktning. De kommuner som inte vill detta av ett eller annat skäl, som tycker att en annan avgiftssättning är rimligare efter sin utgångspunkt, får göra det valet.

Men än en gång, detta är en fråga för en beredning som pågår. Vi ska så småningom återkomma. Då kan vi ge detaljer och tala om mer precist hur vi tänker gå till väga.

Anf. 124 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag skulle vilja poängtera att vi kristdemokrater hellre ser ett maxtak i äldreomsorgen än en maxtaxa i barnomsorgen. Vi tror att det är en riktig prioritering.

När det gäller detta att vi klampar in på kommunernas självstyre finns det en viktig rågång som vi måste hålla. Mycket handlar om att kommunerna haft ett svårt ekonomiskt läge. Vi har svårt att finansiera äldreomsorgen. Här har vi nog också mycket att fundera över framöver. Hur ska vi kunna finansiera äldreomsorgen i framtiden?

Jag tror inte att det var många kommuner som förstod hur stor andel sjukvård man skulle behöva i kommunernas verksamhet. I ädelreformen pratade man om att man skulle ta hem patienterna. Det var bara vanlig äldreomsorg i boendet. Man tappade helt bort den sjukvårdande delen. Det är tung sjukvård som många av våra kommuner bedriver i dag. Det är inte rimligt att vi inte tittar på hur det ska kunna finansieras. Läkarbemanningen är under all kritik. Det finns alldeles för få läkare och för få geriatriker inom äldreomsorgen.

Jag tror att vi har mycket att göra i det här avseendet. Och vi bör på riksdagsnivå driva frågorna om den framtida finansieringen av äldreomsorgen och om hur kommunerna ska klara det här utan att behöva skinna pensionärerna. Det här tycker jag är en viktig fråga. Fördelningspolitiken ska skötas härifrån och inte ute i kommunerna. Där måste det finnas ett rättvist system.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 125 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Det är bra att socialministern påpekar det här med det kommunala självstyret. Vi håller med helt och fullt om det. Och, precis som Desirée Pethrus Engström säger, ska fördelningspolitiken skötas här uppifrån.

Men när det gäller de funktionshindrade och LSS tycker jag ändå att det är riksdagens uppgift att följa upp hur lagen följs i kommunerna. Man har de funktionshindrade i de speciella boendeformerna. Det handlar om hur man beräknar hyran. Det är inte enbart en kommunal angelägenhet utan även en angelägenhet för oss att se hur man beräknar de gemensamma utrymmena. Är de en del av omvårdnaden? Man beräknar nämligen inte bara hyran på bostadsdelen utan också på andra utrymmen. Det är sådant som vi måste se på.

Sedan är det detta med det kommunala självstyret. Man pratar om maxtaxa i barnomsorgen och sådant. Regeringen initierar ändå mycket av det här och lägger det på kommunerna i stället för att ge de medel som de behöver för att det ska kunna bli en bra äldrepolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 1999/2000:276 om bilskrotningsdirektivet

Anf. 126 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Per-Richard Molén har frågat näringsministern vad han avser att göra för att retroaktiviteten i bilskrotningsdirektivet inte drabbar de svenska producenterna i större utsträckning än de övriga europeiska samt vad han avser att göra för att bilskrotningsmarknaden samt andrahandsmarknaden av reservdelar inte förstörs genom direktivet. Arbetsfördelningen inom regeringen är sådan att det är jag som ska besvara frågan.

Direktivförslaget om uttjänta fordon har behandlats i rådet och parlamentet sedan i augusti 1998. Sverige stod bakom den gemensamma ståndpunkt om direktivförslaget som antogs i rådet i juli 1999. I förslaget finns bl.a. regler om kostnadsfri inlämning av uttjänta fordon. Producenterna ska stå för alla eller en betydande del av kostnaderna för genomförandet av denna åtgärd. Detta gäller fr.o.m. år 2001 för nya bilar, och år 2006 för samtliga bilar.

Under hösten 1999 behandlades direktivförslaget i parlamentet. Parlamentet har lagt fram ett antal ändringsförslag bl.a. avseende bestämmelserna om producentansvar. Direktivet kan antas slutligt först då rådet och parlamentet är överens i frågan. Förmodligen kommer detta att ske via ett s.k. förlikningsförfarande. Det är därför inte möjligt att i dag redogöra för den slutgiltiga utformningen av direktivet.

Jag vill i detta sammanhang klargöra hur dagens svenska regler på området fungerar. Vi har i Sverige ett producentansvar för bilar sedan januari 1998. Producentansvaret innebär bl.a. att producenterna åläggs ett ekonomiskt ansvar för omhändertagande av bilar som registreras fr.o.m. den 1 januari 1998. När bilarna skrotas ska producenten se till att materi-

al och komponenter från bilarna återanvänds, återvinns eller tas om hand på ett annat miljömässigt godtagbart sätt.

Enligt Naturvårdsverket säger sig bilproducenterna arbeta hårt för att uppfylla sitt producentansvar. Ett nytt materialbolag – BIL Producentansvar Sverige AB – har bildats för att administrera verksamheten. Den 1 juni i år kommer Naturvårdsverket att till regeringen redovisa hur producenterna har nått upp till de nivåer för återanvändning och återvinning som anges i förordningen om producentansvar.

Därutöver har vi i Sverige sedan 1975 en bilskrotningsfond till vilken det betalas en avgift. Denna avgift finansierar en premie som betalas ut till bilägaren vid skrotning av bilen. I praktiken kvittas premien mot kostnaderna för omhändertagandet. Detta gäller i dag alla bilar.

Stora delar av direktivförslaget överensstämmer med den svenska lagstiftningen på området. Vi har visserligen inget ekonomiskt ansvar för bilar registrerade före 1998, men för dessa har vi en bilskrotningspremie som i dag täcker delar av skrotningskostnaden.

När det gäller åldern på den svenska bilparken kan jag konstatera att det stämmer att den genomsnittliga åldern på den svenska bilparken har varit och fortfarande är hög. Men vi kan i dag se en nedgång av snittåldern. Denna kan förklaras av den ökade nybilsförsäljningen.

Jag anser att ett producentansvar på såväl nationell nivå som EU-nivå bör vara så utformat att det erbjuder möjligheter till sund konkurrens. Vid införandet av producentansvar för bilar i Sverige ansåg regeringen att möjligheterna till konkurrens om uttjänta bilar inte får hämmas av regleringen av producenternas ansvar. Detta förhållande ändras inte vid införande av producentansvar på europeisk nivå. När det gäller andrahandsmarknaden för reservdelar så syftar ju direktivet till att främja återanvändning, materialåtervinning och återvinning av fordon och deras komponenter. En ökad återanvändning gynnar naturligtvis en andrahandsmarknad för reservdelar.

Anf. 127 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Det känns lite egendomligt men kanske också lite fascinerande att sju minuter i nio på kvällen diskutera någonting som heter EU:s bilskrotningsdirektiv. Sådant är livet emellanåt. Jag hoppades givetvis att svaret och diskussionen skulle kunna komma vid ett något lämpligare eller tidigare tillfälle på dagen.

Jag vill tacka miljöministern för ett mycket fylligt svar. Jag kan konstatera att vi har en ganska stor samsyn i den här frågan. Det finns egentligen ingen större anledning att ta upp tiden för en längre diskussion. Men det kanske ändå finns motiv för att understryka att det för Sveriges del är angeläget att medlemsstaterna inom ramen för EU får rätt att själva besluta hur återvinning och skrotning ska genomföras. Det finns ju stora lokala och regionala skillnader mellan EU:s länder och olika strukturer när det gäller handel med begagnade bildelar och hantering av skrotade bilar. Det tycker jag att man ska ta hänsyn till.

Samtidigt bör man givetvis vara medveten om att den här förändringen och det här direktivet, som i sig är ett led i en förbättrad miljö, leder till att de som är verksamma som bildemonterare kommer att minska i antal. De som sedan återstår kommer av naturliga skäl att tvingas till en hel del investeringar för att ta till vara olja, krockkuddar och mycket

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

annat som kräver viss hänsyn och försiktighet. När det blir en situation med färre bildemonterare tror jag att det kan vara av ganska stort värde om man från regeringens sida vid den här omställningen kan medverka till – jag tänker inte på bidrag eller något sådant – att de kan utveckla någon form av Internetsystem. Då har man som konsument möjlighet att på en andrahandsmarknad, via Internet, komma i kontakt med en bildemonterare som kan tillhandahålla just den pryl som man behöver för att rusta upp sin bil. Det här är nog mera angeläget i och med att jag har en känsla av att det kanske är mest i inlandet som bildemonterarna kommer att försvinna. De flesta kommer att finnas i de mera expansiva storstadsregionerna.

En annan fråga gäller retroaktiviteten. Den berördes relativt marginellt i svaret. Det må så vara. Man kanske löser det här lite grann med de konkurrenslagar som finns.

Det finns anledning att titta lite grann på Bilskrotningsfonden. Man har samlat på sig rätt mycket pengar under årens lopp. Det finns en bilskrotningsfond på 750–800 miljoner kronor som hela tiden har stått utan någon form av ränteintäkter. Jag tycker trots allt att det är lite stötande att staten ska tjäna pengar på en bilskrotningsfond som ändå ska lösa en lång rad problem med bilskrot både ute i naturen och lite överallt.

Därmed vill jag än en gång tacka miljöministern för det här svaret.

Anf. 128 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Jag känner inte heller något påträngande behov av att förlänga debatten mer än nödvändigt. Men jag vill ändå säga några saker med anledning av Per-Richard Moléns inlägg.

För det första får vi inte glömma att det här är ett stort och viktigt miljöproblem. Vi har hanterat det på ett, som jag tycker, ganska bra och smidigt sätt i Sverige. I Europa skrotas varje år 9 miljoner bilar. Ibland på bra sätt, men naturligtvis också ofta på sätt som ökar miljöskulden i naturen.

För det andra finns det i dag en oklarhet om hur direktivet kommer att utvecklas i och med att Europaparlamentet har fattat ett beslut som inte stämmer riktigt med ministerrådets uppfattning. Det har dessutom visat sig vara ganska svårt att få klarhet i hur beslutet ska tolkas. Jag kommer på torsdag tillsammans med mina kolleger att i ministerrådet få en redovisning av hur kommissionen tolkar parlamentets beslut. Därefter blir det naturligtvis aktuellt att hitta ett bra sätt att få den vid det här laget ganska långvariga diskussionen om ett nytt direktiv till något slags slutpunkt.

Per-Richard Molén befarade att det skulle bli färre bildemonterare. Det är klart att det i ett producentansvar av det slag som vi nu diskuterar inom EU kan finnas risker att man på olika sätt stör konkurrensen när det gäller reservdelar från gamla bilar. Här måste vi naturligtvis följa utvecklingen noggrant, och det finns självfallet möjligheter för oss att påverka utvecklingen politiskt när vi ser hur bilindustrin väljer att hantera det producentansvar man nu betros med och får ta ansvaret för.

I det sammanhanget tror jag säkert att ett Internetsystem för att hitta rätt reservdel till sin bil kan vara användbart.

Slutligen förvånar det mig om det skulle vara så att bilskrotningsfonden inte har ränta på sin behållning. Jag utgår från att den måste placera sina pengar på ett sätt som ger en hygglig avkastning.

Vi har dessutom ett förslag från Ekonomistyrningsverket, som har fått titta närmare på den situation vi har i dag, om att höja skrotningspremierna. Det hänger ihop med att skrotningskostnaderna i dag i regel överstiger premierna, vilket ju inte har varit meningen. Jag utgår från att det blir möjligt för oss att ganska snart lägga fram ett förslag om höjda premier. Då kan det kanske vara bra att ha en behållning i fonden som stöd för detta.

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 129 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Just när det gäller bilskrotningspremien är situationen den att avgifterna tillförs den statliga bilskrotningsfonden sedan den 1 januari 1995 och administreras av Vägverket. Fonden tillgodoräknas ingen ränta enligt Riksdagens utredningstjänst.

En annan sak som jag kom att tänka på i samband med vårt samtal är att som situationen nu är betalar man som köpare av en bil en bilskrotningspremie på 700 kr. Det är inbakat i själva priset. Samtidigt är producenterna av bilar från den 1 januari 1998 också skyldiga att reservera ett visst belopp. Det innebär egentligen att vi som konsument betalar två gånger för att en gång få våra bilar skrotade.

Det finns kanske anledning för miljöministern att, förutom att man kan påföra ränta på bilskrotningsfonden, beakta detta framöver.

Tack!

Anf. 130 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Om det är rätt som Per-Richard Molén säger angående räntan, och det betvivlar jag självklart inte, kan vi ändå trösta oss med att det i så fall är Vägverket som får räntan. Vi kan väl enas om att även Vägverket har en och annan för bilisterna viktig uppgift.

När det gäller det nuvarande producentansvaret för bilar i Sverige har det tagits ut en avgift på försålda bilar som gått till fonden, varifrån man betalar ut en bilskrotningspremie som i princip ska täcka kostnaderna för bilskrotningen, så att det inte ska vara en ekonomisk kostnad för bilägaren att lämna bilen till bilskrotning.

Sedan vi införde producentansvar för bilar är det ju bilförsäljarens ansvar att sätta av pengar. På de bilar som säljs enligt det ansvaret utgår jag från att det inte dessutom tas ut en bilskrotningsavgift.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på interpellation 1999/2000:288 om återvinningsburkar

Anf. 131 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Även burkar, inte bara bilar, ska återvinnas. Ragnwi Marcelind – nu hoppas jag att jag uttalar det vackra namnet på ett riktigt sätt – har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att öka miljömedvetandet hos konsumenten gällande burkar av olika slag och deras inlämningsställen. Vidare har hon frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska mängden av burkar som hamnar direkt på soptippen och vad jag avser att vidta för åtgärder för att underlätta för konsumenten

att lämna in burkarna till Metallkretsen. Avslutningsvis undrar hon om jag är beredd att tillsätta en utredning för att komma till rätta med problemet som finns runt hanterandet av burkar, så att det blir enkelt för människor att leva upp till kretsloppssamhällets intentioner, och vilka åtgärder som jag kommer att vidta för att komma till rätta med problemet av svartimport och momsiffel vid burkhandel från utlandet.

Det svenska retur- och pantsystemet för aluminiumburkar infördes efter ett beslut i riksdagen år 1982. Syftet med systemet var att främja utvecklingen av förpackningssystem som är resurs- och energisnåla och som samtidigt medför minsta möjliga olägenhet från nedskräpnings- och andra miljösynpunkter. Genom att införa en pantavgift skulle incitamentet öka för konsumenten att lämna tillbaka burken när den blivit tom. Pantsystemet administreras och drivs av Svenska Returpack AB. Hösten 1994 infördes ett producentansvar för förpackningar för att främja miljöanpassningen av förpackningarna. Materialbolaget Metallkretsen AB sköter insamlingen och omhändertagandet av metallförpackningar.

I samband med att Sverige blev medlem av EU förändrades reglerna för privatimport av burkar. Detta har medfört att en stor mängd burkar som inte omfattas av det svenska pantsystemet har kommit till Sverige. Dessa burkar omfattas av producentansvaret och samlas in av Metallkretsen.

Miljömedvetandet hos konsumenterna har ökat under de senaste åren, inte bara när det gäller hanteringen av burkar utan i allmänhet. Jag är medveten om att det kan vara förvirrande för konsumenten med olika hanteringssystem för burkar. Informationen till konsumenterna är därför viktig. Under våren 1999 träffade jag representanter för materialbolagen, kommunerna och Naturvårdsverket för att bl.a. diskutera den praktiska tillämpningen av producentansvaret. En av punkterna som jag då lyfte fram var informationen till hushållen. Mötena resulterade i ett handlingsprogram från Förpackningsinsamlingen, som bl.a. riktar in sig på att förbättra informationen till hushållen.

När det gäller pantsystemet genomför Returpack för närvarande en kampanj där varje svensktillverkad burk som ingår i pantsystemet präglas med texten ”pant 50 öre”. Avsikten med kampanjen är att tydliggöra att burkarna ska återlämnas i returautomaterna för återvinning.

För att minska mängden burkar men också annat avfall som hamnar på soptippen har regeringen vidtagit flera åtgärder. När det gäller burkarna är det främst införandet av pantsystemet och producentansvaret för förpackningar som jag vill nämna.

För att underlätta för konsumenten att lämna burkar utan pant till Metallkretsen är det nödvändigt att insamlingssystemen är lättillgängliga för konsumenten. Förordningen om producentansvar för förpackningar innehåller inte någon detaljreglering om hur detta ska gå till i praktiken. I samband med mitt möte med representanter från materialbolagen m.fl., som jag nämnde tidigare, tog jag upp även denna fråga. Det resulterade i att Förpackningsinsamlingen försöker att förbättra möjligheterna till fastighetsnära insamling genom att erbjuda fler entreprenörer möjligheten att samla in förpackningsmaterial.

När det gäller efterlevnaden av lagstiftningen på förpackningsområdet har Naturvårdsverket i uppdrag att följa upp de nivåer av återanvändning och återvinning som producenterna har nått upp till. I uppdraget

ingår dessutom att vid behov lämna förslag till nödvändiga ändringar i regelverket. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 juni 2000. Jag har därutöver för avsikt att genomföra en bred översyn av producentansvarssystemen.

Problemet med svartimport och momsffiffel vid burkhandel från utlandet innebär ytterligare svårigheter för konsumenterna, men också en konkurrensnackdel för de företag som följer lagstiftningen. Vid dessa problem är det naturligtvis viktigt att tillsynen fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Anf. 132 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Till skillnad från Per-Richard Molén tycker jag att det är väldigt spännande att få debattera ett sådant intressant ämne vid denna tidpunkt på dygnet. Jag tackar Kjell Larsson för svaret på min interpellation.

Svaret är mycket teoretiskt formulerat och är som jag ser det ganska långt bort från den verklighet som både konsumenter och producenter lever i. Det andas också en övertro på konsumentansvaret och producentansvarets betydelse i vardagen.

Först vill jag repetera vilka burkar det är jag talar om. Av totalt 900 miljoner aluminiumburkar är det 10 miljoner aluminiumburkar som aldrig återvinns – trots pantsystem. Dessutom beräknas det finnas 100 miljoner importerade aluminiumburkar per år av vilka endast 35 miljoner återvinns. Enligt Returpack finns också en handel med ca 50 miljoner stålburkar per år. Totalt är det 215 miljoner burkar av aluminium och stål som inte återvinns. Det är ett jätteproblem.

Jag skulle vilja lyfta fram några exempel ur vardagen. Då det gäller burkar och möjlighet till pantning vet ministern att det handlar om de burkar som ingår i retursystemet. Det avgörs med en kodning. Konsumenten kontrollerar inte kodningen innan köpet och knappast innan han går till affären för att panta. Det är först då pantapparaten spottar tillbaka burkarna som konsumenten reagerar. Vad händer då med den miljömedvetne konsumenten? Tar han med sig en eller flera kassar opantbara burkar tillbaka hem? Nej, den undersökning jag har genomfört i Gävle visar att konsumenten slänger de opantbara burkarna i sopsäcken i affären.

Under tre veckor i november 1997 ställde Kristdemokraterna i Gävle ut tio insamlingsstunnor i tio olika butiker i Gävle. Vi samlade in 15 000 opantbara burkar på tre veckor i tio affärer utan något bidrag till konsumenten! Affärsinnehavarna säger att detta är ett jätteproblem. De har inte tid att varje kväll stå och sortera sopsäcken för att plocka bort burkar utan låter dem följa med i sophämtningen.

Det är också ett stort problem när konsumenten saknar information om de icke pantbara burkarna. Det handlingsprogram som jag förmodar miljöministern hänvisar till i svaret är ”20-punktsprogrammet” där målet är att få avtal med samtliga kommuner kring återvinningsstationer. Men är det inte lite naivt av miljöministern att förvänta sig att denna miljömedvetenhet hos konsumenten ska leda till att han släpar hem en eller två kassar opantbara burkar för att sedan frakta runt dem i kommunen till Metallkretsens insamlingsigloor? Vore det inte mer rimligt för folk att få

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

lämna sina burkar i butiken och att ett annat system infördes där handla-
ren kunde omhänderta dessa burkar?

När det gäller hur nära folk ska ha till sina insamlingsställen har
materialbolagen gemensamt gått ut med att ska vara en insamlingsenhet
per 1 200 invånare och i glesbygd en butiksnära enhet där butiken ska ha
minst 500 kunder.

I Gävle, som har kommit förhållandevis långt med detta, finns 110 re-
turplatser och 16 igloor. Trots det samlade vi in 15 000 burkar på tre
veckor på tio butiker! Vad säger det oss, Kjell Larsson? Vi kan inte lita
blint på konsumentansvaret och absolut inte Kjell Larsson som miljömi-
nister och med ansvar för Sveriges miljö.

Anf. 133 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Jag får väl först tacka så mycket för er insamlingsaktivi-
tet i Gävle. Jag gläder mig i det avseendet åt att det finns kristdemokrater
över hela Sverige. Jag räknar med fortsatta stora ansträngningar för att
hjälpa oss att klara problemet.

Om man räknar de burkar som inte omhändertas – med den osäkerhet
som finns i talen – blir det ett stort antal. Bakom ligger det faktum att vi
under ett decennium har ökat återvinningen av den typen av material
dramatiskt. Det är nu höga siffror när det gäller omhändertagande av
burkar. Det är naturligtvis mycket kvar att göra.

Jag är inte alls nöjd, och jag förlitar mig inte alls till hundra procent
på att de nuvarande systemen och det nuvarande konsumentmedvetandet
ska räcka till för att fortsätta att ta oss fram mot ett mål där i princip allt
material av det slaget återvinns. Det är därför vi har tagit dessa kontakter
med materialbolagen för att få förpackningsinsamlingen att fungera ännu
bättre. Det är därför jag inom någon vecka kommer att tillsätta en utred-
ning som förutsättningslöst kommer att utvärdera producentansvaret på
olika områden i Sverige, inklusive förpackningsinsamlingen, för att se
om vi kan hitta vägar som innebär ytterligare förbättringar och incita-
ment till producenterna att göra bättre förpackningar, ytterligare förbät-
tringar att göra systemen mer konsumentnära och konsumentvänliga. Det
ska bli lättare och naturligare att använda sig av dem. Dessutom ska
utredningen se på en del andra problem i sammanhanget, t.ex. den ned-
skräpning vi ofta ser omkring återvinningsstationerna.

Jag ser utvärderingen och de förslag som den kommer att leda till
som ett bra, naturligt sätt att ytterligare förbättra återvinningen i Sverige.

Aluminiumburkar som lämnas in i affärerna och som inte ger rätt till
pant tas ändå om hand av affärerna. Det är i alla fall den upplysning jag
har fått. Jag tror att det vid det här laget är få konsumenter som bär van-
liga plåtburkar tillbaka till affärerna. De flesta har lärt sig att de inte kan
läggas där. Plåtburkar hamnar – hoppas jag – i de flesta fallen i material-
återvinningen.

Anf. 134 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Jag kan tala om för miljöministern att man bär t.o.m.
plåtburkar till butiken. Det är svårt att avgöra vad som är plåt och alumi-
nium. Det kan vara så att en aluminiumburk med en ögla av plåt inte
ingår i systemet och därmed inte har den kodning som behövs för att den
ska tas emot av apparaten. Det är sorgligt att se så många säckar. När vi

gjorde undersökningen i Gävle fick vi rycka ut kväll efter kväll och hämta säckar från 150-literstunnan. Vi var helt chockade över resultatet att det var så många burkar som inte var pantbara.

Det handlar också om att ta ansvar för det material vi har. Själva hemligheten med producentansvaret är att ta till vara och återvinna så mycket som möjligt av det som finns. Ungefär 40 % av allt stål som produceras i världen kommer från återvunnet järnskrot. Den höga återvinningsandelen beror på att man sparar 75 % energi jämfört med att göra stål från malm. Återvunna plåtförpackningar har flera olika användningsområden. Det kan bli nya förpackningar, bilmotorer, byggnader, järnvägar, broar. Det kan också användas till att göra kylskåp, tvättmaskiner och spisar. Vi kastar ofta de små stålförpackningarna i soporna. Skulle vi lämna alla kapsyler till återvinning skulle vi kunna göra lika mycket stål som behövs till 2 200 personbilar varje år. I dag återvinns 71 % av alla stålförpackningar.

Jag vet inte vad miljöministern tror, men hur många bilar kastas på soptippen på grund av saknad information eller dåliga insamlingsmöjligheter? Jag tycker inte att det är det absolut värsta. Det värsta var när jag fick Naturvårdsverkets svar på min fråga om vad som händer med miljön.

Verket säger att aluminium rostar långsamt, och därmed lakas inga miljöfarliga ämnen ut på ett par hundra år. Då lever inte jag, så jag behöver inte ta ansvar för det. Men jag anser inte att det är en ansvarig miljöpolitik, och det tror jag inte heller att miljöministern tycker. Angående stålburkar säger Naturvårdsverket att de rostar snabbt, och järnoxid och hydroxid bildas. Men detta anses inte orsaka några större bekymmer. Vad är det då som är stora bekymmer?

När det gäller att färgen på burkarna löses upp efter en tid är Naturvårdsverket osäkert på hur de kemiska ämnena och färgen påverkar miljön. Är det inte hög tid att ta alla burkarna i naturen, 215 miljoner burkar, och försöka se till att kontrollera vilka konsekvenser som detta får för miljön?

Efter Gävles cityfest förra sommaren var det en ganska rolig händelse. Det var två små skolgrabbar som hade samlat ihop massvis med säckar med tomburkar, och de hade bett pappan komma med släpkärran för att åka till affären. De trodde att de skulle tjäna en rejäl hacka med pengar på burkarna. Det visade sig att det var bara en liten del av burkarna som gick att panta, därför att handlarna på den stora cityfesten hade väl importerat eller tagit in burkarna illegalt. Det fanns alltså inget ansvar från producentens sida. Grabbarna blev besvikna; de tjänade ju inga pengar. Man körde burkarna till soptippen, enligt pappan.

Det här är alarmerande, och det ger fel signaler. Samtidigt som vi talar om vikten av konsumentansvar, vikten av källsortering och vikten av att värna om miljön har vi kanske 215 miljoner burkar ute i vår natur.

Anf. 135 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Jag blir alldeles överväldigad, glad, lycklig och varm inombords av all den entusiasm som Ragnwi Marcelind utvecklar när det gäller den här frågan. Det är jättebra. Det är massvis med konkreta exempel på att det borde återvinnas på ett betydligt bättre sätt. Jag ser det som jättepositivt med tanke på att mycket av återvinningen är utsatt för

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

en motkampanj, där många säger att det kanske inte är så nödvändigt att återvinna och att man inte tjänar någonting på det.

Jag har här fått ytterligare stöd för att det är viktigt att försöka återvinna och att det finns stora vinster att göra energimässigt och miljömässigt, inte minst när det gäller återvinning av aluminium och plåt av olika slag.

Jag tror att vi i grunden är överens om att återvinningen har förbättrats och att vi återvinner mer och mer. Vi har mycket kvar att göra, och vi måste hitta bra sätt att göra det på.

Jag kommer att tillsätta en utredning inom kort för att förutsättningslöst titta på hur vi kan förbättra det här ytterligare.

Jag har inte upplevt att Ragnwi Marcelind, i varje fall inte i den här debatten, har haft några andra konkreta förslag på vilka förändringar man skulle göra.

Det gäller att hitta system som är lockande för människor, som stimulerar människors ofta starka egna vilja att göra insatser för miljön och när det gäller att återvinna materialen. Jag tror att fler och fler människor känner att vi måste vara försiktigare med resurserna på jorden. Vi måste då också återvinna på ett helt annat sätt än tidigare.

När det gäller Naturvårdsverket har jag inte läst just det yttrande som Ragnwi Marcelind har fått, men jag vet säkert att denna min viktigaste myndighet inte tycker att det är bra att slänga vare sig plåtburkar eller aluminiumburkar på soptippen eller kasta dem i naturen. Man är också en stark medarbetare till oss i kampen för en ökad återvinning.

Anf. 136 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Engagemanget finns därför att jag vill värna om den miljö som jag menar att vi bara har fått låna av våra barn. Därför tycker jag att det är viktigt och angeläget att ha en tydlig miljöpolitik.

När det gäller Naturvårdsverket är det ett skriftligt svar som jag har fått på de frågor som jag har ställt.

När det gäller konkreta förslag från min sida är det precis det som jag försöker få Kjell Larsson att förstå: vi kan inte ha den naiva tron att konsumenterna har det här fantastiska ansvaret att de släpar två kassar från butiken för att åka ut och leta efter Metallkretsens behållare. Vi måste göra det möjligt för konsumenten att på ett enkelt sätt börja redan i affären. Vi kristdemokrater gjorde detta i Gävle. Det fanns en tunna där, och när burken spottades ut från returapparaten var det självklart att lägga den i tunnan.

Om man kunde hitta vägar som gjorde det möjligt för konsumenterna att på ett enkelt sätt hålla på med källsortering och sortera för miljön farliga produkter och sortera bort dem skulle de göra det. Man kan inte heller ställa kravet på handlarna att de varje kväll ska stå och plocka ur och sortera ur dessa säckar. Man får förstå att de knyter ihop säcken och slänger den, därför att de har varken tid eller ork att genomföra detta.

Jag är glad över att vi har fått i gång den här debatten. Det är bra att vi tillsätter utredningar. Egentligen är jag emot det, för det är så lätt att säga att vi tillsätter en utredning. Det här måste fokuseras på problematiken med 215 miljoner burkar – jag återkommer till det. Det är ingen liten mängd burkar. Vad får det för konsekvenser för miljön?

Jag ska följa frågan. Jag ska följa hur Kjell Larsson arbetar vidare med frågan. Jag är övertygad om att vi allesammans kommer att inse att vi måste förenkla systemen för att göra det möjligt att ta till vara de här burkarna. Tack för mig!

Prot.
1999/2000:87
28 mars

Anf. 137 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Jag ser verkligen fram emot att Ragnwi Marcelind följer den här frågan. Jag ska känna andedräkten flåsande i nacken på mig hela tiden och göra allt vad jag kan.

Syftet med det jag har gjort hittills är att åstadkomma den typen av förenklingar av systemet som vi är överens om behöver göras för att underlätta för människor att i ännu högre grad delta i återvinningen. Det var det som mina kontakter med materialbolagen syftade till, och det är också det som den utredning kommer att syfta till som jag kommer att tillsätta inom kort.

Jag hoppas att vi så småningom blir överens om att den här debatten och de kontakter som jag har tagit kommer att leda till enklare, bättre och smartare system som också ger ett bättre resultat, inte minst när det gäller att återvinna burken.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

22 § Svar på interpellation 1999/2000:289 om MK1-diesel

Anf. 138 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Johnny Gylling har frågat mig vilken miljöanalys som ligger till grund för den senaste höjningen av dieselskatten samt om jag avser att arbeta för en omvärdering av synen på svensk MK1-diesel efter de senaste rönen om svensk diesel kontra utländsk.

Vidare har Gylling frågat mig om vilka initiativ jag kommer att ta för att skapa en efterfrågan av teknik- och bränsleutveckling på transportmarknaden som fördel för miljön.

Gylling har slutligen frågat mig om vilka initiativ jag avser att ta för att ge lantbrukarna, åkerinäringen samt privatbilisterna besked om framtida åtgärder rörande MK1-diesel så att de kan göra kloka investeringar i framtiden.

Jag vill inledningsvis konstatera att forskningen om dieselfordons miljöeffekter är omfattande både i Sverige och i utlandet. Den ger belägg för en allmänt restriktiv syn på användning av dieselfordon.

De utsläppskrav lagstiftningen ställer på dieselmotorer är lindrigare än de krav som ställs på motsvarande bensindrivna bilar. Anledningen till detta är att dieselmotorernas emissionsprestanda fortfarande är sämre än den bensindrivna bilens – även om den förbättrats betydligt. På sikt kan ny teknik komma att likställa diesel- och bensindrivna bilar emissionsprestanda. Mot bakgrund av det föreslog Kommunikationskommittén i sitt slutbetänkande *Ny kurs i trafikpolitiken* (1997:35) om en höjning av dieselskatten för att neutralisera den negativa miljöpåverkan som utsläpp från dieselfordon åstadkommer.

Genom miljöklasssystemet för fordonsbränslen premieras den bästa dieseloljan, miljöklass 1-diesel (MK1), genom att energiskatten är 53 öre per liter lägre än för den sämsta dieseloljan, MK3. MK1-diesel är världens bästa dieselbränsle för fordon, med bl.a. en svavelhalt om 10 ppm (*parts per million*). Den utgör ca 90 % av försäljningen i Sverige. Marknaden har skapats genom miljöklasssystemet, som infördes redan 1991.

Sverige och Finland har gemensamt låtit utföra en utredning som visar hur vi genom skattedifferentiering på kort tid lyckades införa miljöanpassade bränslen. Utredningen gjordes för att vi skulle kunna dela med oss till andra EU-länder av våra erfarenheter. Storbritannien har nyligen infört en lägre skatt på sin s.k. citydiesel och har samtidigt höjt den underliggande skatten på dieselolja, som nu är högre än dieselskatten i Sverige. Även Norge och Schweiz har högre skatt på dieselolja än vad vi har i Sverige.

Jag vill i sammanhanget även nämna att Tyskland har aviserat att vidta fyra successiva höjningar av skatten på diesel och bensin om 6 *pfenning* (ca 26 öre) per liter samtidigt som lågsvavliga bränslen införs. Dessa lågsvavliga bränslen beskattas lägre. En höjning av energiskatten på diesel med 25 öre torde därför inte utgöra samma risk för att en skillnad i dieselpreis mellan Sverige och våra grannländer blir så stor att tankningen utomlands ökar markant.

Dieselskvaliteten förbättras successivt i våra grannländer. Flera länder avser att använda ekonomiska incitament för att i förtid införa diesel som uppfyller EU:s krav för år 2005, vilket är jämförbart med kraven för svensk miljöklass 2. Slutsatsen är att Sverige visserligen fortfarande kommer att ha bättre dieselbränslen än grannländerna, men skillnaden minskar. Jag vill framhålla att Sverige mycket aktivt har drivit krav om förbättrade bränslen inom EU och kommer att fortsätta driva dem när så är möjligt.

Vidare avser regeringen att tillsammans med bilindustrin främja utvecklingen av mer miljöanpassade fordon i ett sexårigt samverkansprogram som innehåller ett antal olika forsknings- och utvecklingsområden. Staten har för detta ändamål avsatt 500 miljoner kronor.

Härutöver åtnjuter ett antal pilotprojekt skattebefrielse för användning av olika alternativa drivmedel.

Avsikten är att även i fortsättningen premiera de bättre bränslena genom att ha en lägre skattesats för dessa.

Anf. 139 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Orsaken till min interpellation är främst det besvärliga läget för två av Sveriges viktiga näringar: åkerinäringen och lantbruksnäringen. Jag har valt att vända mig inte till näringsministern utan till miljöministern för att få klarhet i vad som egentligen legat till grund för regeringens höjning av dieselskatten – omsorg om miljön eller helt enkelt bara en ökad intäkt för statskassan. Jag tackar därför miljöministern för det svar som jag har fått.

Låt mig ge en kort bakgrund till mina frågor och till min kritik mot dieselskatteshöjningen.

För det första kan inte lantbrukarna köra mindre på åkrarna eller i skogen. Vilka alternativ ska de välja i dag, om inte sina dieseldrivna traktorer och skördare?

För det andra undrar många privatbilister hur statsmakterna ser på bensin- kontra dieslbilen framöver. Ska man välja det ena eller det andra? När finns det alternativa drivmedel eller miljöbilar på marknaden som även är ekonomiskt fördelaktiga för den enskilde?

För det tredje inverkar den höjda dieselskatten negativt på den svenska åkerinäringen, som egentligen i stället borde uppmuntras för sina framsteg på miljöområdet.

Ett exempel på detta kan läsas i Finanstidningen från den 24 mars. Där står att EU-kommissionären Margot Wallström delade ut miljöpriset för utmärkt miljöledarskap till åkeriägare Thomas Sandström från Växjö. Han bestämde sig för att byta diesel, till miljöklass 1, trots att han visste om att det är ett sämre energiinnehåll i denna diesel och att han skulle få klagomål från sina chaufförer.

Tidningen Trailer, som jag nämnt i min interpellation, har låtit göra en miljöanalys av diesel från fyra länder: Polen, Tyskland, Danmark och Sverige. I nummer 4 från år 2000 presenteras ytterligare resultat från SP – Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut – som vidimerar att energiinnehållet är drygt 2 % sämre i den svenska miljöklass 1-dieseln än i de tre övriga ländernas diesel. Det betyder att det förutom att det blir höjd skatt går åt mera diesel för den som vill använda miljöklass 1-diesel.

Lägger man detta till det utsatta konkurrensläge som svenska åkare har gentemot åkare från utlandet så inser man lätt att dieselskattehöjningen kan vara droppen som får bägaren att rinna över för svensk åkerinäring.

Flera åkerier i mitt hemlän Blekinge, t.ex. Karlshamns Expressbyrå och Foodtankers, är mycket ambitiösa på miljösidan, men kostnadsläget gör att de i stället för att växa här i Sverige etablerar sig mer och mer utomlands på andra sidan Östersjön.

Tänker man sedan på vilken slags diesel som tankas i Tyskland, Danmark och Polen och som sedan släpps ut här i Sverige borde också regeringen inse att den svenska MK1-dieseln vore att föredra.

Trailers miljöanalys visar på radikalt högre siffror för de andra ländernas diesel. Medan den svenska dieseln innehöll 5 ppm svavel innehöll Polens hela 240 ppm, dvs. 48 gånger mer. Motsvarande gäller för polyaromatiska kolväten. Där var den polska dieseln 50 gånger värre än den svenska.

Det är bra att andra länder förbättrar kvaliteten på sin diesel och beskattar den lågsvavliga dieseln bättre, men det dröjer så länge innan man kommer ned till EU:s gränser.

Om jag ska sammanfatta ministrarnas svar på mina frågor, herr talman, vill jag säga så här:

1. Det förelåg ingen särskild miljöanalys från regeringens sida till grund för den senaste höjningen av dieselskatten.
2. Ministern avser inte att omvärdera sin syn på dieseln.
3. Ministrarnas initiativ för att skapa efterfrågan är de 500 miljonerna.
4. Lantbrukarna, åkerinäringen och privatbilisterna har inga lättnader att vänta när det gäller dieselskatten.

Är det rätt uppfattat?

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 140 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Det är inte mycket idé att svara på interpellationer när ens svar blir så totalt missuppfattade.

Det finns en miljöanalys och hälsoanalys som ligger bakom detta. Vi har det senaste året nåtts av en del ganska skrämmande resultat när det gäller dieseln och framför allt de små partiklarnas effekter på hälsan. Den avvägning vi måste göra mellan dieselskatt och skatt på vanlig bensin och också mellan beskattningen av fordonsbränslen i Sverige och i omvärlden fick ändras lite marginellt. Det är den marginella förändring som denna 25-öring representerar. Den har i högsta grad stöd i miljö- och hälsobedömningar.

Detta är naturligtvis en avvägning. Om den svenska miljöpolitikens främsta syfte var att se till att de svenska fordonsbränslena skulle vara konkurrenskraftiga gentemot polska bränslen hade vi fått lägga ned väldigt många av våra ambitioner på detta område. Så kan vi ju inte arbeta, utan vi måste göra en avvägning. Hur stor är risken för att dåliga i detta fall polska bränslen kommer till användning i Sverige om vi höjer dieselskatten ganska marginellt? Hur stora är miljöeffekterna? Vi får försöka att hitta en avvägning. Jag tycker att den avvägning vi gjorde är ganska bra.

Sedan får vi självfallet driva den svenska hållningen när det gäller miljöfrågor i allmänhet och kanske i detta fall fordonsbränslen i synnerhet i vårt omfattande och expanderande internationella samarbete, där inte minst samarbetet inom EU spelar roll. Det är ett faktum att det land som Johnny Gylling nämnde, nämligen Polen, nu står på tröskeln till ett EU-medlemskap. Då gäller det att se till att det polska inträdet i Europaunionen förknippas med starka miljögarantier.

Så där måste man arbeta. Det går inte, tycker jag, att skära ut ett litet utsnitt ur miljöverkligheten och sedan göra en bedömning av hela miljöpolitiken med utgångspunkt från det utsnittet. Det handlar om en del avvägningar som måste göras. Jag tycker att den svenska avvägningen när det gäller dieselbeskattning i Sverige kontra utlandet i det stora hela ligger ganska väl till.

Anf. 141 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Det är möjligt att jag har missuppfattat ministrerns svar. Det var inte min avsikt. Men jag frågade faktiskt vilken miljöanalys som låg bakom, och jag kunde inte läsa ut det ur svaret. Nu säger ministern att det fanns en sådan, där oron för de små partiklarna var vägledande.

Det händer mycket på detta område med partikelfällor, som motorfabrikanterna tillverkar. Det är också ett faktum att det svenska bränslet är så pass mycket bättre, som jag har försökt att repetera för miljöministern.

Finns det då ingen förståelse hos regeringen och miljöministern för att den svenska åkerinäringen, som enligt min uppfattning arbetar seriöst med miljöfrågorna, ändå drabbas av det som ministern kallar för en marginell förändring och att det kan vara ganska hårt för en bransch som inte gör några stora vinster i dag utan jobbar på marginalen? Transporterna ökar – det vet vi – men det är ett mycket konkurrensutsatt område. Om denna näring ska vilja arbeta så miljövänligt den kan måste den också känna att regering och riksdag uppmuntrar miljöarbetet.

Så mycket tror jag att både miljöministern och jag själv läser i tidningen dagligen att vi ser hur åkerinäringen har uppfattat den höjning som ministern kallar för marginell.

Det är bra att ministern avser driva frågan vidare inom EU. Det gäller särskilt eftersom det handlar om ett land som Polen, som står inför EU-medlemskap. Då kan de där så snabbt som möjligt självklart få ned utsläppsvärdena på sina bränslen.

Samverkan är i dag ett nyckelord för den svenska transportnäringen. Det gäller även orden kvalitet och miljö. Jag upplever att de olika transportslagen – flyg, båt, bil, osv. – inte längre slåss, utan man samverkar. Man slåss i stället mot en verklighet om heter kostnadsanpassning, kundkrav och effektivitet.

Om vi vill se ökad miljöhänsyn i transportererna tycker jag att vi, dvs. regering och riksdag, ska ge den svenska transportnäringen en chans att hävda sig och inte ge den alternativet att flagga ut från Sverige. Det tror jag att både vår miljö och vårt näringsliv förlorar på.

Jag tror alltså att den höjda dieselskatten kan vara droppen som får bägaren att rinna över för näringen och att den inte uppfattas som en marginell förändring.

Anf. 142 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Herr talman! Jag har träffat flera åkeriföretag och tagit del av deras miljöarbete. Jag har en ganska stark känsla, tror jag, för att det finns många seriösa, ambitiösa företagare och för den delen också chaufförer inom branschen som vet vilken miljöbetydelse deras verksamhet har och som också gör mycket för att nå en minskning på olika sätt.

Jag tror att man kan säga att den svenska åkerinäringen i en internationell jämförelse ligger ganska långt fram när det gäller att ta vara på de möjligheter som finns, t.ex. genom den nya tekniken för att planera transportarbetet på ett resurssnålt och miljöeffektivt sätt. Jag hoppas verkligen att vi även i fortsättningen kommer att ha en levnadskraftig åkerinäring i Sverige.

Även om jag inte följer branschtidningar så noga som Johnny Gylling gör måste jag säga att jag inte har upplevt – nu är det ganska länge sedan vi införde en 25-öring i skattehöjning – att det har varit droppen som har fällt hela den svenska åkerinäringen. Jag tror inte heller att man ska föra branschpolitik för åkerinäringen på det sätt som Johnny Gylling är ute efter.

Vi har i botten att ta miljöhänsyn bl.a. genom att använda ekonomiska styrmedel av det slag vi nu använder. Vi måste se till att vi lägger det på en nivå som gör att det inte blir alltför stora konkurrensproblem. Jag tror att vi är där för närvarande. Jämför man dieselskatt och bensinskatt i Sverige och i andra länder ser man att vi inte alls ligger i något toppläge, som man ibland får intryck av. Vi ligger på en ganska god europeisk nivå.

Det tror jag är en bas för ett fortsatt bra miljöarbete inom de svenska åkerierna och i den svenska godstransportverksamheten.

Anf. 143 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Ja, det är möjligt att det finns andra länder som ligger högre än Sverige t.ex. när det gäller dieselskatt. Men det finns ett antal

Prot.
1999/2000:87
28 mars

*Svar på
interpellationer*

utredningar som visar att den svenska åkerinäringen har 15–20 % högre totala kostnader än vissa EU-länder som man konkurrerar hårt med sedan fritt *cabotage* infördes. Jag tycker att det är bra att vi har den här konkurrensen, men det måste ske på lika villkor.

Miljöministern debatterade tidigare här återvinningssystem och burkar med min partikamrat, Ragnwi Marcelind. Samma sak gäller i det här fallet. Det måste finnas ett system som uppmuntrar individen att ta sitt miljöansvar. Det är det jag har försökt att lyfta fram med den här interpellationen. Den svenska åkerinäringen försöker ta sitt miljöansvar. Man har ett mycket ambitiöst miljöprogram som man har gemensamt i de nordiska ländernas åkeribranscher. Det exempel jag visade, med bästa miljöledarskap, var också alldeles fräscht och hade med en satsning på diesel att göra.

Jag hoppas att ministern i sitt fortsatta arbete omvärderar sin syn på det här och inte kallar det för en marginell förändring. De kostnader som sammanlagt finns, med en dieselskatt höjning, med sämre energi i diesel, gör många tusenlappar för en åkare. Signalerna blir också fel när man försöker leva miljövänligt.

Tack för interpellationssvaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndens sammanträden

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 10 mars och måndagen den 13 mars inkommit.

24 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Skrivelse

1999/2000:110 Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 1999

Motioner

med anledning av skr. 1999/2000:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1999

1999/2000:U12 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m)

1999/2000:U13 av Holger Gustafsson m.fl. (kd)

1999/2000:U14 av Marianne Samuelsson och Yvonne Ruwaida (mp)

Näringsutskottets betänkande

1999/2000:NU10 Utvecklingsprogram för kommuner med anledning av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten

Konstitutionsutskottets betänkanden
1999/2000:KU16 Utökat skydd för kodade tjänster
1999/2000:KU17 Offentlighet och sekretess

Prot.
1999/2000:87
28 mars

Justitieutskottets betänkande
1999/2000:JuU13 Överförande av straffverkställighet

Kulturutskottets betänkanden
1999/2000:KrU9 Vissa kulturpolitiska frågor
1999/2000:KrU10 Teater, dans och musik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
1999/2000:MJU9 Rennäring

25 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 27 mars

1999/2000:317 av *Berndt Ekholm* (s) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Insatser i Kongo-Kinshasa respektive Kongo-Brazzaville

1999/2000:318 av *Sten Andersson* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Sanktionerna mot Jugoslavien

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

26 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 mars

1999/2000:756 av *Elizabeth Nyström* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Skräp som skrämmar solbadare

1999/2000:757 av *Carina Hägg* (s) till socialminister Lars Engqvist
Kostnader för konstgjorda befruktningar

1999/2000:758 av *Charline Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Tonårsaborter

den 28 mars

1999/2000:759 av *Willy Söderdahl* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Miljöfarliga kemikalier

Prot.
1999/2000:87
28 mars

1999/2000:760 av *Berndt Ekholm* (s) till näringsminister Björn Rosengren

Statligt bidrag till länsjärnvägarna

1999/2000:761 av *Agneta Ringman* (s) till finansminister Bosse Ringholm

Åtgärder mot handeln med skalbolag

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

27 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 28 mars

1999/2000:721 av *Inger Strömbom* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Sveaskogs verksamhet

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

28 § Kammaren åtskildes kl. 21.44.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.28,
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 17 § anf. 106 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot.
1999/2000:87
28 mars

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Information från regeringen om de lokala investeringsprogrammen – sammantagen effekt av beslutsomgång 1998, 1999 och 2000	1
Anf. 1 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	1
Anf. 2 DAN ERICSSON (kd)	4
Anf. 3 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	5
Anf. 4 DAN ERICSSON (kd)	5
Anf. 5 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	6
Anf. 6 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	6
Anf. 7 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	6
Anf. 8 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	7
Anf. 9 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	7
Anf. 10 HARALD NORDLUND (fp)	8
Anf. 11 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	8
Anf. 12 HARALD NORDLUND (fp)	8
Anf. 13 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	8
Anf. 14 EWA THALÉN FINNÉ (m)	9
Anf. 15 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	9
Anf. 16 EWA THALÉN FINNÉ (m)	9
Anf. 17 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	9
Anf. 18 ESKIL ERLANDSSON (c)	10
Anf. 19 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	10
Anf. 20 ESKIL ERLANDSSON (c)	10
Anf. 21 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	11
Anf. 22 BERIT ADOLFSSON (m)	11
Anf. 23 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	11
Anf. 24 BERIT ADOLFSSON (m)	11
Anf. 25 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	12
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	12
4 § Svar på interpellation 1999/2000:280 om livskraft i hela landet.....	12
Anf. 26 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	12
Anf. 27 LENNART DALÉUS (c)	13
Anf. 28 DAN ERICSSON (kd)	14
Anf. 29 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	15
Anf. 30 LENNART DALÉUS (c)	16
Anf. 31 DAN ERICSSON (kd)	17
Anf. 32 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	17
Anf. 33 LENNART DALÉUS (c)	18
Anf. 34 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	19
Ajournering.....	19
Återupptagna förhandlingar	19
5 § Svar på interpellationerna 1999/2000:230, 260 och 298 om införselreglerna för alkohol.....	20

Anf. 35	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	20
Anf. 36	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	21
Anf. 37	ELVER JONSSON (fp)	22
Anf. 38	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	23
Anf. 39	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	24
Anf. 40	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	25
Anf. 41	ELVER JONSSON (fp)	26
Anf. 42	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	27
Anf. 43	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	28
Anf. 44	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	29
Anf. 45	ELVER JONSSON (fp)	29
Anf. 46	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	30
Anf. 47	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	30
6 §	Svar på interpellation 1999/2000:256 om kostnader för arbetsresor	31
Anf. 48	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	31
Anf. 49	PER LANDGREN (kd)	32
7 §	Svar på interpellation 1999/2000:258 om gränsdragningen mellan lotteri och tävling	33
Anf. 50	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	33
Anf. 51	ROY HANSSON (m)	35
Anf. 52	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
Anf. 53	ROY HANSSON (m)	36
8 §	Svar på interpellation 1999/2000:274 om bensinskatten	37
Anf. 54	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	37
Anf. 55	ROLF GUNNARSSON (m)	38
Anf. 56	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	39
Anf. 57	ROLF GUNNARSSON (m)	39
9 §	Svar på interpellation 1999/2000:286 om Vasakronan	40
Anf. 58	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	40
Anf. 59	PER-RICHARD MOLÉN (m)	41
Anf. 60	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	42
Anf. 61	PER-RICHARD MOLÉN (m)	42
	Ajournering	43
	Återupptagna förhandlingar	43
10 §	Svar på interpellation 1999/2000:300 om uppföljning av handläggningstider	43
Anf. 62	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	43
Anf. 63	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	44
Anf. 64	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	44
Anf. 65	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	45
Anf. 66	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	45
Anf. 67	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	46
11 §	Svar på interpellation 1999/2000:292 om samverkan mellan polis och sociala myndigheter	46
Anf. 68	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	46
Anf. 69	BEATRICE ASK (m)	47
Anf. 70	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	49

Anf. 71 BEATRICE ASK (m).....	49
12 § Svar på interpellation 1999/2000:302 om lagstiftning mot pornografi genom Internet.....	51
Anf. 72 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	51
Anf. 73 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	52
Anf. 74 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	53
Anf. 75 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	54
Anf. 76 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	55
Anf. 77 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	55
13 § Svar på interpellation 1999/2000:281 om destruktion av slakteriavfall.....	56
Anf. 78 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	56
Anf. 79 LARS ELINDERSON (m).....	57
Anf. 80 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	58
Anf. 81 LARS ELINDERSON (m).....	59
Anf. 82 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	59
Anf. 83 LARS ELINDERSON (m).....	59
14 § Svar på interpellation 1999/2000:290 om behandling av ekologiskt uppfödda djur	60
Anf. 84 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	60
Anf. 85 CAROLINE HAGSTRÖM (kd).....	60
Anf. 86 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	61
Anf. 87 CAROLINE HAGSTRÖM (kd).....	61
Anf. 88 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	62
Anf. 89 CAROLINE HAGSTRÖM (kd).....	62
Anf. 90 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	63
15 § Svar på interpellation 1999/2000:295 om Svensk Fisks framtid	63
Anf. 91 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	63
Anf. 92 INGA BERGGREN (m).....	64
Anf. 93 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	64
Anf. 94 INGA BERGGREN (m).....	65
16 § Svar på interpellation 1999/2000:304 om Sveriges bönder	65
Anf. 95 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	65
Anf. 96 ESKIL ERLANDSSON (c).....	66
Anf. 97 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	67
Anf. 98 ESKIL ERLANDSSON (c).....	68

Prot.
1999/2000:87
28 mars

Anf. 99 Jordbruksminister MARGARETA	
WINBERG (s).....	68
Anf. 100 ESKIL ERLANDSSON (c).....	69
17 § Svar på interpellation 1999/2000:305 om jordbrukets lönsamhet.....	69
Anf. 101 Jordbruksminister MARGARETA	
WINBERG (s).....	69
Anf. 102 GÖTE JONSSON (m).....	70
Anf. 103 Jordbruksminister MARGARETA	
WINBERG (s).....	71
Anf. 104 GÖTE JONSSON (m).....	72
Anf. 105 Jordbruksminister MARGARETA	
WINBERG (s).....	73
Anf. 106 GÖTE JONSSON (m).....	74
Anf. 107 Jordbruksminister MARGARETA	
WINBERG (s).....	74
18 § Svar på interpellation 1999/2000:287 om folkhälsoarbetet	75
Anf. 108 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	75
Anf. 109 LARS GUSTAFSSON (kd)	76
Anf. 110 CHATRINE PÅLSSON (kd)	77
Anf. 111 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	78
Anf. 112 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	79
Anf. 113 LARS GUSTAFSSON (kd)	80
Anf. 114 CHATRINE PÅLSSON (kd)	81
Anf. 115 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	81
Anf. 116 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	81
Anf. 117 LARS GUSTAFSSON (kd)	82
19 § Svar på interpellation 1999/2000:291 om avgifterna i äldreomsorgen.....	83
Anf. 118 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	83
Anf. 119 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	84
Anf. 120 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	84
Anf. 121 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	85
Anf. 122 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	85
Anf. 123 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	86
Anf. 124 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	87
Anf. 125 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	88
20 § Svar på interpellation 1999/2000:276 om bilskrotningsdirektivet	88
Anf. 126 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	88
Anf. 127 PER-RICHARD MOLÉN (m)	89
Anf. 128 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	90
Anf. 129 PER-RICHARD MOLÉN (m)	91
Anf. 130 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	91
21 § Svar på interpellation 1999/2000:288 om återvinningsburkar	91
Anf. 131 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	91
Anf. 132 RAGNWI MARCELIND (kd).....	93

Anf. 133 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	94	Prot.
Anf. 134 RAGNWI MARCELIND (kd)	94	1999/2000:87
Anf. 135 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	95	28 mars
Anf. 136 RAGNWI MARCELIND (kd)	96	
Anf. 137 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	97	
22 § Svar på interpellation 1999/2000:289 om MK1-diesel	97	
Anf. 138 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	97	
Anf. 139 JOHNNY GYLLING (kd)	98	
Anf. 140 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	100	
Anf. 141 JOHNNY GYLLING (kd)	100	
Anf. 142 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	101	
Anf. 143 JOHNNY GYLLING (kd)	101	
23 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-		
nämndens sammanträden	102	
24 § Bordläggning	102	
25 § Anmälan om interpellationer	103	
26 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	103	
27 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	104	
28 § Kammaren åtskildes kl. 21.44	104	

Prot.
1999/2000:87
28 mars

Elanders Gotab, Stockholm 2000